

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop

Inhoudsopgave

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling 03

- [Introductie](#) → 03

Landelijk geaccordeerd 04

- [Handreiking samenwerken bij strafbare kindermishandeling \(november 2017\)](#) → 05
- [Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019 \(oktober 2018\)](#) → 21
- [Bouwblokken samenwerken bij strafbare kindermishandeling \(oktober 2020\)](#) → 56

Praktijkvoorbeelden 102

- [Artikel “Handreiking ‘samenwerken bij strafbare kindermishandeling’” in het Nederlands juristenblad \(juni 2020\)](#) → 102
- [Routekaart strafbare kindermishandeling Zeeland-West-Brabant \(augustus 2020\)](#) → 106

Tips / links 110

- [Externe verwijzingen](#) → 111

Introductie

In de bundel Samenwerken bij strafbare kindermishandeling treft u onder de Geaccordeerde documenten een Handreiking en een rapportage Bouwblokken. Kindermishandeling is een ernstig en complex probleem, waar in de aanpak verschillende organisaties autonome wettelijke verantwoordelijkheden hebben. In 2017 is een Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling vastgesteld die tot doel heeft de samenwerking te verbeteren in gevallen van meldingen aan Veilig Thuis waarbij sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. Nu, in 2020, zijn succesfactoren en knelpunten geïnventariseerd evenals de behoefte en kansen om de verbetering door te zetten. De opbrengst is verwoord in de rapportage Bouwblokken. We zetten verbeterlagen in 2021 door.

In de bundel treft u onder Praktijkvoorbeelden een voorbeeld van een praktische vertaling van de samenwerking in een Routekaart, ontwikkeld in de regio Zeeland-West-Brabant. De Routekaart bevat niet alleen een praktisch stappenplan op de samenwerking, maar ook – in te vullen per regio – een overzicht van contactpersonen en bereikbaarheid per organisatie. Beide, stappenplan en contactpersonen, zijn als bouwstenen aangemerkt in de praktijkronde. Onder Tips & links is onder meer een interview opgenomen met een Officier van Justitie Kindermishandeling en treft u verschillende richtlijnen voor de uitvoeringspraktijk aan.

Veilig Thuis **Politie** **OM** **RvdK** **3RO** **JenV**

Landelijk Netwerk zorg-straf — Ontwikkelagenda Veiligheid voorop
Doe je mee? Vragen? Reacties? info@OAVV.nl

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Landelijk geaccordeerd

Handreiking samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop

Handreiking

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Deze handreiking gaat over samenwerking tussen Veilig Thuis, politie/Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering in gevallen van meldingen aan Veilig Thuis waarbij sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. De handreiking is geschreven voor de professionals van de genoemde organisaties. Het doel van de handreiking is te komen tot overleg in alle gevallen waarin de ene professional op zich het expertisegedebiet van de andere professional begeeft, zodat ieder in staat wordt gesteld optimaal (samen) bij te dragen aan het uiteindelijke doel: veiligheid voor kinderen.

Elke zaak vraagt om een professionele afweging en elke afweging is maatwerk. Deze handreiking kan jou als professional helpen bij het maken van de afweging: door aanknopingspunten voor je denken te geven, door denkstappen te ordenen en door je uit te dagen om waar je afwijkt je keuze te motiveren. En vervolgens je handelen aan te passen. De handreiking is besproken en vastgesteld in het netwerkoeverleg tussen Veilig Thuis, Politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering.

Inleiding

Als een kind wordt mishandeld, is het van belang ervoor te zorgen dat dat zo snel mogelijk blijvend stopt. Om te weten wat daarvoor nodig is, moet je eerst weten of er iets is gebeurd en daarna wat er is gebeurd. Daarom wordt onderzoek gedaan naar de feiten. Dat onderzoek bestaat uit het spreken met betrokkenen, het bekijken en beoordelen van letsel, het vastleggen van gebeurtenissen op beeld of geluid, het bekijken van telefoons, het onderzoeken van de plaats waar het letsel zou zijn ontstaan etc. etc.

Onderzoek naar de feiten kan vaak maar één keer goed.

Er is maar één eerste gesprek met een kind of met zijn ouders/verzorgers. Letsels moeten bij voorkeur kort nadat ze zijn ontstaan worden onderzocht. Sporen en andere bewijsmiddelen kunnen maar één keer worden verzameld. Als de feiten niet meteen goed worden verzameld, is de kans klein dat er ooit nog een heldere beschrijving is van wat er nou precies is gebeurd en onder welke omstandigheden. Anders gezegd:

“Van een onscherpe foto kun je nooit meer een scherpe foto maken”

Het onderzoek naar de feiten is dus nodig om te weten of en zo ja wat er is gebeurd. De feiten geven daarnaast inzicht in wat er moet gebeuren om herhaling te voorkomen en het geweld te laten stoppen.

Soms is vrijwillige hulp voldoende. Soms is het nodig om hulp of behandeling af te dwingen. Het afdwingen van hulp heeft altijd een grondslag in een wettelijke bevoegdheid. De grondwet bepaalt dat waar overheden burgers dwingen iets te doen, de rechter altijd het laatste woord heeft. Welke rechter dat is, hangt af van de bevoegdheid die wordt ingezet. Bij een huisverbod wordt getoetst door de bestuursrechter. Ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen worden uitgesproken door de civiele rechter. Strafrechtelijke dwangmaatregelen worden opgelegd of getoetst door de strafrechter. Elk wettelijk kader kent weer zijn eigen bewijsdrempel. Dat betekent dat bij elke door de rechter opgelegde interventie een verschillende mate van zekerheid nodig is over wat er precies is gebeurd.

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Reclassering Nederland

Eén gezin, één plan, samen verantwoordelijk voor veiligheid

De Nederlandse wetgever heeft verschillende organisaties belast met het doen van onderzoek en het beslissen over wat er vervolgens nodig is. Veilig Thuis heeft op basis van de WMO en de Jeugdwet wettelijke (onderzoeks)taken, de politie heeft op basis van de politiewet de taak om hulp en steun te geven aan hen die onveilig zijn en daarnaast op grond van het Wetboek van Strafvordering onderzoekstaken bij strafzaken, de Raad voor de Kinderbescherming heeft onderzoekstaken en kan interventies aan de rechter voorleggen, het Openbaar Ministerie is leider van het onderzoek door de politie én besliser over (het voorleggen aan de rechter) van interventies en de reclassering heeft als taak te onderzoeken en te adviseren over welke interventie het Openbaar Ministerie of de strafrechter zouden moeten inzetten bij een dader.

Uit internationale verdragen en uit nationale wet- en regelgeving volgt dat alle betrokken partijen daarbij gehouden zijn aan het adagium 'één gezin, één plan'¹. De gedachte is om zoveel mogelijk vanuit het systeem als geheel te kijken naar wat nodig is om acute en duurzame veiligheid zoveel mogelijk te bewerkstelligen. Tot op heden slagen de diverse betrokken organisaties er onvoldoende in om dit goed in de praktijk te brengen. Deze handreiking is bedoeld om professionals hierbij zo goed mogelijk te ondersteunen.

Handreiking ter ondersteuning van professionals

De handreiking geeft houvast voor de manier waarop professionals elkaars onderzoekshandelingen en elkaars interventies op elkaar kunnen afstemmen. Samenwerken is een uiterst complexe bezigheid. Iedereen werkt vanuit zijn eigen (wettelijke) perspectief en vanuit zijn eigen professionele opvattingen. Toch is goed samenwerken voor de kinderen waar het om gaat, cruciaal.

Goed samenwerken begint met elkaar opzoeken en in gesprek gaan over elkaars mogelijkheden en (on)mogelijkheden. Het gaat over het bouwen aan vertrouwen in elkaar. Het weten waar jouw expertise begint maar ook waar die ophoudt en de expertise van een ander begint. Snappen wanneer jouw acties het werk van de ander versterken, maar ook snappen wanneer jouw acties het handelen van de ander onmogelijk maken. En dan daarin samen keuzes maken.

De handreiking is bedoeld om te gebruiken als toets voor je eigen handelen, maar ook als document om met elkaar het gesprek aan te gaan. Hoe werkt dit bij ons in het gebied? Wat moeten we samen regelen om dit voor elkaar te krijgen. Hebben we dit in deze zaak goed gedaan? Zo nee, hoe doen we het een volgende keer samen anders?

Heb je een gesprek met een professional van een andere organisatie, check dan even of deze persoon deze handreiking kent en gebruikt bij de beantwoording van je vragen. Pak hem er desnoods samen even bij en kijk over welk onderwerp je vraag precies gaat en wat je dan van de ander voor antwoord nodig hebt.

Escaleren is professioneel

In de handreiking wordt veel aandacht besteed aan onderling overleg. In dat overleg tussen professionals moeten per zaak veel vragen beantwoord worden. Dat zal – zeker in het begin – niet zonder meer altijd makkelijk zijn.

¹ Deze gedachte is terug te vinden in het Internationale Verdrag inzake de rechten van het Kind ([link](#)), het verdrag van Istanbul ([link](#)) en de Europese richtlijn bescherming minimumnormen slachtoffers ([link](#)). Het uitgangspunt is vastgelegd in de WMO ([link](#)) en de Jeugdwet ([link](#)). Veelal wordt ook 'één regisseur' genoemd, maar deze gedachte is in de wetgeving niet uitgewerkt, waardoor er op dit moment meerdere regisseurs zijn en de discussie vaak blijft steken op 'wie heeft de regie'. Samenwerken gaat niet over wie de regie heeft, maar over hoe je goed op elkaar afstemt.

Ook zal het voor gaan komen dat professionals het niet met elkaar eens worden. Het is van groot belang dat het daar dan niet bij blijft. Als je elkaar niet begrijpt: vraag door. Als je het onderling niet eens bent: escaleer! Escaleren kan (voor Veilig Thuis) naar de manager van de Veilig Thuis organisatie, (voor de politie) bij de Officier van Justitie en (voor het OM) via de teamleider of via de landelijk Ovj Huiselijk geweld en Zeden.

Samen leren werken aan veiligheid; een doorgaand proces

De handreiking is geschreven in 2017. Vele professionals uit de 5 betrokken organisaties hebben meegekeken naar de tekst. De tekst is daarnaast voorgelegd aan experts van buiten de 5 organisaties uit het netwerk zorg/straf huiselijk geweld en kindermishandeling. De handreiking is zoveel mogelijk een beschrijving van de stappen die in alle zaken aan de orde zijn.

De handreiking is vernieuwend. Zo hoeft Veilig Thuis geen aangifte (meer) te doen van strafbare feiten, maar kan een melding met onderbouwing door stukken volstaan². Dat scheelt veel werk bij diverse organisaties en maakt tegelijkertijd dat zo snel mogelijk vanuit dezelfde informatiepositie kan worden samengewerkt. Aan de andere kant gaat de handreiking waarschijnlijk betekenen dat in veel meer zaken dan op dit moment, overleg tussen Veilig Thuis en (met name) politie gaat plaatsvinden. De politie zal in meer zaken dan nu een deel van het feitenonderzoek van Veilig Thuis kunnen overnemen. Dit vraagt vervolgens om goede uitwisseling van informatie, zodat Veilig Thuis weer verder kan.

Tegelijkertijd is de handreiking niet volledig en misschien zelfs niet altijd werkbaar. De 5 betrokken organisaties willen met elkaar de komende tijd aan het werk op basis van deze tekst. Waar professionals in de praktijk tegen problemen aanlopen die om aanscherping of zelfs wijziging van de tekst vragen, willen we met elkaar deze problemen te lijf. Waar er sprake is van uitvoeringsproblemen, capaciteitsproblemen, systeemproblemen of andere problemen, willen we die ook samen te lijf. Professionals worden daarom uitdrukkelijk uitgenodigd om problemen te bespreken: met elkaar in je eigen regio in het 'regionale netwerk zorg/straf huiselijk geweld en kindermishandeling' én – vooral als je er niet uitkomt – met de vertegenwoordigers van je organisatie die zitting hebben in het 'landelijk netwerk zorg/straf huiselijk geweld en kindermishandeling'. Op deze manier kunnen we samen werken aan het verbeteren van de kaders die nodig zijn om samenwerking te optimaliseren en daadwerkelijk samen te zorgen voor veiligheid van kinderen.

Reikwijdte van de handreiking

De handreiking is gericht op een specifiek onderdeel van kindermishandelingszaken. Het gaat in beginsel om:

- Meldingen die bij Veilig Thuis zijn gedaan
- Van vermoedens van strafbare kindermishandeling

Dat betekent niet dat niet overlegd kan of zou moeten worden in andere gevallen. Denk bijvoorbeeld aan situaties waarin een arts een adviesverzoek doet bij Veilig Thuis in een zaak die later mogelijk gaat leiden tot een melding. Of situaties waarin een eerste signaal van kindermishandeling niet bij Veilig Thuis bekend is, maar al wel bij de Raad voor de Kinderbescherming, bij een gecertificeerde instelling of bij een Sociaal Wijkteam. De partijen uit het 'netwerk zorg/straf huiselijk geweld en kindermishandeling' hopen dat de handreiking ook voor die

² Wel kan het nodig zijn dat een medewerker van Veilig Thuis nog als getuige wordt gehoord, maar dat kan beperkt worden tot dingen die hij/zij zelf heeft waargenomen

situaties inzichtelijk maakt waar de risico's zitten van solistisch handelen in die gevallen en wanneer overleg met de professionals van de betrokken organisaties uitdrukkelijk gewenst is.

Gevalen waarin de politie als eerste kennis krijgt van een vermoeden van strafbare kindermishandeling, vallen onder de afspraken rondom de zogenaamde 'meldingenstandaard'. Kortgezegd houden deze afspraken in dat al die gevallen op een standaardwijze aan Veilig Thuis worden gemeld op zo'n manier dat Veilig Thuis op basis van die informatie direct een inschatting kan maken van de mate van onveiligheid. In zaken waarbij afbreukrisico aan het onderzoek bestaat, wordt een verzoek tot onmiddellijk contact gedaan. In al deze gevallen wordt dus het onderlinge overleg gevoerd. Deze handreiking kan gebruik worden om de onderwerpen waarover overlegd moet worden met elkaar door te lopen en daarover af te stemmen.

Meldingen die bij Veilig Thuis gedaan zijn

De handreiking ziet op gevallen waarin melding gedaan is bij Veilig Thuis. De meldcode geeft helderheid over in welke gevallen zo'n melding is aangewezen.

Veilig Thuis krijgt naast meldingen ook veel zogenaamde adviesverzoeken. Het kan daarbij gaan om anonieme casus die door bijvoorbeeld professionals aan Veilig Thuis worden voorgelegd. Deze handreiking kan door de medewerkers en vertrouwensartsen van Veilig Thuis worden gebruikt bij het geven van advies in deze gevallen. Als de medewerkers van Veilig Thuis behoefte hebben aan consultatie van professionals van andere organisaties voorafgaand aan het geven van advies, omdat de vraag hun eigen expertise te boven gaat, dan worden zij daartoe uitdrukkelijk uitgenodigd.

Te denken valt bijvoorbeeld aan de volgende adviesverzoeken:

- Loop ik als adviesvragende professional het risico een eventueel onderzoek door een andere organisatie te frustreren of zelfs onmogelijk te maken en wat moet ik doen om dat te voorkomen?
- Kan in een situatie als deze sprake zijn van een strafbaar feit? En van welk dan?
- Welke (juridische) mogelijkheden zijn er in dit geval om een dwingend kader op te leggen waarbinnen ouders/verzorgers verplicht zijn om hulp te aanvaarden?
- Welke veiligheidsmaatregelen kunnen getroffen worden in dit geval, door welke organisatie en wat is daarvoor in dit geval nodig? Zijn er mogelijkheden om het kind veilig te stellen? Zijn er mogelijkheden om de ouders/verzorgers (tijdelijk) uit de omgeving van het kind te verwijderen?

Strafbare kindermishandeling

De term 'kindermishandeling' heeft niet voor alle betrokken organisaties dezelfde betekenis. De wetten die ten grondslag liggen aan de opdracht van de verschillende betrokken organisaties, gaan niet uit van dezelfde definities. Dat betekent dat niet elke organisatie in alle gevallen waarin gesproken wordt over 'kindermishandeling', bevoegdheden hebben. Zo zijn de bevoegdheden van politie en openbaar ministerie zijn in het algemeen beperkt tot situaties waarbij sprake is van 'strafbare kindermishandeling'. Daarmee wordt bedoeld: vormen van kindermishandeling die aangemerkt kunnen worden als een strafbaar feit.

Een overzicht van de strafbare feiten die in gevallen van kindermishandeling aan de orde kunnen zijn:

- (Poging) tot moord, doodslag (artt. 287, 289 Sr)
- Opzettelijk toebrengen van pijn en/of letsel (art. 300 Sr)

- Psychische mishandeling (art. 300 Sr)³
- Benadeling van de gezondheid (art. 300 Sr)
- (poging) tot opzettelijk toebrengen van zwaar lichamelijk letsel (art. 302 Sr)
- Dood door schuld (art. 307 Sr)
- Toebrengen van zwaar lichamelijk letsel door schuld (art. 308 Sr)
- Brengen of laten in hulpeloze toestand (inclusief het onthouden van zorg) (art. 255 Sr)
- Bedreiging (art. 285 Sr) en belaging (art. 285b Sr)
- Onttrekking aan het gezag (art. 279 Sr)
- Seksueel misbruik van kinderen (artt. 239 – 249 Sr)

Vermoeden van

De term 'vermoeden van' heeft bij de diverse organisaties een verschillende betekenis. In het strafrecht is scherp afgebakend wanneer er sprake is van een objectief 'redelijk vermoeden'. Zonder redelijk vermoeden mogen politie en Openbaar Ministerie niet handelen. Er is veel jurisprudentie over deze term en er is veel over geschreven in rechtswetenschappelijke literatuur. De politie en het Openbaar Ministerie zien daarmee 'redelijk vermoeden' als een redelijk helder gegeven: er is wel sprake van of niet. Het is een uitgewerkte juridische term met een wettelijke en juridische betekenis. De Officier van Justitie is de professional die hier het meest expert in is. In de wat minder complexe gevallen kan ook de politie hierover advies geven.

In de andere organisaties is de betekenis van de term 'vermoeden' veel meer diffuus en vaak per persoon verschillend. Of er wel of niet sprake is van een 'redelijk vermoeden' wordt vaak veel minder scherp onderbouwd. Een helder kader ontbreekt.

In deze handreiking wordt daarom zo goed mogelijk voor Veilig Thuis medewerkers uitgewerkt wanneer er sprake is van een te objectiveren 'redelijk vermoeden' en daarmee wanneer er overleg zou moeten zijn. Als er twijfel is of er sprake is van zo'n redelijk vermoeden, is het belangrijk om daarover advies in te winnen bij de expert. Dat kan waar nodig zonder gegevens over het concrete geval te delen.

Vermoeden van strafbare kindermishandeling

Overleg tussen professionals is aan de orde is er sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. Zoals hiervoor uitgelegd, is bij niet elke professional meteen duidelijk wanneer er sprake is van een 'vermoeden' of van 'strafbare' kindermishandeling. Deze handreiking probeert hierover meer helderheid te geven. Daarbij geldt altijd: bel bij twijfel de expert!

Er zijn vier manieren waarop een concreet vermoeden van strafbare kindermishandeling kan ontstaan:

1. Er was of is een letsel/symptoom dat niet (volledig) te verklaren is uit interne (medische) oorzaken of externe niet-verwijtbare oorzaken
2. Er wordt kindermishandeling vermoed op basis van gedrag of uitlatingen van een kind
3. Er worden door een derde feitelijke handelingen waargenomen die strafbare kindermishandeling opleveren
4. De dader meldt dat hij een kind heeft mishandeld

³ Dit is een vorm van kindermishandeling die nog maar zeer beperkt is aangemerkt als strafbaar feit, bijvoorbeeld door het Hof Den Haag in ECLI:NL:GHDHA:2017:1540 ([link](#))

Vermoeden 1:

Letsel/symptoom dat niet te verklaren is uit interne (medische) oorzaak of externe niet-verwijtbare oorzaak

Wanneer een melding die bij Veilig Thuis gedaan is, gaat over een letsel/symptoom, dan is in veel gevallen van belang dat snel wordt gehandeld, om één en ander zo goed mogelijk vast te leggen. Letsels verdwijnen snel en goede snelle afstemming van handelen is cruciaal. En in veel gevallen kan het betreffende kind zelf (nog) niet goed vertellen wat er is gebeurd.

Niet in alle gevallen van meldingen aan Veilig Thuis waarbij letsels/symptomen aan de orde zijn, is echter sprake van strafbare kindermishandeling. Als er geen twijfel is over een interne (medische) oorzaak van het letsel, dan is er geen reden voor overleg.

Bij veel letsels/symptomen die gemeld worden bij Veilig Thuis, is er echter twijfel over de oorzaak van het letsel. Is er misschien sprake van letsel dat actief is toegebracht? Of is er sprake van onoplettendheid waardoor een kind zwaar letsel heeft opgelopen? Klopt het verhaal van de ouders/verzorgers wel bij wat er bij het kind gezien wordt? Of is er toch een medische oorzaak?

In die gevallen is nader onderzoek aangewezen. Dat onderzoek is meestal deels (forensisch) medisch en het onderzoek gaat deels om niet-medische onderzoekshandelingen:

Medisch onderzoek⁴

- Anamnese afnemen met bijzondere aandacht voor de speciële anamnese (met betrekking tot de toedracht)⁵;
- Uitvoeren van een eerste lichamelijk onderzoek (inclusief top-teen onderzoek⁶)
- Vastleggen van letsels, bij voorkeur fotografisch^{7,8};
- Opstellen van een differentiaal diagnose;
- Uitvoeren van aanvullend onderzoek (bijvoorbeeld serologie, radiologische onderzoeken met op indicatie een skeletstatus, stollingsonderzoek, consultaties)

Niet-medisch onderzoek

- Doorvragen op eerste aangedragen verhaal; ouders apart bevragen, kind apart bevragen
- Nader lichamelijk onderzoek als ziekte of aandoening al is uitgesloten⁹
- Navraag doen over eerste aangedragen verhaal bij derden (getuigen)

⁴ Met medisch onderzoek wordt alleen bedoeld dat een arts dit uitvoert; welke arts dat is – kinderarts, vertrouwensarts, forensisch arts – moet afgestemd worden bij het opstellen van het onderzoeksplan

⁵ Als extern (verwijtbare) letsel niet is uitgesloten, zou hierbij door een arts altijd zoveel mogelijk woordelijk het verhaal moeten worden genoteerd en daarbij zou vermeld moeten worden wie dat verteld heeft

⁶ In principe is het advies dat alle kinderen die op de SEH komen (van 0-18) top-teen worden onderzocht; de uitvoering wisselt per ziekenhuis

⁷ Als extern (verwijtbare) oorzaken niet zijn uitgesloten, kan de Vertrouwensarts desgewenst de Forensisch Arts inschakelen. Als er nog geen sprake is van een melding bij Veilig Thuis, dan moet de arts die vastlegt ofwel voldoende geschoold zijn, ofwel alsnog melden aan Veilig Thuis zodat met hulp van de Forensisch arts het vastleggen op de juiste manier kan worden uitgevoerd.

⁸ Bij zaken waarin sprake is van verdenking van seksueel misbruik, moet voorafgaand aan eventueel medisch onderzoek sporenonderzoek worden uitgevoerd. Zie hiervoor de medische richtlijn seksueel misbruik. Waar het gaat om sporenonderzoek bij kinderen onder de 13, wordt het onderzoek uitgevoerd door een arts van het NFI. Waar het gaat om kinderen van 14 of 15 jaar oud is, wordt door de politie met het NFI overlegd over wie het sporenonderzoek uitvoert. Vanaf 16 jaar en ouder, wordt het onderzoek uitgevoerd door een Forensisch Arts. Kwaliteitseisen die aan deze artsen kunnen worden gesteld, worden op dit moment uitgewerkt. Daarnaast wordt gewerkt aan een overzicht van wie deze artsen zijn.

⁹ Dit onderzoek moet wel altijd door een (forensisch) arts worden uitgevoerd, maar is bedoeld om bewijs te vinden voor kindermishandeling, vandaar dat het bij niet-medisch onderzoek staat vermeld

- Confronteren met discrepanties in aangedragen verhaal of tussen verhalen van diverse betrokkenen
- Confronteren van betrokkenen met vermoeden dat er sprake is van iets anders dan een (medische) interne oorzaak
- Onderzoeken van omgeving/plaats waar het letsel zou zijn ontstaan inclusief foto's daarvan maken
- Spullen (medicijnen, kleding, overige spullen) in beslag nemen en daaraan onderzoek doen
- Video-opnames maken van handelen van betrokken volwassenen
- Uitvoeren van een reconstructie ter plaatse

Eventuele nadere medische onderzoekshandelingen zijn bedoeld om uit te sluiten dat er niet mogelijk toch een interne (medische) oorzaak is voor datgene wat bij het kind is waargenomen. Als er medische vragen zijn over eerder uitgevoerd medisch onderzoek, dan kunnen deze door de vertrouwensarts worden voorgelegd aan het LECK¹⁰.

Wanneer niet-medische onderzoekshandelingen worden overwogen, is het verstandig om altijd contact te leggen met politie/OM om afstemming te zoeken over de vraag of er mogelijk sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. Het feit dat je deze onderzoekshandelingen overweegt, wijst daar namelijk vaak al op. Vervolgens is van belang goed af te spreken wie die niet-medische onderzoekshandelingen dan vervolgens uitvoert en bijvoorbeeld ook hoe één en ander wordt vastgelegd.

Het is in beginsel niet nodig om bij dit overleg al de naam en het adres van het betreffende kind te melden. Als uit het overleg volgt dat er sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit, dan is het wel nodig deze gegevens door middel van een melding aan de politie mee te delen. Dan start een gezamenlijk onderzoek naar de feiten.

Waar derden bij Veilig Thuis advies vragen in zaken en Veilig Thuis merkt dat deze derden niet-medische onderzoekshandelingen uit willen gaan (laten) voeren, dan is het ook verstandig om afstemming te zoeken met de politie, zodat de adviesvrager vervolgens geadviseerd kan worden over de manier waarop hij of zij kan voorkomen dat hij of zij eventueel later noodzakelijk onderzoek frustreert of onmogelijk maakt.

Verwijtbare oorzaak of niet? Overleg!

In het medische circuit wordt veel gebruik gemaakt van het onderscheid tussen accidenteel letsel en toegebracht letsel. Met accidenteel letsel wordt bijvoorbeeld bedoeld: letsel dat ontstaan is doordat een kind leeftijdsconform is gevallen. Toegebracht letsel is dan letsel dat iemand anders expres een kind heeft aangedaan, bijvoorbeeld door het te slaan of te gooien. Impliciet wordt bij het onderscheid tussen accidenteel en toegebracht verwezen naar 'verwijtbareheid': is het iemands 'schuld' dat dit letsel ontstaan is, of is het 'per ongeluk'.

De termen 'schuld' en 'verwijtbareheid' zijn geen medische termen, maar het zijn juridische termen. De wet en de uitleg van de wet door rechters, hebben invulling gegeven aan wat deze termen betekenen. Er zijn verschillende gradaties van schuld in het recht beschreven, variërend van onoplettendheid tot grove nalatigheid of roekeloosheid. Deze termen worden in diverse wetten afwisselend gebruikt en hebben elk een eigen betekenis. Naast 'schuld' kent het strafrecht ook 'opzet' als vorm van verwijtbareheid. Ook 'opzet' kent diverse gradaties, variërend van 'iedereen weet dat dit het gevolg is van deze handeling, dus jij ook en daarom rekenen we jou dit aan' tot 'we

¹⁰ Landelijk expertisecentrum Kindermishandeling www.leck.nu

weten zeker dat het iemands bedoeling is om het gevolg te veroorzaken'. Ook 'opzet' is een leerstuk dat in het strafrecht in vele pagina's beschreven is in de afgelopen honderd jaar.

Het belangrijkste artikel in het wetboek van strafrecht dat in zaken van 'accidenteel letsel' aan de orde kan zijn, is het artikel 'zware mishandeling door schuld'. Het artikel ziet op gevallen van ernstig letsel dat tengevolge van handelen of nalaten door een derde is veroorzaakt.

Het is niet mogelijk om de kennis en expertise op het gebied van de afweging rondom 'verwijtbaarheid' in deze handreiking neer te leggen. Daar is het leerstuk simpelweg te complex voor. Of er sprake is van 'verwijtbaarheid' is daarmee een onderwerp dat in alle gevallen waarbij een melding gedaan is bij Veilig Thuis van een letsel en waarbij geen sprake is van een interne (medische) oorzaak, overlegd zou moeten worden met de expert. Dat is in beginsel de Officier van Justitie, en in minder complexe gevallen kan dat ook de politie zijn. Of en zo ja hoe er vervolgens een strafrechtelijk onderzoek start, is een andere vraag, die komt daarna pas aan de orde. Het delen van naam en andere gegevens van betrokkenen, is in dit overleg dan ook niet nodig.

Er gebeuren ontzettend veel ongelukken waarbij kinderen letsel oplopen. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om al die gevallen te overleggen met het Openbaar Ministerie. Het gaat in deze handreiking om gevallen waarin een melding bij Veilig Thuis gedaan is. Dat maakt de groep zaken waarin overleg gevoerd moet worden aanzienlijk kleiner en waarschijnlijk worden daarbij de juiste zaken overlegd. De praktijk moet uitwijzen hoe deze overleggen verlopen.

Er zijn ook gevallen denkbaar waarbij (nog) geen melding gedaan is bij Veilig Thuis, maar waarbij toch de vraag opkomt of er sprake is van strafrechtelijke verwijtbaarheid. Als Veilig Thuis adviesverzoeken krijgt over deze vraag, of zich afvraagt of afstemming van onderzoek aangewezen is, kan altijd overleg gevoerd worden met professionals van Openbaar Ministerie of Politie. Dat kan zonder de gegevens van de betrokkenen te delen.

Toch medische oorzaak of niet? Overleg!

Als door Veilig Thuis wordt overlegd over een mogelijk strafbaar feit, kan het voor de politie en/of de Officier van Justitie nodig zijn om zich eerst nader te laten informeren door een forensisch arts¹¹. Het gaat hierbij om vragen waar de politie en/of Officier van Justitie medische kennis voor nodig hebben, te weten:

- Gaat het inderdaad om een redelijk vermoeden van kindermishandeling? Welke alternatieve (medische) oorzaken voor het geconstateerde letsel kunnen aan de orde zijn?¹²
- Welke spoedhandelingen moeten er verricht worden om bewijs veilig te stellen? Waar is sprake van risico op contaminatie? Zowel ten aanzien van sporen als ten aanzien van verklaringen van artsen en/of getuigen.
- Welke medische stukken zouden er al beschikbaar moeten zijn en welke onderzoeken zijn er normaliter al uitgevoerd om interne (medische) oorzaken uit te sluiten?
- Is er een noodzaak voor nader forensisch onderzoek door het NFI¹³ dan wel door een andere forensische arts en zo ja hoe en door wie?

¹¹ De Forensisch Arts in de regio werkt in opdracht van politie/OM samen met de vertrouwensarts in zaken waarin er een vermoeden is van accidenteel of toegebracht letsel. De Forensisch Arts – samen met de Forensische Opsporing bij de politie – voor een juiste vastlegging van het letsel. Hij kan vervolgens benoemd worden om ook een oordeel te geven over het ontstaan van het letsel. Deze benoeming gebeurt op voordracht van de officier van justitie door de rechter-commissaris.

¹² Voor het beantwoorden van deze vraag kan waar nodig de forensisch arts weer contact zoeken met een kinderarts en/of het LECK

¹³ Met name bij zaken waarbij sprake is van vermoedens van seksueel misbruik van kinderen, zie verderop

Het overleg vindt in het algemeen plaats tussen de politie en de regionale forensisch arts¹⁴. In een aantal gevallen vindt het overleg plaats tussen de OvJ en het NFI¹⁵. Het gaat om gevallen waarin sprake is van:

- Overleden kinderen, als na lijkenschouw blijkt van een vermoeden van niet-natuurlijke oorzaak
- Zaken met toegebracht hersenletsel (inclusief zaken met toegebracht schedel-hersenletsel¹⁶)
- Botbreuken bij kinderen onder de 3 jaar oud
- Nagebootste klachten of afwijkingen (PCF¹⁷)
- Brandwonden
- Overige zaken die specifieke aandacht vragen

Na het overleg met het NFI, koppelt de OvJ zelf de uitkomsten daarvan terug aan Veilig Thuis en vindt afstemming plaats over het al dan niet doen van melding van Veilig Thuis aan de politie. Vervolgens gaat de zaak weer lopen als in andere zaken, namelijk in het maken van een gezamenlijk onderzoeksplan.

Medische en niet-medische vragen bij kindermishandeling

Medisch onderzoek en niet-medisch onderzoek naar de oorzaak van het letsel/de symptomen, kunnen tegelijk worden uitgevoerd. Beide hypothesen kunnen tegelijkertijd worden onderzocht en misschien wel uitgesloten. Daarmee help je elkaar. De gelijktijdigheid wordt in onderstaand schema inzichtelijk gemaakt:

¹⁴ Er wordt gewerkt aan een overzicht van forensisch artsen per regio die in staat zijn de politie/de OvJ te informeren. Daarnaast wordt gewerkt aan kwaliteitseisen voor deze artsen. Dit gebeurt in een werkgroep onder leiding van VenJ en VWS: FMEK.

¹⁵ Deze werkwijze is vastgelegd in de OM-handreiking 'complexe kindermishandeling'. De reden dat het NFI betrokken is en niet de lokale Forensisch Arts, is gelegen in het feit dat in deze complexe zaken het NFI altijd de organisatie is die aan de officier en eventueel rechtbank zal rapporteren. Als eerst de FA wordt betrokken, leidt dit tot onnodige vertraging.

¹⁶ In het verleden werden deze zaken ook wel aangeduid met 'shaken baby'.

¹⁷ Voor deze zaken wordt ook wel de term 'munchausen by proxy' gebruikt, hoewel dat strikt genomen ziet op situaties waarbij zowel bij het kind als bij de ouder bepaalde diagnoses zijn gesteld. Zie desgewenst hierover de aparte handreiking.

Vermoeden 2:

Het kind geeft aan dat er mogelijk sprake is van strafbare kindermishandeling¹⁸

Er zijn ook situaties waarin er op basis van een mededeling of gedrag van een kind zelf wordt gedacht aan kindermishandeling. Ook in die situaties kan na goed feitenonderzoek mogelijk een strafbaar feit worden vastgesteld. Dat feitenonderzoek bestaat vaak onder meer uit het voeren van een gesprek met het kind in kwestie. Omdat kinderen afhankelijk van hun leeftijd in meer of mindere mate beïnvloedbaar zijn en er daarmee risico's op onjuiste verklaringen ontstaan bij het voeren van onvoldoende neutrale gesprekken, is het van groot belang goed onderscheid te maken naar wie wanneer waarover met een kind (nader) in gesprek moet gaan.

De verschillende situaties waarbinnen een gesprek met een kind aan de orde kan zijn, zijn als volgt te onderscheiden:

1. Er zijn gedragsveranderingen bij het kind
2. Het kind doet uitspraken
 - a. Heldere uitspraken
 - b. Vage uitspraken

Zolang er alleen maar gedragsveranderingen zijn die wijzen op een onveilige situatie, maar er is geen concrete uitlating van het kind zelf, is het niet nodig om afstemming te zoeken met politie of OM. Er is dan namelijk onvoldoende reden om aan te nemen dat er sprake is van strafbare kindermishandeling; er is dan nog geen sprake van een 'redelijk vermoeden'. Het is daarbij van belang dat in eventuele gesprekken met het kind ten behoeve van diagnostiek, behandeling of veiligheidsplanning open vragen worden gesteld over wat er mogelijk is gebeurd¹⁹. Als er sturende vragen worden gesteld, kan een kind beïnvloed worden. In het uiterste geval kan dit er toe leiden dat er maatregelen – soms met dwang – worden opgelegd aan ouders of verzorgers, die gestoeld zijn op onjuiste verdenkingen.

Als een kind uitspraken doet die wijzen op mishandeling of misbruik, is het van belang onderscheid te maken tussen een heldere uitspraak of een vage uitspraak. Met 'heldere uitspraak' wordt bedoeld op een uitlating die alleen maar kan wijzen op strafbare kindermishandeling. Denk aan 'ik word geslagen door mijn moeder' of 'mijn vader sluit me altijd op in de schuur'. Bij heldere uitspraken is afstemming nodig met de politie/het Openbaar Ministerie over de vraag of en zo ja op welke manier het kind gehoord moet worden (in de studio). Afhankelijk van de leeftijd van het kind gebeurt dit in de studio door speciaal opgeleide verhoorders of in een andere ruimte, eveneens door goed opgeleide verhoorders.

Met 'vage uitspraak' wordt bedoeld op een situatie waarbij een kind een uitspraak doet die kan wijzen op strafbare kindermishandeling, maar ook op iets anders. Denk bijvoorbeeld aan 'papa doet mij pijn' of 'mama doet altijd stom'. In die gevallen kan het nodig zijn om eerst helderheid te

¹⁸ Ten aanzien van zaken waar het gaat om vermoedens van seksueel misbruik, wordt verwezen naar de handreiking 'praten met kinderen bij mogelijk seksueel misbruik', die op 8 juni 2017 in het netwerk zorg/straf Huiselijk Geweld en kindermishandeling is vastgesteld. Hierin staat veel specifieke informatie over dit soort zaken. De handreiking biedt uitgebreid houvast aan professionals die te maken krijgen met vermoedens van seksueel misbruik.

¹⁹ Het kan voorkomen dat een kind dan alsnog uitlatingen doet die wel helder zijn. Het is dan van groot belang om precies op te schrijven welke vragen gesteld zijn en wat daarop letterlijk de reactie was. Een dergelijke uitlating zal serieus genomen worden door de politie. Tegelijkertijd kan het zijn dat er door het moment van de uitlating teveel twijfel bestaat over de ontstaansgeschiedenis ervan, om de uitlating nog als start van een onderzoek te kunnen gebruiken. Het is noodzakelijk hierover goed met de politie te overleggen. De politie moet op zijn beurt in dit soort gevallen altijd contact opnemen met de Officier van Justitie.

verkrijgen over wat het precies betekent wat een kind zegt. Papa kan het kind bijvoorbeeld pijn doen bij het haren kammen. En mama kan stom doen, omdat het kind niet het gewenste speelgoed kreeg. Voor dit soort gevallen is het taxatiegesprek bedoeld. Zie voor het taxatiegesprek en de wijze van afstemming met de politie daarover bijlage 1 van deze handreiking.

Vermoeden 3:

Strafbare kindermishandeling is waargenomen door derden

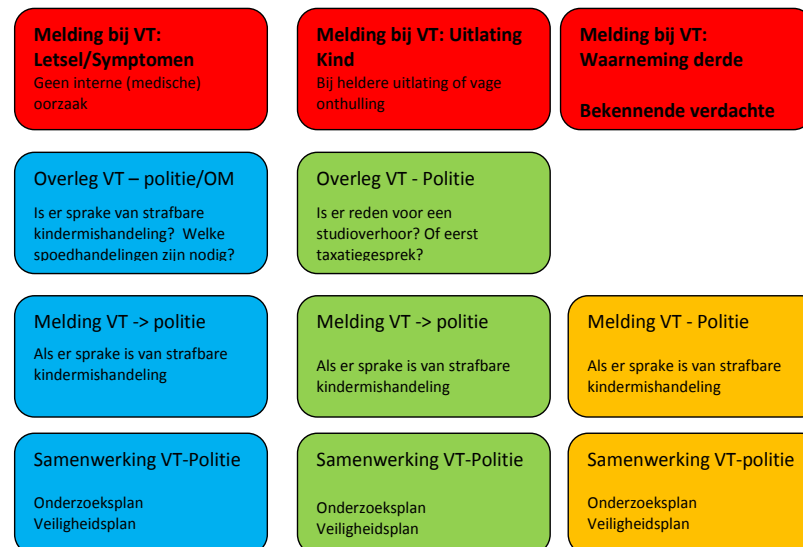
Een vermoeden van strafbare kindermishandeling kan ook ontstaan omdat een derde de kindermishandeling daadwerkelijk heeft waargenomen. Iemand kan gezien hebben dat een ouder een kind slaat bijvoorbeeld. Een verklaring van zo'n waarneming is genoeg voor een 'vermoeden', maar er is altijd meer onderzoek nodig. Ook hiervoor geldt dat deze informatie via een melding van Veilig Thuis aan politie leidt tot de start van de afstemming van de onderzoekshandelingen die verder nog nodig zijn.

Vermoeden 4:

De verdachte meldt dat hij of zij het kind heeft mishandeld

Het kan voorkomen dat iemand zelf meldt dat hij of zij een kind heeft mishandeld. Daardoor ontstaat een redelijk vermoeden. Dat betekent niet dat er geen onderzoek meer hoeft plaats te vinden. Mensen vertellen soms ten onrechte dat ze iets gedaan hebben. Soms vertellen ze maar een deel. Ook betekent het niet dat mensen blijvend hulp zullen aanvaarden. Het kan ook bij bekennde daders op enig moment nodig zijn hulpverlening of veiligheidsmaatregelen verplicht te maken. Overleg dus ook in dit soort gevallen met elkaar over wie wat wanneer gaat doen.

Schematische weergave van afstemming bij vermoedens

Informatie delen

Informatie delen mag!

Om goed te kunnen samenwerken, is het belangrijk dat je informatie met elkaar kunt uitwisselen. Om alle misverstanden uit de weg te ruimen: Het delen van informatie tussen Veilig Thuis²⁰ en politie²¹ in gevallen van strafbare kindermishandeling, is toegestaan!

De wet (WMO) stelt het belang centraal dat een betrokkene heeft bij goed feitenonderzoek, goed besluiten welke stappen nodig zijn, het ten slotte zorgen voor de juiste hulp. Meer specifiek mag Veilig Thuis vanwege de volgende taken:

- onderzoeken of er daadwerkelijk sprake is van kindermishandeling (4.1.1. lid 2 onder b)
 - beoordelen welke stappen er gezet moeten worden naar aanleiding van de melding (4.1.1. lid 2 onder c)
- op grond van de WMO:
- Hulpverleningsorganisaties in kennis stellen, als het belang van de betrokkene of de ernst van het feit er om vraagt (4.1.1. lid 2 onder d)
 - De politie of de Raad voor de Kinderbescherming in kennis stellen, als het belang van de betrokkene of de ernst van het feit er om vraagt (4.1.1 lid 2 onder e)

De vraag of er daadwerkelijk sprake is van strafbare kindermishandeling, kan bij uitstek goed beantwoord worden door goed gezamenlijke feitenonderzoek met de politie. De politie heeft (veel) meer mogelijkheden tot onderzoek dan Veilig Thuis, zie het overzicht in bijlage 3. Pas na een zo goed mogelijk feitenonderzoek, kan goed besloten worden welke stappen er verder gezet moeten worden en door welke instantie. Dat hoeft – ook na een strafrechtelijk onderzoek – lang niet altijd te betekenen dat er dus een straf wordt opgelegd.

Strafbare kindermishandeling, zoals in deze handreiking beschreven, is daarbij per definitie een ernstige vorm van kindermishandeling. De wet biedt daarmee de mogelijkheid om informatie te delen.

Veel professionals buiten de strafketen aarzelen bij de vraag of het delen van informatie in alle gevallen ook in het belang van het kind is. Dit komt omdat zij vaak niet goed kunnen overzien wat de consequenties zullen zijn als zij informatie delen met bijvoorbeeld de politie. Er is veel onbekendheid bij veel van hen over de handelwijze van politie en OM in dit soort zaken en er gaan veel verhalen de ronde. Ze hebben vaak weinig kennis over de mogelijkheden die in de strafketen bestaan om maatregelen bij ouders of verzorgers af te dwingen, of die kunnen worden ingezet als stok achter de deur. Zie bijlage 6 voor een overzicht van alle interventies die de partijen bij deze handreiking samen hebben.

Het is van groot belang dat professionals zaken waarin ze twijfelen niet vóór zich houden, maar dat zij deze – desnoods anoniem – juist bespreken met de politie of met de Officier van Justitie. Alleen

²⁰ Dat volgt uit de combinatie van de wettelijke taken van Veilig Thuis zoals genoemd in artikel 4.1.1. lid 2 van WMO, de bevoegdheid genoemd in artikel 5.1.6 WMO. Zie ook de uitwerking van deze artikelen in hoofdstuk 2 paragraaf 2.2 van het handelingsprotocol van Veilig Thuis: “De wet biedt daarmee het AMHK de bevoegdheid om, zonder daarbij afhankelijk te zijn van de toestemming van de betrokkene(n), een melding over hem aan te nemen en in een registratiesysteem vast te leggen, informatie bij anderen over hem op te vragen, ook deze informatie weer vast te leggen, de melding met anderen te bespreken, overleg over de melding te voeren in verband met de toeleiding naar hulp of om de Raad voor de Kinderbescherming of de politie over de melding te informeren. Daarmee geeft de wetgever, als het om de informatie positie van het AMHK gaat, een zeer ruime bevoegdheid aan het AMHK.”

²¹ Politie mag informatie over Huiselijk geweld zaken met Veilig Thuis delen op grond van artikel 4.2.1 onder 1 van het Besluit politiegegevens, ten behoeve van de taken in 4.1.1. lid 2 van de WMO. Bij informatie die afbreukgevoelig is in het kader van de opsporing van strafbare feiten, is overleg met de Ovj aangewezen.

als de beelden op tafel komen, kunnen ze worden getoetst aan de werkelijkheid. En alleen dan kunnen we samen leren over hoe de gezamenlijke mogelijkheden van Veilig Thuis en politie zo kunnen inzetten dat ze bijdragen aan ons gezamenlijke doel (en de doelen van de wetgever): acute en structurele onveiligheid voor kinderen zoveel mogelijk terugdringen.

Informatie delen door de politie

Ook de politie mag informatie delen in zaken rond strafbare kindermishandeling. In zaken waarin een vermoeden bij de politie start – en dus nog niet bekend is bij Veilig Thuis – gebeurt dit door middel van de zogenaamde meldingenstandaard. In zaken waarin de melding afkomstig is van Veilig Thuis, mag de politie eveneens ten behoeve van de veiligheid van betrokkenen, informatie delen. Als het gaat om informatie die (nog) afbreuk kan doen aan strafrechtelijke bewijsbaarheid van een zaak, dan overlegt de politie met de Officier van Justitie, voordat informatie wordt gedeeld²².

Welke informatie delen

Welke informatie je deelt in een concreet geval, moet je als professional per geval goed afwegen. Het moet altijd noodzakelijk zijn om de informatie te delen en je mag niet meer informatie delen dan nodig is.

Dat maakt het meteen weer lastig, want hoe weet je als professional van de ene organisatie nou wat de professional van de andere organisatie nodig heeft? Het antwoord is simpel: door het hem of haar te vragen. Denk niet voor de ander “dat heeft hij/zij vast niet nodig” of misschien zelfs “ik vind dat ze het ook wel zonder deze informatie moeten kunnen”, maar vraag elkaar wat de ander nodig heeft en waarom.

Leren informatie delen

Het goed leren omgaan met het delen van informatie, kost tijd en inspanning. Wees duidelijk naar de anderen in je netwerk als het lastig voor je is en bespreek het met elkaar. Mochten er in een bepaald gebied structurele belemmeringen ontstaan, betrek dan de landelijk vertegenwoordigers van het netwerk zorg/straf huiselijk geweld en kindermishandeling. Er kan dan gezocht worden naar oplossingen.

De melding van Veilig Thuis aan politie

Hiervóór is beschreven in welke gevallen voorafgaand aan een melding overleg kan plaatsvinden over de vraag of er sprake is van een vermoeden van kindermishandeling. Als uit het overleg volgt dat er inderdaad sprake is van strafbare kindermishandeling, of als zonder dat overleg ook al duidelijk was dat er sprake was van strafbare kindermishandeling, meldt Veilig Thuis de zaak bij de politie en wordt vervolgens afstemming gezocht over onderzoekshandelingen en veiligheidsmaatregelen²³.

Veilig Thuis en (daarmee) de vertrouwensarts hoeven bij een vermoeden van strafbare kindermishandeling geen aangifte te doen voordat er samengewerkt kan worden. Een melding is

²² Als een zaak uiteindelijk bewijsbaar is en er volgt een strafrechtelijke interventie, dan is het belangrijk dat de inhoud van deze interventie gedeeld wordt door de strafketen met Veilig Thuis. Op het moment van het verschijnen van deze versie van de handreiking, wordt gewerkt aan een structurele manier van het uitwisselen van deze informatie.

²³ Er wordt door sommigen gevreesd dat deze afspraak zal leiden tot een overvloed van zaken waarin moet worden samengewerkt. Op dit moment is het een bewuste keuze om alle zaken van strafbare kindermishandeling afstemming te zoeken. De praktijk is op dit moment namelijk dat het nauwelijks gebeurt en dat moet anders. Als op enig moment blijkt dat er in teveel zaken moet worden samengewerkt én dat dat niet in het belang is van de kinderen om wie het gaat, dan kunnen we de handreiking aanpassen.

voldoende, zie daarvoor bijlage 2 bij deze handreiking²⁴. Onderzoek naar kindermishandeling in zaken die starten vanuit Veilig Thuis gebeurt daarmee altijd ambtshalve. Het kan wel nodig zijn om op enig later moment een medewerker als getuige te horen, maar dat ziet dan op zaken die hij of zij zelf heeft waargenomen of gehoord. De medewerker kan domicilie kiezen op het kantoor van Veilig Thuis.

Het is van belang dat de melding door Veilig Thuis aan de politie volledig en onderbouwd is. Bijlage 2 van deze handreiking bevat een standaard meldingsformulier en een toelichting op welke stukken ter onderbouwing van de melding zouden moeten worden meegezonden. Als gemeld wordt zonder dat de onderbouwing volledig is, wijst de politie Veilig Thuis op de lacunes die vervolgens kunnen worden aangevuld. Zonder voldoende onderbouwde melding, is er geen sprake van een objectief vermoeden van een strafbaar feit en kan de politie niet starten met het strafrechtelijk onderzoek.²⁵

Onderzoek naar de feiten – gezamenlijk plan

Nadat de politie de melding in ontvangst heeft genomen, wordt tussen Veilig Thuis en de politie een gezamenlijk onderzoeksplan gemaakt, waarbij wordt afgesproken wie welke verdere onderzoekshandelingen in welke volgorde uitvoert. Waar de Raad voor de Kinderbescherming (inmiddels) betrokken is bij de zaak, wordt het onderzoeksplan ook met hen afgestemd.

De afstemming ziet op onderzoekshandelingen die door de diverse betrokken professionals allemaal worden uitgevoerd. Het idee is te voorkomen dat er dubbel werk wordt gedaan waar dat niet nodig is. Aan de andere kant dient de afstemming er toe te voorkomen dat iedereen denkt dat een ander een bepaald onderzoek wel zal hebben gedaan. Doel van het overleg is: weet van elkaar wie wat doet en wat het oplevert.

Bij het onderzoek naar de feiten, gelden de volgende uitgangspunten:

- Alle professionals zijn samen verantwoordelijk voor zorgvuldig, volledig en tijdig onderzoek naar de feiten
- Onnodige herhaling van onderzoekshandelingen wordt zoveel mogelijk voorkomen
- Waar nodig en mogelijk worden die resultaten van onderzoek gedeeld die voor de ander nodig zijn om zijn of haar werk te doen
- Conclusies die getrokken worden op basis van het onderzoek, worden getrokken door die professionals die daarvoor de expertise bezitten. Waar expertise van de ene professional ontbreekt, vertrouwt hij of zij op de expertise van de ander.

In de tabel in bijlage 3 wordt per betrokken organisatie aangegeven welke onderzoekstaak en/of –bevoegdheid deze heeft als er sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. Onderzoekshandelingen die door meerdere organisaties worden uitgevoerd, vragen (dus) om afstemming. In bijlage 4 bij deze handreiking is een overzicht opgenomen van bespreekpunten die kunnen dienen ter ondersteuning van het onderlinge overleg.

Onderzoeksplan van politie ten behoeve van OvJ

Nadat de politie de melding in ontvangst heeft genomen, wordt zo snel mogelijk door politie en Veilig Thuis samen een onderzoeksplan gemaakt. Zie voor de onderwerpen waarop het gezamenlijke

²⁴ Op dit moment wordt onderzocht of het verzenden van de melding ook via CORV kan plaatsvinden, dit is onderdeel van de vervolgoedpraktijk die samenhangt met de meldingenstandaard.

²⁵ Bij problemen, zie de inleiding van de handreiking over escaleren en inbrengen van problemen in het regionaal netwerk zorg/straf Huiselijk Geweld en kindermishandeling.

onderzoeksplan betrekking kan hebben – en waarover dus moet worden afgestemd – bijlage 4 bij deze handreiking.

De politie voert vervolgens op zo kort mogelijke termijn de zogenaamde spoedonderzoekshandelingen uit²⁶. Daarmee wordt bedoeld:

- Onderzoek plaats delict/locatie waar het feit zou zijn gebeurd
- Free recall gesprek met ouders
- (Voorbereiden) (studio)verhoor/gesprek kind
- Veiligstellen gegevens(dragers)
- Afluisteren van (telefonische) gesprekken

Vervolgens maakt de politie een plan van aanpak op, dat aan de Officier van Justitie wordt voorgelegd. De inhoud van het plan van aanpak is te vinden in bijlage 5 bij deze handreiking. De officier van justitie beslist over de inhoud ervan en/of geeft aan op welke punten er wijzigingen noodzakelijk zijn.

Zodra het onderzoek is afgerond, overlegt de politie met de OvJ over de mogelijkheden tot aanhouding van een verdachte en over wat er vóór of na deze aanhouding over de inhoud van het verhoor gedeeld kan worden met Veilig Thuis. Na afronding van het verhoor overlegt de politie nogmaals met de OvJ over de vraag of het verhoor nog nadere onderzoeksvragen heeft opgeroepen en zo ja, welke onderzoekshandelingen nog zullen worden uitgevoerd. Ook overlegt de politie over de voorlopige afdoeningsrichting – deze wordt in BOS-Z genoteerd – en of deze voorlopige afdoeningsrichting kan worden gedeeld met Veilig Thuis.

Het veiligheidsplan/de veiligheidsplanning

Gelijktijdig aan het onderzoek, loopt het vraagstuk van de (acute) veiligheid. Het onderzoek moet de feiten opleveren op basis waarvan uiteindelijk besloten kan worden wat er nodig is om de veiligheid op de lange termijn zoveel mogelijk zeker te stellen. Maar niet alle interventies kunnen wachten totdat alle feiten op tafel liggen. Ook op de (zeer) korte termijn kan het nodig zijn om acties in te zetten om de veiligheid zoveel mogelijk te bewerkstelligen.

Onderzoeksplanning en veiligheidsplanning lopen naast elkaar, beïnvloeden elkaar en zijn onderling van elkaar afhankelijk. In elk concreet geval zal aan de hand van de punten uit deze handreiking een goede vorm voor de totale aanpak moeten worden gevonden. Bij elke beslissing over het onderzoek, moet de professional zich bewust zijn van de mogelijk effecten op de veiligheid. Bij elke beslissing over de veiligheid, moet de professional zich bewust zijn van de mogelijke effecten op het onderzoek.

²⁶ Standaard spoedonderzoekshandelingen die door politie in beginsel (tenzij bijzonderheden) kunnen worden ingezet zonder overleg met OM zijn:

- Overleg met Forensisch arts over of nader FMO nodig, met uitzondering van zaken die onder NFI vallen (in dat geval overleg OvJ met NFI)
- Onderzoek PD (tenzij zoeking noodzakelijk)
- Free recall gesprek met ouders
- Voorbereiden studioverhoor kind
- Veiligstellen gegevens(dragers)

Spoedonderzoekshandelingen waarvoor overleg met de OvJ nodig is zijn:

- Gesprekken met eventuele getuigen – vraag: waarom nu, kan het wachten tot plan van aanpak)
- Tactische spoedhandelingen waarvoor toestemming OM nodig (OVC, etc)
- Uitvoeren studioverhoor

Het begrip veiligheid kent een smalle en bredere definitie. Veiligheid van kinderen betreft de minimale condities waaronder een kind gezond en wel kan opgroeien. Afhankelijk van de voorliggende beoordeling of beslissing, wordt het begrip veiligheid breed of smal opgevat:

- **Smalle opvatting:** Een kind is veilig als het niet in levensgevaar verkeert en zijn/haar lichamelijke integriteit gewaarborgd is. De fysieke veiligheid staat hierbij centraal. Deze smalle opvatting is richtinggevend voor de beoordeling of direct ingrijpen noodzakelijk is om de veiligheid van het kind te waarborgen.
- **Brede opvatting:** Een kind is veilig als het structureel kan rekenen op een volwassene die voorziet in zijn basale fysieke en emotionele behoeften, die hem beschermt tegen gevaar en die daarin continuïteit en voorspelbaarheid biedt. Deze brede opvatting van veiligheid is richtinggevend voor beslissingen waarbij de ontwikkelingsperspectieven voor het kind op langere termijn leidend zijn. De brede opvatting betreft zowel fysieke, als emotionele veiligheid.

De partijen bij deze handreiking werken vanuit de volgende uitgangspunten:

- Interventies worden zoveel mogelijk ingezet op basis van feiten. Waar mogelijk worden dus zoveel mogelijk feiten (verklaringen, sporen, gegevensdragers) verzameld door die professional die daarvoor het beste is toegerust in de specifieke situatie.
- Iedere professional is verplicht om te na te gaan welke andere interventies in een casus (kunnen) worden ingezet en hoe de door hem voorgenomen interventie past in het totale veiligheidsplan
- Veilig Thuis is de organisatie die het overzicht heeft en bewaakt van alle interventies die in een gezin aan de orde zijn.

Interventies bij acute onveiligheid

Veilig Thuis en politie zijn direct na het bekend worden van (strafbare) kindermishandeling allebei verantwoordelijk voor de veiligheid van (toekomstige) slachtoffers van kindermishandeling. Zij brengen beide in kaart of er sprake is van acuut gevaar. Veilig Thuis gebruikt het triage-instrument om te beoordelen of de gemelde zorgen duiden op acuut gevaar, de politie beschikt over verschillende manieren van inschatten of er sprake is van acuut gevaar.

Als er acuut gevaar is, zijn er verschillende interventies die kunnen worden ingezet. Sommige daarvan kunnen in overleg met de ouders/verzorgers op vrijwillige basis worden uitgevoerd. Andere interventies worden verplicht (en) opgelegd door een rechter. Hierbij kan het gaan om contactverboden, gebiedsverboden, huisverboden, verplichting tot behandeling, plaatsing van de verdachte/dader in detentie, plaatsing van het kind onder toezicht of zelfs uithuisplaatsing van het kind of gezagsbeëindiging. Een overzicht van alle mogelijke interventies die de verschillende betrokken organisaties kunnen opleggen of bij een rechter kunnen aanvragen, is te vinden in bijlage 6 bij deze handreiking.

Gedurende het hele traject moet gemonitord worden of de maatregelen die getroffen zijn rondom de veiligheid voldoende zijn. Waar nodig moeten er aanpassingen worden gedaan. Dit vraagt in zaken met acuut gevaar om een continue afstemming tussen politie en Veilig Thuis enerzijds en Veilig Thuis en de overige betrokken organisaties anderzijds. Het is dus blijvend nodig om af te stemmen welke acties ondernomen moeten worden in het kader van de veiligheid en of en zo ja hoe deze mogelijk botsen met acties die moeten worden uitgevoerd in het kader van het feitenonderzoek. Een gesprek met ouders/verzorgers over te nemen acute maatregelen, moet bijvoorbeeld idealiter niet informatie bevatten die de politie nog in het kader van het onderzoek voor zich wil houden. Ook hierover is dus steeds goede afstemming nodig. Zie ook voor dit soort bespreekpunten bijlage 4 bij deze handreiking.

Interventies in het kader van structurele veiligheid

Als uiteindelijk het feitenonderzoek is afgerond, moet de Officier van Justitie beoordelen of er sprake is van voldoende bewijs voor één of meer strafbare feiten. Als dat het geval is, kan er een besluit worden genomen over de strafrechtelijke interventie. Deze interventie moet zoveel mogelijk aansluiten op wat nodig is om acuut en duurzaam tot veiligheid voor de betrokkenen te komen. Het veiligheidsplan van Veilig Thuis moet dan ook door de officier van justitie worden betrokken bij de beslissing over welke strafrechtelijke interventie wordt gekozen.

Het is van belang met elkaar de best passende interventie te kiezen. In sommige gevallen kan het beter zijn om een civielrechtelijke beschermingsmaatregel te kiezen omdat dat de grootste kans geeft op duurzame veiligheid. In andere gevallen is het beter om in het kader van een strafrechtelijke interventie toezicht door de reclassering op te leggen, met daarbij een verplichting aan de dader om zichzelf te laten behandelen. In alle gevallen is het dus nodig dat alle betrokkenen van elkaar weten wat een passende interventie zou zijn en wie deze gaat opleggen.

De manier waarop het overleg over de juiste interventie vormgegeven wordt en de plaats waar dat gehouden wordt, is per regio en per zaak verschillend. In sommige gevallen zal dit plaatsvinden op ZSM, in andere gevallen in een Veiligheidshuis en in weer andere gevallen tijdens een ad hoc bespreking. Mogelijk dat hiervoor in de toekomst meer heldere kaders worden gevonden. In de tussentijd rust op elke individuele professional de plicht om uit te (laten) zoeken wat de andere partners doen of van plan zijn om de duurzame veiligheid te vergroten. Veilig Thuis is hierin de spil.

Termijn voor afstemming onderzoek en interventies

De verschillende betrokken organisaties zijn gebonden aan verschillende (wettelijke) termijnen van handelen. Deze termijnen zijn door de wetgever niet op elkaar afgestemd. Samenwerking moet dus gebeuren met oog voor elkaars termijnen, terwijl tegelijkertijd het niet altijd mogelijk zal zijn om aan ieders termijnen tegemoet te komen. Dit maakt samenwerking nog complexer.

Vooralsnog is de enige oplossing voor dit probleem, om elkaar zeer goed op de hoogte te stellen te houden van de termijnen die gelden. Bijlage 7 geeft een overzicht van de op dit moment geldende (wettelijke) termijnen die door de verschillende organisaties moeten worden aangehouden.

INFORMATIE OVER DEZE HANDREIKING

Auteur:	Eva Kwakman	Openbaar Ministerie
De werkgroep:	Judith Kuipers	Veilig Thuis
	Ynske de Koning	Veilig Thuis
	Anke Ijzermans	Veilig Thuis, VVAK
	Pauline Klomp	Politie
	Inge Smeets	Politie
	Wineke Wichern	Openbaar Ministerie
	Meta Kuipers	Raad voor de Kinderbescherming
	Greetje Kamphorst	Raad voor de Kinderbescherming
	Bianca Poldervaart	Raad voor de Kinderbescherming
	Aleid de Booij	Forensisch Medisch Genootschap

Met medewerking van:

Vele medewerkers van Veilig Thuis, Politie, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering en Openbaar Ministerie
Centrum Seksueel Geweld (CSG)
Nederlands Forensisch Instituut (NFI)
Het landelijk expertisecentrum Kindermishandeling (LECK)
De vereniging voor vertrouwensartsen kindermishandeling (VVAK)
Kinder- & Jeugdtraumacentrum Haarlem (KJTC)
Landelijk expertisecentrum bijzondere zedenzaken politie (LEBZ)
Nederlands deskundigenregister (NRGD)

BIJLAGE 1

Het Taxatiegesprek

Een taxatiegesprek is een gesprek met een kind om op objectieve, gestructureerde en gestandaardiseerde wijze verheldering te krijgen over de betekenis van een vage onthulling. Het doel is om informatie te verzamelen op basis waar van de politie kan bepalen of een nader onderzoek met eventueel een verhoor door de politie nodig is. Niets minder, maar vooral ook niets meer. Dat betekent dat er geen vragen worden gesteld over tijdstippen, locaties of andere details. En ook dat een kind niet wordt geconfronteerd met verklaringen van anderen, inconsistenties binnen de verklaring van het kind zelf of aangetroffen bewijs.

Voorafgaand aan het voeren van dat gesprek, is van belang dat altijd overleg wordt gevoerd met de politie over de wijze waarop het gesprek gevoerd wordt. Dit overleg kan ook als uitkomst hebben dat de politie zelf het taxatiegesprek voert.

Taxatiegesprekken worden alleen gevoerd met kinderen die een redelijk taalniveau bezitten (taalbegrip en taalexpressie). Indien een kind in het dagelijks leven hulpmiddelen gebruikt ten behoeve van taalexpressie, worden deze indien nodig ingezet.

Aan strafrechtelijk bewijs worden hoge eisen gesteld. Een gesprek dat voorafgaat aan een strafrechtelijk onderzoek, moet aan diezelfde hoge eisen voldoen. Niet voldoen aan deze eisen kan tot gevolg hebben dat een strafrechtelijk traject niet meer mogelijk is. De belangrijkste eis aan een taxatiegesprek is dat het gevoerd wordt op een niet-sturende en niet-beïnvloedende manier²⁷. De officier van justitie en strafrechter moeten kunnen controleren of het taxatiegesprek op de juiste wijze is gevoerd. Daarom moet het taxatiegesprek altijd audiovisueel worden opgenomen en worden de opnames aan de politie verstrekt in gevallen waarin een strafrechtelijk onderzoek wordt gestart. De start en de afsluiting van het taxatiegesprek moeten op de opname zijn te horen/zien. Daarnaast wordt van het gesprek een verslag gemaakt. In het verslag worden zowel de letterlijke antwoorden van het kind als de letterlijke vragen van de taxateur verwerkt. In het verslag wordt ook de letterlijke niet heldere onthulling die aanleiding was voor het voeren van een taxatiegesprek vastgelegd. Ook aan degene die het gesprek voert, de zogenaamde taxateur, worden eisen gesteld. Deze moet zijn opgeleid en mag geen (behandel)relatie met het kind hebben.²⁸

Als uit een taxatiegesprek een heldere onthulling komt, dan wordt door de politie het onderzoek overgenomen en afhankelijk van de zaak zal in de meeste gevallen dan een studioverhoor volgen. Als er geen heldere onthulling komt, is een studioverhoor niet voor de hand liggend.

In beide gevallen loopt parallel aan het onderzoek de vraag naar de veiligheid van het kind. De uitkomst van het taxatiegesprek kan mede bepalend zijn voor de vraag welke veiligheidsmaatregelen genomen moeten worden. Daarnaast kan het nodig zijn om een uitgebreider gesprek te voeren met het kind ten behoeve van de verdere taxatie van de veiligheid, de noodzaak van behandeling en de diagnose. Als de politie ook bezig is met de zaak, vraagt de volgorde van deze gesprekken nauwkeurige afstemming, zodat beïnvloeding zoveel mogelijk wordt voorkomen en tegelijkertijd de veiligheid zo goed mogelijk kan worden gewaarborgd.

²⁷ Op dit moment zijn er twee opleidingen voor taxateur waar een model wordt geleerd dat is afgestemd op wat vervolgens door de politie in een studioverhoor wordt gedaan. Taxatiegesprekken die door getrainde mensen van deze opleidingen worden uitgevoerd, komen zoveel mogelijk tegemoet aan de eisen die eventueel later in een rechtszaak worden gesteld met betrekking tot eventuele beïnvloeding van slachtoffers.

²⁸ Er wordt op dit moment nagedacht over een kwaliteitskader voor (de opleiding van) taxateurs en over de noodzaak van één vastgesteld model. Contactpersonen hiervoor zijn Fabienne Adriaansen van Veilig Thuis en Jos Noordover van VGN. Daarnaast wordt gekeken of er gekomen kan worden tot een lijst van opgeleide taxateurs, die te raadplegen is, dit gebeurt door dezelfde mensen

BIJLAGE 2

De melding van Veilig Thuis aan de politie

Melding gedaan door: <i>Naam melder</i> Op: <i>Datum melding</i>	
Het vermoeden	
Wat is er gebeurd?	
Wanneer is het gebeurd?	
Volgens wie is het gebeurd? <i>En waar baseert hij/zij dat op?</i>	
Wie is de vermoedelijke dader?	
Wie hebben mogelijk zelf de strafbare feiten waargenomen? <i>Namen, adressen, telefoonnummers en verhouding tot het gezin</i>	
Is met ouders/verzorgers gesproken? <i>Zo ja, door wie? Waarover? Is het gesprek vastgelegd? Zo ja, bijvoegen.</i>	
Letsel/symptomen	
Wie heeft als eerste het letsel/de symptomen bij het kind waargenomen en wanneer?	

Welke medicus heeft het letsel vastgesteld en wat is diens expertise?	
Is het letsel vastgelegd? Door wie en op welke wijze? <i>Zo ja, bijvoegen</i>	
Op basis waarvan is geoordeeld dat er (waarschijnlijk) geen sprake is van ziekte of aandoening? Op basis waarvan? Door wie? En wat is diens expertise? <i>Stukken bijvoegen</i>	
Welke mogelijke ziektes of aandoeningen kunnen eventueel toch het letsel/de symptomen verklaren?	
Onthulling kind	
Aan wie is de onthulling als eerste gedaan? <i>Naam, adres, telefoonnummer, relatie tot het kind</i>	
Wat was de precieze tekst van de onthulling?	
Is er gesproken met de persoon tegen wie de onthulling gedaan is? Zo ja, door wie? Is daar verslag van gemaakt? <i>Bijvoegen</i>	

Waarnemingen door derden	
Wie heeft de kindermishandeling waargenomen? <i>Naam, adres, telefoonnummer, relatie tot het kind</i>	
Wat heeft deze persoon waargenomen?	
Wanneer heeft deze persoon dit waargenomen?	
Bekentenis dader	
Wat heeft deze persoon gezegd over: - Wat er is gebeurd - Wanneer het is gebeurd - Ten opzichte van welk kind het is gebeurd - Wat het gevolg was van het handelen	
Overige opmerkingen	
Welke onderzoekshandelingen zijn al uitgevoerd? Door wie? Met welke resultaten? <i>Verslag bijvoegen</i>	
Zijn er eerdere meldingen over dit kind en/of gezin? Zo ja welke, wanneer etc. <i>Waar nodig bijvoegen</i>	

BIJLAGE 3 Onderzoeksbevoegdheden per organisatie Waarover (dus) afstemmen

Onderzoek	Politie ²⁹	Veilig Thuis	Vertrouwensarts	Forensisch arts ³⁰	RvdK
Eerste verhaal ouders/verzorgers aanhoren	✓	✓	✓		✓
Het kind vragen naar wat er is gebeurd	✓	✓	✓		✓
Het voeren van een taxatiegesprek	✓	✓	✓		✓
Nadere vragen stellen aan ouders/verzorgers; confronteren met onduidelijkheden/ discrepanties	✓	✓	✓		✓
Aan derden vragen stellen over de oorzaak van letsel	✓	✓	✓		✓
Aan derden vragen stellen over de omstandigheden waaronder het letsel zou zijn ontstaan	✓	✓	✓		✓
Aan derden vragen stellen over de opvoedsituatie	✓	✓	✓		✓

²⁹ In veel gevallen is hiervoor toestemming nodig van de Officier van Justitie of van de rechter

³⁰ Afhankelijk van het soort letsel gaat het hier om een forensisch arts in de regio of om een forensisch arts bij het NFI

Lichamelijk onderzoek uitvoeren			✓	✓	
Aanvullend medisch onderzoek laten doen (radiologie, serologie, skeletstatus, consultaties)			✓		
Letsels vastleggen	✓		✓	✓	
De mogelijke oorzaak van letsels inschatten op basis van het letsel zelf			✓	✓	
De mogelijke oorzaak van letsels inschatten op basis van een combinatie van letsels en het verhaal			✓	✓	
De mogelijke oorzaak van letsels inschatten op basis van eerder medisch onderzoek			✓	✓	
De mogelijke oorzaak van letsels inschatten op basis van het bekijken van de locatie waar het letsel zou zijn ontstaan			✓	✓	
Een woning of ander pand betreden om onderzoek te doen, zonder	✓				

toestemming van de eigenaar					
Het nemen van foto's van de plaats waar het letsel mogelijk is ontstaan op een wijze dat deze in een rechtzaak gebruikt kunnen worden	✓				
Rapporteren aan rechter of OvJ als deskundige over de oorzaak van een letsel				✓	
Voorwerpen gebruiken als bewijs	✓				
Gegevensdragers onderzoeken (telefoons, computers etc)	✓				
Dossiers van andere professionals opvragen en gebruiken	✓	✓	✓		✓
Heimelijk video-opnames maken	✓				
Heimelijk (telefoon) gesprekken afluisteren	✓				

BIJLAGE 4 **bespreekpunten afstemming onderzoek en veiligheid**

In de afstemming over de kindermishandelingszaken, kan de volgende opsomming dienen ter ondersteuning van het gesprek. Mocht een gesprek vastlopen, dan kan gebruik gemaakt worden van de escalatiemogelijkheden zoals in de handreiking beschreven.

Over de verdenking:

- Welk strafbare feit is mogelijk aan de orde (artikelnummer + bestanddelen, denk ook aan doen-plegen, medeplegen etc etc)
- Waar is het vermoeden op gebaseerd bij aanvang van het onderzoek

Over de (medische) onderbouwing van de verdenking:

- Is er toestemming om de medische informatie te delen gevraagd/gegeven? Zo nee, wie regelt dat alsnog?
- Welke afspraken zijn met behandeld artsen en/of overige hulpverleners gemaakt over vastleggen van letsels en/of uitspraken van kind en/of ouders/verzorgers?
- Gaat het inderdaad om een voldoende stevig vermoeden van kindermishandeling? Welke alternatieve oorzaken voor het geconstateerde letsel kunnen aan de orde zijn? (bij twijfel raadpleegt de politie de FA)
- Is er een noodzaak voor nader forensisch onderzoek door het NFI zelf dan wel door een andere forensische arts en zo ja hoe en door wie? En zo ja, is daar toestemming voor van beide ouders?
- Is het nodig een deskundige te benoemen om een letselduidingsrapportage te schrijven? Zo ja: wie benoemt deze en welke vragen moeten aan de deskundige worden gesteld?

Over sporen, locatie-onderzoek en gegevensdragers:

- Welke sporen of gegevensdragers zijn mogelijk bewijzend of ontkrachtend voor het vermoeden? Wie draagt zorg voor in beslag name of onderzoek en wanneer?
- Is het nodig onderzoek te doen op de plaats waar het letsel zou zijn ontstaan, wie gaat dat doen, hoe wordt een vastgelegd? Foto's maken van situatie ter plaatse
- Onderzoek van de woning

Over de verklaringen die er zijn of nog moeten komen:

- Zijn ouders/verzorgers tot op dit moment meewerkend? Waar blijkt dat uit?
- Wat wordt er op dit moment verteld aan het kind en/of de ouders/verzorgers over de stappen die nu gezet worden en door wie? En hoe wordt dat vastgelegd?
- Zijn er risico's op beïnvloeding van getuigen of verdachten? Zo ja, welke risico's zijn dat en wat is er nodig om dat te voorkomen? (NB geen daderinformatie delen!)
- Wie gaat wanneer waarover met wie in gesprek?
- Wat is de eerste onthulling van het kind geweest over het ontstaan van het letsel? Bij wie is deze onthulling gedaan? Is die persoon al gehoord, zo nee, wie gaat dat doen?
- Kan het kind gehoord worden over het ontstaan van het letsel? Zo ja, wie gaat dat doen en hoe wordt dat vastgelegd
-

Over de afstemming in de zaak na het eerste overleg:

- Wie met wie wanneer overleg heeft over de afstemming in de zaak
- Welke onderzoeksresultaten bij voorkeur gedeeld moeten worden met wie door wie

Over de veiligheid:

- Welke tijdelijke maatregelen zijn inmiddels genomen en door wie
- Tot wanneer zijn de maatregelen in werking, op welk moment is er een herbeoordeling
- Wat is er nodig ter onderbouwing van die herbeoordeling
- Wie van de partijen is eerste aanspreekpunt voor het totaal aan veiligheidsmaatregelen
- Wie belt wie wanneer als er iets verandert in de mate van onveiligheid
- Welke maatregelen zijn op de langere duur (waarschijnlijk) noodzakelijk
- Welke mate van onderbouwing is nodig voor die lange-termijn maatregelen
- Wie is in de tussentijd – totdat de maatregelen zijn opgelegd – aanspreekpunt
- Wie belt wie in als er intussen zaken veranderen

Over de termijnen:

- Welke termijnen moeten in deze zaak echt gehaald worden en gaat dat lukken?
- Hoe zijn eventuele problemen die ontstaan door de verschillende termijnen, in dit geval op te lossen?

BIJLAGE 5 **Plan van aanpak van politie voor het OM**

Het plan van aanpak van de politie ten behoeve van de OvJ staat in BVH en bevat de volgende onderwerpen:

- Naar welk strafbare feit onderzoek wordt gedaan
- Op welke feiten de verdenking tot op heden is gebaseerd
- Welke onderzoekshandelingen er tot nu toe zijn uitgevoerd, door wie en wat de resultaten daarvan zijn
- Welke onderzoekshandelingen nog moeten worden uitgevoerd, door wie en wanneer dat gaat gebeuren
- Of er bijzonderheden zijn, zoals mogelijk openstaande alternatieve scenario's. Als daarvan sprake is, wordt aangegeven welke onderzoekshandelingen er worden uitgevoerd om deze alternatieve scenario's te onderbouwen en/of te ontkrachten
- Welke uitkomsten van het onderzoek bij voorkeur op korte termijn gedeeld zouden moeten kunnen worden met Veilig Thuis en waarom dit noodzakelijk is voor de veiligheid van de betrokken personen³¹

³¹ Dit is het toetsingskader vanuit de WPG en de WSJG voor het delen van (onderzoeks)informatie

BIJLAGE 6 Mogelijke interventies bij kindermishandeling

Strafrechtelijke interventies

straffen (verging) – met mogelijkheid tot het opleggen van een deels voorwaardelijke straf

- detentie
- taakstraf: bij volwassenen kan dit enkel een werkstraf zijn. Max 240 uur, door OM: max 60 uur;
- geldboete;
- strafbeschikking (voor feiten met max GS van 6 jaar)
 - werkstraf (max 120 uur),
 - transactie,
 - schadevergoedingsmaatregel,
 - OBM, voorwaardelijk sepot)
- voorwaardelijk sepot;
- bijkomende straffen
 - ontzegging uit een recht
 - ontzetting uit beroep of ambt
 - verbeurdverklaring
 - openbaarmaking van het vonnis

maatregelen (beveiliging van de maatschappij en rechtsherstel)

- gedragsaanwijzing;
- vrijheidsbeperkende maatregel (38 Sv) – kan ook bij overtredingen, met vervangende hechtenis, max 6 mnd – heft de verplichtingen niet op
- PIJ (12-18 jr)/TBS;
- plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis (igv ontorekeningsvatbaarheid);
- ISD (plaatsing in een inrichting stelselmatige daders) Max 2 jaar, alleen bij VH-feiten, in de afgelopen 5 jaar minimaal 3 x eerder onherroepelijk veroordeeld en ook getuld;
- schadevergoedingsmaatregel (incl conservatoir beslag tbv slachtoffers). Jeugd: jongeren vanaf 14 jaar;
- onttrekking aan het verkeer;
- ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel;
- maatregel hulp en steun (bij OTP, bij schorsing VH, als voorwaarde bij een (deels) voorwaardelijke taakstraf, jeugddetentie of PIJ). Max 2 jaar, bij OTP max 6 mnd

bijzondere voorwaarden (bij vonnis, bij schorsing, bij voorwaardelijk sepot, bij VI)

- schadevergoeding/herstel/storting in een schadefonds;
- vrijheidsbeperkende voorwaarden (contactverbod, locatieverbod, meldplicht, alcohol- en drugsverbod incl urinecontrole);
- ontzetting uit beroep of ambt
- elektronisch toezicht. Alleen zinvol icm 1 of meerdere vrijheidsbeperkende voorwaarden;
- controle van gegevensdragers (bij zeden)

- verplichte behandeling
- verplichting zich onder behandeling te stellen van een deskundige of zorginstelling;
- het verblijven in een instelling voor begeleid wonen of maatschappelijke opvang;
- gedragsinterventies

Bestuursrechtelijke interventies

(door de burgemeester. Of in geval van het huurrecht door de woningcoöperatie)

- huisverbod – kan tegelijkertijd met een gedragsaanwijzing
- gebiedsverbod/wijkverbod (ogv de Voetbalwet)
- groepsverbod (ogv de Voetbalwet)
- meldplicht (ogv de Voetbalwet)
- begeleidingsplicht (ogv de Voetbalwet)
- huurrecht: traject van ingebrekestelling en in uiterste geval ontbinding van de huurovereenkomst igv overlast of huuroverlast
- reïntegratietrajecten ex-gedetineerden
- inbewaringstelling (ibs) – igv een psychische noodsituatie

Civielrechtelijke interventies

- plaatsing BOPZ
- (voorlopige) OTS – begeleiding door een gezinsvoogd
- UHP – voor maximaal 1 jaar en kan telkens worden verlengd met een jaar
- gesloten UHP (gesloten jeugdhulp) – kan ook een voorlopige of voorwaardelijke machtiging zijn voor de duur van 4 wkn
- gezagsbeëindigende maatregel
- (voorlopige) / (tijdelijke) voogdijmaatregel -

Interventies op vrijwillige basis gericht op veiligheid (veiligheidsplanning)

NB vrijwillige interventies zijn niet per se vrijblijvend. Er kan bijvoorbeeld afgesproken worden dat bij niet-nakoming een (V)OTS zal worden aangevraagd.

- toezicht en begeleiding
- Veiligheidsinschatting bij betrokkenen thuis
- Opstellen veiligheidsafspraken:
 - Afspraken over verblijfplaats kinderen
 - Afspraken over wie, wanneer, waar voor kinderen zorgt.
 - toezicht en begeleiding
 - gedragsaanwijzingen voor betrokkenen
 - omgang met niet verzorgende ouder
- netwerkberaad (persoonlijk en ketenpartners)
- inzet pleeggezin/ verblijf
- gedragsinterventies
- mediation

BIJLAGE 7

Termijnen

Dit zijn de termijnen die op dit moment zijn vastgelegd in ieders eigen, wetten, werkprocessen. Uit de opsomming volgt meteen dat dit geen ideale afstemming kan opleveren: de ene organisatie moet wettelijk gezien eerder klaar zijn dan de ander, terwijl we van elkaars informatie afhankelijk zijn. Probeer zoveel mogelijk in onderling overleg voor deze kwestie oplossingen te zoeken per zaak. En meld aan je vertegenwoordigers van het landelijk overleg waar eventuele problemen ontstaan, zodat deze de komende tijd met onderbouwing kunnen worden geadresseerd. Bij problemen in een concrete zaak, kan gebruikt gemaakt worden van de escalatie zoals beschreven in de handreiking.

Veilig Thuis

5 werkdagen	na melding	Triage
10 wk	na melding	Afronden onderzoek en eventueel overdragen

Politie

9 uur	na aanhouding	Besluit over in verzekeringstelling ³²
14 dgn	na aangifte/melding	Plan van aanpak naar OvJ ³³
6 mnd	na aangifte	Dossier naar OvJ
30 dgn	na verhoor verdachte	Insturen zaak naar Openbaar Ministerie ³⁴
2 weken	na melding	studioverhoor

Openbaar Ministerie

3 dgn	na aanhouding	Besluit over wel/niet voorgeleiding ³⁵
14 dgn	na ontvangst plan politie	Akkoord op plan politie of aanpassing ³⁶
60 dgn	na ontvangst pv politie	Beoordeling zaak en bepalen afdoeningsrichting ³⁷
6 mnd	na ontvangst pv politie	Als zaak naar zitting: zittingsdatum ³⁸

Reclassering

Dag van voorgeleiding	Advies mbt voorgeleiding (opdracht OM 24 uur eerder)
24 uur voor raadkamer	Advies over voorlopige hechtenis (opdr OM 7 dgn ervoor)
Dag van supersnelrechtzitting 9.00 uur	Afdoeningsadvies (opdracht OM 3 dgn voor zitting)
2 dgn voor snelrechtzitting	Afdoeningsadvies (opdracht OM 14 dgn voor zitting)
1 week voor OM-zitting	Afdoeningsadvies (opdracht OM 28 dgn voor zitting)
14 dagen voor reguliere zitting	Afdoeningsadvies (opdracht OM 10 weken voor zitting)

³² Volgt uit wetboek van strafvordering

³³ Huidige afspraak in zedenzaken, mogelijk van toepassing op kindermishandeling later

³⁴ Werkafspraken OM-politie in alle zaken

³⁵ Volgt uit wetboek van strafvordering

³⁶ Huidige afspraken in zedenzaken, mogelijk van toepassing op kindermishandeling later

³⁷ Geldt op dit moment voor zedenzaken, die gaan niet via ZSM

³⁸ Geldt op dit moment voor zedenzaken, die gaan niet via ZSM

Raad voor de Kinderbescherming

Geen termijn	onderzoek naar beschermingsmaatregel afgerond
--------------	---

ZSM³⁹

9 uur	na aanhouding verdachte	Beslissing over afdoeningsrichting door OM Na raadplegen RvdK en Reclassering
-------	-------------------------	--

Rechtbank

3 dgn	na aanhouding ⁴⁰	Besluit over vasthouden na voorgeleiding
14 dgn	na aanhouding	Besluit over langere hechtenis maximaal 90 dagen
104 dgn	na aanhouding	Evt pro forma zitting en besluit over verlenging hechtenis Of inhoudelijke zitting met besluit over straf, eventueel dadelijk tenuitvoer gelegd
Geen vaste termijn		Besluit over houdbaarheid huisverbod
14 dagen	na huisverbod	Besluit over verlenging
Telefonisch onmiddellijk		Besluit over voorlopige ondertoezichtstelling en/of VUHP
Geen vaste termijn		Besluit over OTS/UHP

³⁹ ZSM wordt gebruikt voor bijna alle strafzaken, met uitzondering van zaken waarin door de recherche onderzoek is gedaan. Precieze afspraken over het punt van instroom, verschillen op dit moment nog per parket.

⁴⁰ Er zijn geen regels over hoe lang het mag duren voordat een zaak op zitting wordt gebracht waarin een verdachte niet vastzit.

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Landelijk geaccordeerd

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

Handelingsprotocol

Veilig Thuis 2019

Versie 01, december 2018

Colofon

Het Handelingsprotocol beschrijft het werkproces zoals dat door de 26 Veilig-Thuisorganisaties met ingang van 1 januari 2019 wordt gehanteerd. Het protocol is op 25 september 2018 vastgesteld door het overleg van directeuren/bestuurders van het Landelijk Netwerk Veilig Thuis.

Tekst

Paul Baeten met medewerking van:
Mieke van Beurden, Irma Haxe, Lydia Janssen,
Els Mourits en Nina Hille Ris Lambers

Inhoudsopgave

1	Vooraf	7
2	Algemene richtlijnen voor alle diensten en activiteiten	8
2.1	Contact met directbetrokkenen	8
2.2	Besluitvorming	11
2.3	Verzoek tot onderzoek bij de raad voor de kinderbescherming	12
2.4	Afstemming en samenwerking met politie en openbaar ministerie	12
2.5	Overleg over mogelijkheden van een tijdelijk huisverbod	14
2.6	Verzoek om een beschermingsmaatregel bij de kantonrechter	14
3	Het eerste contact met Veilig Thuis	17
3.1	Doel	17
3.2	Eerste contact	17
3.2.1	<i>Als minderjarigen contact zoeken met Veilig Thuis</i>	18
3.2.2	<i>Contact door professional die valt onder de wet Meldcode</i>	18
3.3	Besluit advies of melding	18
3.4	Vervolg	18
4	Advies aan en ondersteuning van directbetrokkenen	19
4.1	Doel	19
4.2	Algemene richtlijnen als directbetrokkenen zelf contact zoeken	19
4.3	Adviesgesprekken met directbetrokkenen.	20
4.4	Ondersteuning	20
4.5	Ambtshalve melding	20
4.6	Registratie van gegevens over het advies	21
4.7	Bewaartermijn	21
4.8	Vervolg	21
5	Advies- en ondersteuning van omstanders en professionals	22
5.1	Doel	22
5.2	Adviesvrager is een omstander	22
5.3	Adviesvrager is een professional	23
5.4	Bieden van ondersteuning	23
5.5	Verdeling van verantwoordelijkheden in geval van advies	23
5.6	Vervolgadvies	24
5.7	Omzetten van een advies in een melding	24
5.8	Ambtshalve melding	24
5.9	Registratie van gegevens over het advies	24
5.10	Bewaartermijn	25
5.11	Vervolg	25

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

Inhoudsopgave

6	Meldingen	26
6.1	Doel	26
6.2	Melding door een omstander	26
6.3	Melding door professional die valt onder de wet Meldcode	27
6.4	Schriftelijk en digitaal ontvangen meldingen	27
6.4.1	<i>Meldingen van de politie</i>	28
6.4.2	<i>Meldingen van andere professionals en omstanders</i>	28
6.5	Anonimiteit ten opzichte van de directbetrokkenen	28
6.6	Melder die zijn melding in wil trekken	29
6.7	Afspraken maken	29
6.8	Vervolg	29
7	Veiligheidsbeoordeling	30
7.1	Doel	30
7.2	Wettelijke termijn	30
7.3	Zicht op veiligheid	31
7.4	Stappen in de veiligheidsbeoordeling	31
7.4.1	<i>Informatie verzamelen</i>	31
7.4.2	<i>Beoordeling</i>	32
7.4.3	<i>Veiligheidstaxatie</i>	32
7.4.4	<i>Besluitvorming</i>	32
7.5	Criteria voor het beleggen van de verantwoordelijkheid voor de vervolgstappen	33
7.5.1	<i>Veilig Thuis</i>	33
7.5.2	<i>Overdracht aan het lokale team</i>	33
7.5.3	<i>Overdracht aan lopende hulpverlening</i>	34
7.5.4	<i>Overdracht aan een multidisciplinair team</i>	34
7.5.5	<i>Overdracht aan een directbetrokkenen</i>	34
7.5.6	<i>Besluit einde bemoeienis</i>	34
8	Eerste contact na de melding met directbetrokkene(n)	35
9	Voorwaarden en vervolg	37
9.1	Doel	37
9.2	Termijn	37
9.3	Algemeen	37
9.4	Doorlopende veiligheidsinschatting	38
9.5	Contacten met directbetrokkenen	38
9.5.1	<i>Het opstellen van veiligheidsvoorwaarden</i>	38
9.6	Contacten met professionals	39
9.7	Inzetten van vervolghulp	39
9.8	Vervolg	39

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

Inhoudsopgave

10	Onderzoek	40
10.1	Doel	40
10.2	Wettelijke termijn	40
10.3	Bijzondere eisen aan het onderzoek	40
10.4	Plan van aanpak	41
10.5	Doorlopende veiligheidsinschatting	41
	Vooronderzoek	41
10.6	Onderzoek	42
10.6.1	<i>Bevestigen of weerleggen van de gemelde vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling</i>	42
10.6.2	<i>Het vaststellen van veiligheidsvoorwaarden</i>	42
10.6.3	<i>Vastleggen, overdragen en monitoren</i>	43
10.6.4	<i>Het inzetten van een vervolgtraject</i>	43
10.7	Uitkomsten van het onderzoek	43
10.8	Vervolg	44
11	Overdracht	45
11.1	Doel	45
11.2	Overdracht van meldingen van de politie	45
11.3	Directe overdracht na veiligheidsbeoordeling	46
11.3.1	<i>Directe overdracht na veiligheidsbeoordeling aan professionals buiten veilig thuis</i>	46
11.3.2	<i>Directe overdracht na veiligheidsbeoordeling aan de directbetrokkenen</i>	46
11.4	Overdracht na uitvoering van de diensten veiligheidsvoorwaarden en vervolgtraject of onderzoek	46
11.5	Beëindiging verantwoordelijkheid zicht op veiligheid	47
11.6	Vervolg	47
12	Afsluiten bemoeienis	48
12.1	Doel	48
12.2	Feedback melders	48
12.2.1	<i>Feedback aan professionals</i>	48
12.2.2	<i>Feedback omstanders en het informele netwerk</i>	49
12.2.3	<i>Terugkoppeling aan het professionele netwerk</i>	49
12.3	Afsluiten met directbetrokkenen	49
13	Monitoren	50
13.1	Doel	50
13.2	Informatiepositie Veilig Thuis	50
13.3	Werkwijze	50
13.4	Frequentie en duur van monitoren	51
13.5	Uitkomsten van het monitoren	51
13.6	Afsluiten	51

Inhoudsopgave

14	Wettelijk kader veilig thuis	52
14.1	Positie gemeentebestuur	52
14.2	Wettelijke taken	52
14.3	Informatiepositie van Veilig Thuis	53
15	Dossiervorming	56
15.1	Doel	56
15.2	Eén dossier per gezin	56
15.3	Nieuwe melding tijdens uitvoering van een van de diensten	56
15.3.1	<i>Nieuwe melding tijdens monitorfase</i>	57
15.3.2	<i>Nieuwe melding na afronding monitoren</i>	57
15.3.3	<i>Gegevens over een adviesvraag</i>	57
15.3.4	<i>Bewaartermijnen</i>	57
15.4	Vuistregels zorgvuldige dossiervorming	58
15.5	Vastleggen van gegevens naar aanleiding van een (vervolg)advies	58
15.6	Gegevens niet ter inzage	59
15.7	Status persoonlijke werkaantekeningen	59
15.8	Rechten van directbetrokkenen ten aanzien van de gegevens in het dossier	59
	Bijlage 1: begrippenlijst	64

1 Vooraf

Ons land telt 26 regionale Veilig-Thuisorganisaties (VT's) die met elkaar voortdurend werken aan verbetering van de kwaliteit van hun werk. Daartoe hebben zij zich verenigd in het Landelijk Netwerk Veilig Thuis (LNVt). Het Handelingsprotocol vormt een belangrijk instrument in de kwaliteitsverbetering en draagt bij aan het vergroten van eenduidigheid in het optreden van de VT's.

Voor de medewerkers van Veilig Thuis geeft dit protocol een duidelijke richtlijn voor hun handelen. Het betreft richtlijnen die algemeen geldend zijn voor *alle* vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De richtlijnen bieden ruimte om zorgvuldig te handelen in situaties waar de bemoeienis van Veilig Thuis gepaard kan gaan met onveiligheid voor de directbetrokkenen of voor medewerkers van Veilig Thuis.

Voor de gezinnen en huishoudens die te maken krijgen met Veilig Thuis biedt dit protocol het voordeel dat alle medewerkers van Veilig Thuis eenzelfde mate van zorgvuldigheid betrachten. Daarmee wordt bereikt dat de wijze waarop zij door medewerkers van Veilig Thuis worden benaderd, de informatie die zij krijgen, de manier waarop zij op hun rechten worden gewezen, steeds met dezelfde kwaliteit gebeurt. Aan gezinnen en huishoudens die met Veilig Thuis te maken krijgen, geeft het protocol dus inzicht in wat zij van Veilig Thuis kunnen verwachten, hoe zij worden geïnformeerd en wat hun rechten zijn.

Voor de professionals buiten Veilig Thuis geeft het protocol een helder inzicht hoe het samenspel tussen hen en Veilig Thuis verloopt en welke afwegingen Veilig Thuis daarbij maakt.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn algemene richtlijnen voor alle diensten en activiteiten van Veilig Thuis beschreven. Dit om te voorkomen dat deze richtlijnen in alle daaropvolgende hoofdstukken moeten worden herhaald. Voor alle diensten geldt dus dat de richtlijnen in de desbetreffende hoofdstukken gevolgd moeten worden *plus* de algemene richtlijnen.

2 Algemene richtlijnen voor alle diensten en activiteiten

In dit hoofdstuk staan richtlijnen die altijd gelden voor Veilig Thuis, voor elke fase van de bemoeienis van Veilig Thuis en voor alle besluiten die in de verschillende fasen van de bemoeienis van Veilig Thuis genomen worden. In de volgende hoofdstukken van het Handelingsprotocol worden per dienst of activiteit de specifieke richtlijnen beschreven voor de betreffende dienst of activiteit.

2.1 Contact met directbetrokkenen

Direct na de melding beoordeelt Veilig Thuis wie de verdere stappen gaat zetten waar de casus aanleiding toe geeft. In veel gevallen kan de casus direct worden overgedragen aan lokale teams. In die gevallen dat Veilig Thuis zelf geen contact met de directbetrokkenen heeft zal Veilig Thuis in overleg met de ketenpartner afspraken maken over het verstrekken van informatie over de melding.

Kiest Veilig Thuis voor directe bemoeienis met het gezin of huishouden dan beschikt Veilig Thuis over bijzondere bevoegdheden. De medewerkers van Veilig Thuis hebben daarom in het bijzonder de verantwoordelijkheid om met zorgvuldigheid en respect het contact met directbetrokkenen aan te gaan. Om optimaal recht te doen aan de directbetrokkenen, én in verband met een zorgvuldige taakuitoefening gelden de volgende regels voor de contacten met de directbetrokkenen.

Veilig Thuis kan alleen van deze regels afwijken als er concrete aanwijzingen zijn dat door de contacten met directbetrokkenen veiligheidsrisico's ontstaan voor directbetrokkenen, voor medewerkers van Veilig Thuis of voor anderen.

1. Veilig Thuis spreekt als eerste met de directbetrokkenen

Veilig Thuis werkt behalve met de directbetrokkenen ook intensief samen met andere instellingen en professionals. Uitgangspunt is dat eerst met directbetrokkenen wordt gesproken, dat zij vooraf op de hoogte zijn van de contacten die Veilig Thuis met anderen legt en dat zij kunnen deelnemen aan besluitvormende overleggen met anderen.

2. Veilig Thuis informeert alle directbetrokkenen

Veilig Thuis informeert alle directbetrokkenen over alle voor hen relevante onderwerpen. Informatie wordt verstrekt over:

- Veilig Thuis, de werkwijze en bevoegdheden;
- de inhoud van de melding;
- de identiteit van de melder;
- het feit dat de directbetrokkene in verband met de melding is opgenomen in het registratiesysteem van Veilig Thuis en het doel daarvan;
- de personen en instanties met wie de informatie is of zal worden gedeeld;
- welke vervolgstappen Veilig Thuis gaat zetten;
- op welke wijze en onder welke voorwaarden Veilig Thuis het dossier sluit;
- de doorlopende bemoeienis tijdens het monitoren.

Alle directbetrokkenen hebben recht op deze informatie. Daarbij draagt Veilig Thuis er zorg voor dat de informatie op een voor de directbetrokkenen begrijpelijke manier wordt verstrekt. Dat wil zeggen toegesneden op de cognitieve mogelijkheden van de directbetrokkenen.

3. Veilig Thuis hoort alle directbetrokkenen

Directbetrokkenen worden in de gelegenheid gesteld hun visie te geven op de melding en op hun situatie. Gehoord worden betekent ook dat directbetrokkenen zich kunnen herkennen in de verslaglegging van de gesprekken die met hen gevoerd worden. Daarbij wordt hen de mogelijkheid geboden om deze verslagen te corrigeren op feitelijke onjuistheden en om deze aan te vullen.

Veilig Thuis hoort ook minderjarige kinderen in de leeftijd van 4 jaar en ouder. Kinderen jonger dan 4 jaar worden in ieder geval gezien.

4. Veilig Thuis wijst alle directbetrokkenen op de mogelijkheden van ondersteuning

Met het oog op de ongelijkwaardigheid in de relatie met Veilig Thuis worden directbetrokkenen gewezen op de mogelijkheid dat zij zich kunnen laten ondersteunen. Bijvoorbeeld door een familielid, door het AKJ of door anderen.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

5. Veilig Thuis informeert alle directbetrokkenen over hun rechten

Directbetrokkenen worden geïnformeerd over:

- het recht om een klacht in te dienen;
- hun wettelijke rechten.

6. Uitzonderingen

Voor het onder de punten 1 tot en met 5 genoemde gelden de volgende uitzonderingen:

- De veiligheidsbeoordeling kan worden uitgevoerd zonder contact met (alle) directbetrokkenen;
- in het geval de veiligheid van de directbetrokkenen, van medewerkers van Veilig Thuis of van anderen in gevaar dreigt te komen, kan Veilig Thuis - voorlopig - afzien van het leggen van contact met een of meer van de directbetrokkenen;
- de directe overdracht na de veiligheidsbeoordeling kan worden uitgevoerd zonder contact met de directbetrokkenen op voorwaarde dat met de overdrachtspartij is afgesproken dat zij:
 - de directbetrokkenen informeert over de identiteit van de melder, de inhoud van de melding en over de aanleiding voor de afspraak/het huisbezoek;
 - de directbetrokkenen schriftelijk informeert dat de gegevens van directbetrokkenen zijn vastgelegd bij Veilig Thuis, wat het doel daarvan is, met wie deze gegevens zijn gedeeld, hoe lang ze worden bewaard en welke rechten betrokkenen kunnen uitoefenen. Ook worden de contactgegevens van Veilig Thuis hierin vermeld;
 - outreachend hulp en ondersteuning aanbieden.

7. Zorgvuldige omgang met informatie

Een belangrijke taak van Veilig Thuis is de omgang met informatie. Om een zorgvuldige en een onafhankelijke taakuitoefening te bewaken, neemt Veilig Thuis in de omgang met informatie de volgende regels in acht:

Veilig Thuis scheidt feiten en interpretaties

Bij alle informatie die Veilig Thuis verzamelt, zowel eigen informatie als van anderen, bijvoorbeeld van een melder, een informant of een directbetrokkene, worden de feiten gescheiden van de interpretaties van deze feiten.

Veilig Thuis vermeldt de bronnen van informatie

In alle gevallen vermeldt Veilig Thuis in het registratiesysteem de bron van de feiten en de interpretaties van de feiten.

Veilig Thuis past hoor en wederhoor toe

Geeft een melder, een informant of een directbetrokkene een mening of een oordeel over een (andere) directbetrokkene, dan stelt Veilig Thuis deze directbetrokkene in de gelegenheid om te reageren op deze mening of dit oordeel over hem.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

Veilig Thuis draagt informatie zorgvuldig over

In alle gevallen waarin Veilig Thuis informatie overdraagt, bijvoorbeeld aan lokale teams, aan de politie of aan de Raad voor de Kinderbescherming bewaakt Veilig Thuis dat zoveel mogelijk feitelijke informatie wordt overgedragen. Meent Veilig Thuis dat het ook noodzakelijk is een mening, een oordeel of een hypothese over te dragen dan scheidt Veilig Thuis deze van de feiten. Veilig Thuis vermeldt daarbij uitdrukkelijk van wie de mening, het oordeel of de hypothese afkomstig is en op welke feiten deze berust. Indien Veilig Thuis melders of informanten anonimiteit heeft toegezegd, bewaakt Veilig Thuis dat hun identiteit niet aan de ontvanger van de informatie bekend wordt gemaakt.

Veilig Thuis betreft alle informatie in de beoordeling en besluitvorming

In alle besluiten die Veilig Thuis in de verschillende fasen neemt, wordt alle informatie die verkregen is betrokken en gewogen zodat het besluitvormingsproces inzichtelijk is. Is het niet mogelijk om alle relevante informatie te verzamelen of bepaalde relevante directbetrokkenen of informanten te spreken, dan wordt dit uitdrukkelijk vermeld.

2.2 Besluitvorming

De besluiten zoals genoemd in dit Handelingsprotocol worden door de verantwoordelijke medewerker altijd genomen in of na overleg met een of meer medewerker(s) van Veilig Thuis. Afhankelijk van de gemelde problematiek maakt de verantwoordelijke medewerker daarbij gebruik van de expertises zoals die binnen Veilig Thuis voorhanden zijn: die van vertrouwensartsen, gedragswetenschappers en aandachtsfunctionarissen op diverse deelterreinen. Daarbij gelden de volgende richtlijnen:

- in het geval dat een medewerker alle taken met betrekking tot een casus heeft uitgevoerd, neemt hij/zij de in dit protocol genoemde besluiten na overleg met een of meer collega's;
- de medewerker doet daarbij een beroep op een of meer collega's die beschikken over specifieke expertise die van meerwaarde is in de betreffende casus;
- de betrokken medewerker (in de regel de dossierhouder) is verantwoordelijk voor het genomen besluit. Hij/zij legt het advies van de collega('s) vast in het dossier. Wijkt het besluit (in belangrijke mate) af van het gegeven advies, dan licht de betrokken medewerker toe waarom van het advies wordt afgeweken;
- de collega die advies geeft is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het gegeven advies;
- in het geval twee of meer medewerkers taken hebben uitgevoerd met betrekking tot een casus, dan komen zij samen tot besluitvorming. Bij een onoverbrugbaar verschil van inzicht wordt opgeschaald volgens de daarvoor geldende afspraken binnen de regionale Veilig-Thuisorganisatie.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

2.3 Verzoek tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming

Veilig Thuis kan een verzoek tot onderzoek (VTO) indienen bij de Raad voor de Kinderbescherming of bij de Jeugdbeschermingstafel in het geval dat (Artikel 1:255, BW):

- een kind zodanig opgroeit dat het in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd;
- ouders de zorg die nodig is om die bedreiging op te heffen niet voldoende accepteren;
- verwacht wordt dat ouders binnen een voor het kind aanvaardbare termijn hun opvoedingsverantwoordelijkheid niet zullen waarmaken.

In crisissituaties kan met de Raad voor de Kinderbescherming overlegd worden over de noodzaak en de haalbaarheid om per direct een maatregel voor kindbescherming te bewerkstelligen.

2.4 Samenwerking met justitiepartners

De wettelijke taken van Veilig Thuis vallen ten dele samen met de wettelijke taken van de organisaties uit de strafketen: politie, Openbaar Ministerie, de Reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming. Het gaat hierbij om de volgende taken:

- het naar aanleiding van een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan, onderzoeken of daarvan daadwerkelijk sprake is (artikel 4.1.1 lid 2 onder b WMO);
- het beoordelen van de vraag of en zo ja tot welke stappen de melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan, aanleiding geeft (artikel 4.1.1 lid 2 onder c WMO).

Veilig Thuis werkt waar nodig en mogelijk samen met de partners uit de strafketen. In die samenwerking volgt Veilig Thuis de volgende richtlijnen:

- Veilig Thuis legt nog geen contact met directbetrokkenen in het geval het delen van informatie over de melding een strafrechtelijk onderzoek kan doorkruisen.
- Veilig Thuis stelt veiligheidsvoorwaarden op in afstemming met betrokken ketenpartners.

2.4.1 Verzoek tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming

Veilig Thuis kan een Verzoek tot Onderzoek indienen bij de Raad voor de Kinderbescherming of bij de Jeugdbeschermingstafel wanneer er:

- ernstige risico's (lijken) te zijn voor het veilig opgroeien van een kind, én
- wanneer de mogelijkheden van de ouders om deze zorgen onder eigen regie - met hulpverlening - weg te nemen onvoldoende lijken te zijn.

In geval van crisissituaties kan 24 uur per dag contact worden opgenomen met de Raad voor de Kinderbescherming teneinde een verzoek tot spoedonderzoek te doen. De Raad voor de Kinderbescherming beziet of en wanneer een (spoed)kinderbeschermingsmaatregel passend is. (Een spoedmaatregel kan dezelfde dag (24/7) worden verzocht bij de kinderrechter).

2.4.2 Afstemming en samenwerking met politie en Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering

Veilig Thuis gebruikt de handreiking 'samenwerken bij strafbare kindermishandeling' als leidraad bij de samenwerking bij meldingen van (vermoedens van) strafbare kindermishandeling.

Samenwerking bij meldingen afkomstig van de politie

In het geval dat de politie in de melding aangeeft dat er sprake is van een strafrechtelijk (opsporings)onderzoek², dan:

- stemt Veilig Thuis af met de politie, in het bijzonder waar het gaat om gesprekken met de directbetrokkenen;
- stemt Veilig Thuis waar nodig de uitkomsten van de veiligheidsbeoordeling en de veiligheidsvoorwaarden af met OM, Reclassering of Raad voor de Kinderbescherming.

Samenwerking bij meldingen van anderen dan de politie

In de samenwerking rondom meldingen met (vermoedens van) strafbare feiten jegens kinderen of volwassenen stemt Veilig Thuis af met alle partners in de strafketen over:

- het uitvoeren van het onderzoek naar wat er is gebeurd, inclusief het forensisch medisch onderzoek;
- interventies vanuit het strafrecht in relatie met de overige in te zetten maatregelen ten behoeve van de directe of structurele veiligheid.

Situaties die vragen om afstemming

Veilig Thuis stemt af met politie en justitiepartners in de situatie dat:

- er sprake is van **letsels** waarbij het vermoeden bestaat dat deze afkomstig zijn van huiselijk geweld. De afstemming gaat over het al dan niet inzetten van forensisch medisch onderzoek ter vastlegging van de geconstateerde letsels³;
- de gegevens uit de melding wijzen op **acuut gevaar**, waarbij het in verband met de veiligheid van de directbetrokkenen of vanwege de ernst van het feit noodzakelijk is;
- naar het oordeel van Veilig Thuis gezamenlijke of op elkaar **afgestemde vervolgacties** een grotere kans bieden op het creëren van een veilige situatie op korte of lange termijn;
- besloten wordt tot een **strafrechtelijk (opsporings)onderzoek**. In die gevallen stemt Veilig Thuis af met politie en/of OM over de reikwijdte en het moment van eventueel feitenonderzoek, en in het bijzonder over gesprekken met directbetrokkenen;

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2017/11/09/handreiking-samenwerken-bij-strafbare-kindermishandeling>

² Dit volgt uit de afspraken rondom de meldingenstandaard

³ Over de precieze inhoud van deze afstemming en de wijze waarop deze gestandaardiseerd kan worden, volgt op een later moment nadere uitwerking in afstemming met politie en OM.

- besloten wordt tot een strafrechtelijk (opsporings)onderzoek met een (mogelijke) **strafrechtelijke afdoening**. In die gevallen stemt Veilig Thuis af met OM, Reclassering of Raad voor de Kinderbescherming, over de interventies die van invloed kunnen zijn op het bereiken van directe of structurele veiligheid;
- besloten wordt – na contact door Veilig Thuis met politie – tot een **strafrechtelijk traject**. In die gevallen stemt Veilig Thuis af met politie, OM, reclassering en/of Raad voor de Kinderbescherming:
 - bij overdracht van de casus door Veilig Thuis naar passende hulpverlening;
 - indien contacten met de pers worden overwogen.

2.5 Overleg over mogelijkheden van een tijdelijk huisverbod

Wanneer de melding daar aanleiding toe geeft, zoekt Veilig Thuis contact met de politie of de hulpofficier van justitie voor overleg over de mogelijkheden van het opleggen van een tijdelijk huisverbod. De melding geeft daartoe aanleiding wanneer:

- uit feiten of omstandigheden blijkt dat de aanwezigheid van een van de directbetrokkenen in zijn/haar woning ernstig en onmiddellijk gevaar oplevert voor één of meerdere personen met wie hij/zij in de woning woont of die daarin anders dan incidenteel verblijven;
- op basis van feiten of omstandigheden een ernstig vermoeden van voornoemd gevaar bestaat;
- de persoon van wie de dreiging uit gaat meerderjarig is;
- er geen afspraken te maken zijn waardoor deze situatie in een vrijwillig kader kan worden beëindigd.

2.6 Verzoek om een beschermingsmaatregel bij de kantonrechter

Veilig Thuis kan, via de officier van justitie, het initiatief nemen om een beschermingsmaatregel aan te vragen bij de kantonrechter.

Criteria voor de aanvraag van bewind:

Veilig Thuis vraagt de officier van justitie een verzoekschrift in te dienen bij de kantonrechter tot onderbewindstelling van de bezittingen van een kwetsbare volwassene in het geval dat aan alle vier onderstaande criteria is voldaan:

- deze kwetsbare volwassene is niet meer in staat om zelfstandig beslissingen te nemen of de gevolgen daarvan te overzien;
- uit het onderzoek door Veilig Thuis blijkt dat een ander misbruik maakt van deze situatie door deze volwassene te bewegen om (veel) geld of goederen aan hem of anderen te geven of goederen voor (veel) te weinig geld aan hem te verkopen;
- er zijn geen afspraken te maken waardoor deze situatie in een vrijwillig kader kan worden beëindigd;
- er zijn geen anderen in de omgeving van de kwetsbare volwassene die onderbewindstelling kunnen of willen aanvragen.

Doel hiervan is bescherming van het bezit van de volwassene.

Indien sprake is van een situatie die spoed vereist kan provisioneel bewind aangevraagd worden, vooruitlopend op een definitieve maatregel.

Criteria voor het aanvragen van mentorschap:

Veilig Thuis vraagt de officier van justitie een verzoekschrift in te dienen bij de kantonrechter om een mentor toe te wijzen in het geval dat aan alle vijf onderstaande criteria is voldaan:

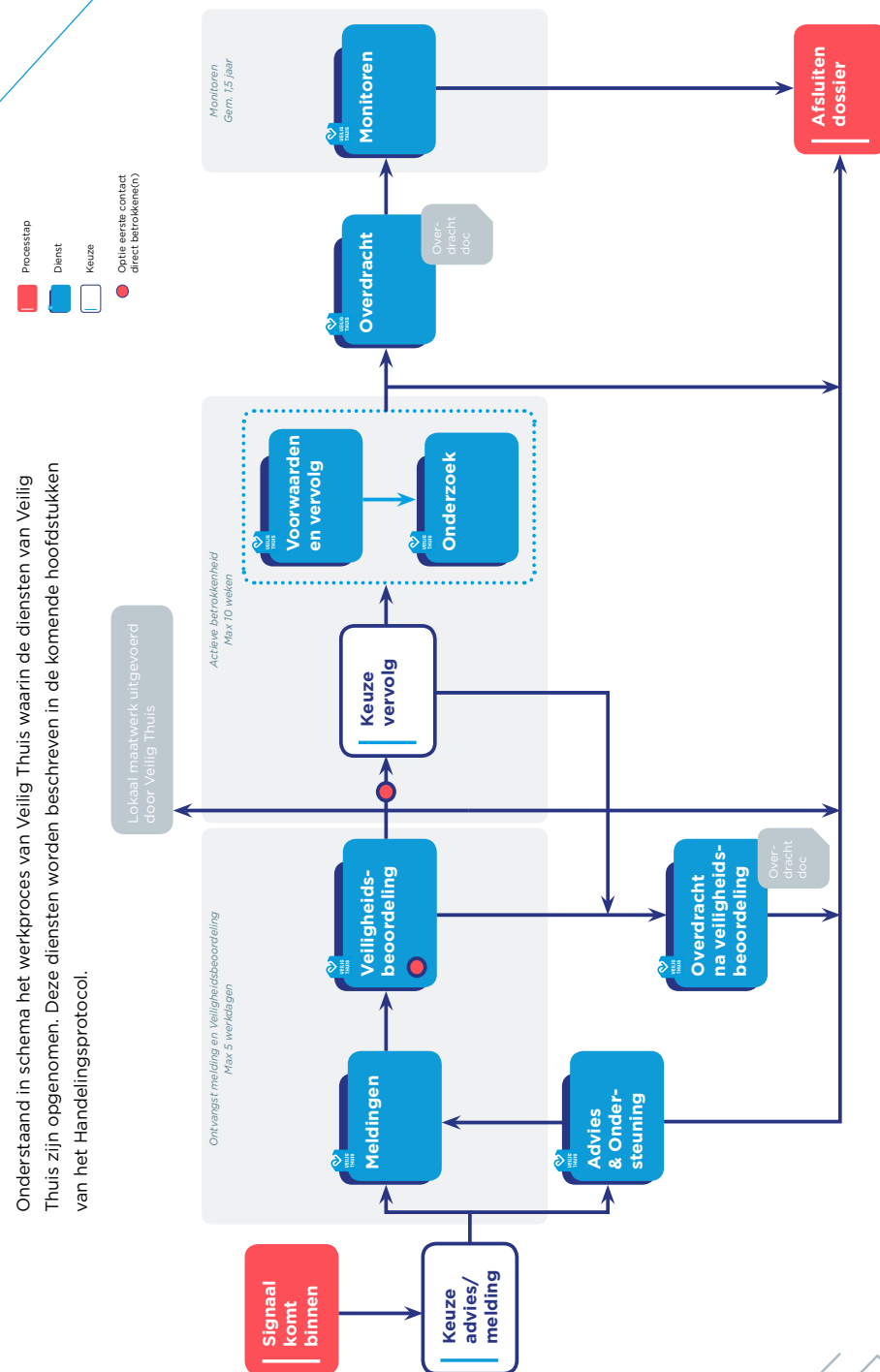
- een kwetsbare volwassene is niet meer in staat om zelfstandig beslissingen te nemen of de gevolgen daarvan te overzien;
- deze volwassene is afhankelijk van de zorg van andere;
- na onderzoek blijkt dat de zorg en/of veiligheid ernstig tekortschieten;
- er zijn geen afspraken te maken waardoor verbetering van de situatie niet (voldoende) haalbaar is;
- er zijn geen anderen in de omgeving van de kwetsbare volwassene die mentorschap kunnen of willen aanvragen.

Doel hiervan is het krijgen van goede, voldoende en passende zorg en/of leefomstandigheden voor deze volwassene.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

Algemeen proces Veilig Thuis

Onderstaand in schema het werkproces van Veilig Thuis waarin de diensten van Veilig Thuis zijn opgenomen. Deze diensten worden beschreven in de komende hoofdstukken van het Handelingsprotocol.

Signaal
komt
binnen

3. Het eerste contact met Veilig Thuis

3.1 Doel

Het eerste contact met Veilig Thuis kent twee doelen:

- Veilig thuis heeft een beeld van de actuele veiligheid van alle directbetrokkenen en van de (on)mogelijkheden van degene die contact opneemt voor het herstellen van de directe veiligheid.
- Veilig Thuis neemt een besluit om over te gaan tot het geven van advies of het in ontvangst nemen van een melding.

3.2 Eerste contact

Veilig Thuis bespreekt in het eerste contact:

- de relatie van degene die contact opneemt tot het gezin of huishouden;
- de samenstelling van het gezin/huishouden;
- bedoelingen en verwachtingen van degene die contact opneemt;
- de werkwijze en mogelijkheden van Veilig Thuis;
- consequenties van de verschillende vervolgtrajecten voor anonimiteit, verantwoordelijkheidsverdeling, registratie en informatieplicht;
- anonimiteit ten opzichte van gezin of huishouden;
- beroepsgeheim en de wet verplichte Meldcode: indien van toepassing verstrekt Veilig Thuis hierover informatie.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

Signaal
komt
binnen

3.2.1 Als minderjarigen contact zoeken met Veilig Thuis

Veilig Thuis spreekt in een eerste contact met minderjarigen – ongeacht hun leeftijd – die zich tot Veilig Thuis wenden, ook als er geen toestemming is van de gezaghebbende ouder(s).

3.2.2 Contact door professional die valt onder de wet Meldcode⁴

Professionals die vallen onder deze wet zijn verplicht bij het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling de vijf stappen van de Meldcode te volgen. Vanaf 1 januari 2019 hanteert de professional het afwegingskader⁵ in stap 4 en 5. Het afwegingskader bevat vragen⁶ die de professional ondersteunen bij het wegen van de casus en het nemen van een beslissing of melden bij Veilig Thuis noodzakelijk is. De professional beantwoordt de vragen 3 tot en met 5 altijd in overleg met Veilig Thuis. Over beantwoording van de vragen 1 en 2 kan hij/zij desgewenst ook met Veilig Thuis overleggen.

1. Blijft het vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling bestaan?
2. Is er sprake van (een vermoeden van) acute of structurele onveiligheid?
3. Ben ik in staat passende hulp te bieden of organiseren?
4. Werken de directbetrokkenen mee aan de geboden of georganiseerde hulp?
5. Leidt deze hulp tot stabiele veiligheid?

Over beantwoording van de vragen 1 en 2 kan de professional desgewenst met Veilig Thuis overleggen. Indien het antwoord op vraag 2 'ja' is, beantwoordt de professional de vragen 3 tot en met 5 samen met Veilig Thuis.

3.3 Besluit advies of melding

Bij de keuze tussen advies of melding is degene die contact heeft opgenomen met Veilig Thuis bepalend. Wil hij/zij een melding doen dan wordt de melding door Veilig Thuis altijd in ontvangst genomen en vastgelegd. Veilig Thuis adviseert bij het maken van deze afweging. Daarbij hanteert Veilig Thuis de volgende richtlijnen:

- In het geval het een professional betreft: zou hij/zij op basis van de wet Meldcode en volgens zijn afwegingskader een melding moeten doen?
- Is degene die contact heeft opgenomen in staat om de stappen te zetten die nodig zijn voor herstel van directe en stabiele veiligheid?

3.4 Vervolg

Het eerste contact leidt tot:

- Beëindiging van het contact in het geval dat er geen sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling (registreer als advies);
- Advies en ondersteuning van directbetrokkenen (hoofdstuk 4);
- Advies en ondersteuning van professionals (hoofdstuk 5);
- Het in ontvangst nemen van een melding (hoofdstuk 6).

⁴ Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, 14 maart 2013.

⁵ Volgens Wijziging Besluit verplichte Meldcode, 23 juni 2017.

⁶ De vragen worden op dit moment nog aangescherpt, dus zullen nog aangepast worden.

4 Advies aan en ondersteuning van directbetrokkenen

De advies- en ondersteuningstaak zoals in dit hoofdstuk wordt beschreven, heeft betrekking op advisering en ondersteuning van directbetrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit zijn personen die zelf huiselijk geweld en/of kindermishandeling begaan of ondergaan, hun huisgenoten of gezinsleden.

4.1 Doel

Directbetrokkenen bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling kennen de stappen die zij kunnen zetten om de situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te doorbreken en de veiligheid te herstellen en zijn in staat om de benodigde stappen te zetten.

4.2 Algemene richtlijnen als directbetrokkenen zelf contact zoeken

Het eerste contact zoals beschreven in hoofdstuk 3 en de advisering en ondersteuning zoals beschreven in dit hoofdstuk, vormen samen één gesprek met de adviesvrager. Voor het bieden van advies en ondersteuning aan directbetrokkenen gelden de volgende richtlijnen:

- de directbetrokkene behoudt de regie over zijn/haar situatie. Dat betekent dat Veilig Thuis niet handelend optreedt zonder de uitdrukkelijke toestemming van de directbetrokkene en ook voor overleg met derden en het verstrekken van informatie aan derden uitdrukkelijk toestemming vraagt;
- de directbetrokkene kan anoniem blijven.

In het geval er meerdere contacten nodig zijn, vraagt Veilig Thuis directbetrokkene toestemming voor het registreren van persoonsgegevens.

4.3 Adviesgesprekken met directbetrokkenen.

Veilig Thuis heeft samen met directbetrokkene beoordeeld en besloten dat Veilig Thuis advies en/of ondersteuning biedt. Tijdens deze fase motiveert Veilig Thuis de directbetrokkene tot het nemen van stappen om de veiligheid te herstellen. Dit kan door middel van het informeren en adviseren over:

- mogelijke gevolgen van het geweld;
- mechanismen die een rol spelen bij het in stand houden van het geweld;
- mogelijkheden om de bestaande situatie te doorbreken;
- de stappen die directbetrokkene zelf kan zetten;
- de ondersteuning die Veilig Thuis daarbij kan bieden of organiseren.

4.4 Ondersteuning

Veilig Thuis kan directbetrokkenen in praktische zin ondersteunen bij het doorbreken van het geweld. De ondersteuning kan op verschillende manier vormgegeven worden, onder andere door:

- het leggen van contact tussen directbetrokkene en hulpverlener(s);
- het deelnemen aan een of meer gesprekken van directbetrokkene met een hulpverlener of de politie.

In de contacten met directbetrokkenen is Veilig Thuis outreachend en zo nodig vasthoudend. Veilig Thuis rondt het contact af wanneer er voldoende waarborgen zijn dat de nodige stappen worden gezet gericht op herstel van de veiligheid. Veilig Thuis kan de directbetrokkene adviseren een melding te doen in het geval herstel van de veiligheid een meer actieve bemoeienis van Veilig Thuis vraagt.

Veilig Thuis meldt de directbetrokkene expliciet dat Veilig Thuis geen verantwoordelijkheid draagt voor de besproken situatie en dat de directbetrokkenen nog steeds zelf de regie heeft over zijn/haar veiligheidssituatie.

4.5 Ambtshalve melding

In uitzonderingssituaties kan Veilig Thuis besluiten handelend op te treden zonder toestemming van de directbetrokkene. In dat geval besluit Veilig Thuis tot een ambtshalve melding. Het besluit hiertoe kan worden genomen wanneer:

- het veiligheidsrisico voor de directbetrokkene of anderen hoog en acuut is en/of
- de directbetrokkene zelf ook met ondersteuning van Veilig Thuis de veiligheid van zichzelf of van anderen niet of onvoldoende kan of wil vergroten;
- Veilig Thuis beschikt over de persoonsgegevens van de directbetrokkenen.

De overweging van Veilig Thuis om de regie over te nemen wordt besproken in een gesprek met de directbetrokkene. Het besluit hiertoe wordt binnen Veilig Thuis

genomen door de verantwoordelijke medewerker volgens de richtlijnen in paragraaf 2.2. Veilig Thuis informeert de directbetrokkene over dit besluit en over de gevolgen die dit voor hem/haar heeft.

4.6 Registratie van gegevens over het advies

Van ieder advies worden volgens een vast format gegevens vastgelegd. Deze registratie staat op naam van de adviesvrager, in dit geval de directbetrokkene, tenzij hij/zij daar geen toestemming voor geeft. In het geval dat een vervolgadvis wordt gegeven, worden de contactgegevens van de adviesvrager vastgelegd, met daarbij de afspraken die zijn gemaakt over een vervolg op het adviesgesprek.

4.7 Bewaartermijn

De bewaartermijn voor gegevens over adviezen bedraagt twee jaar.

4.8 Vervolg

Veilig Thuis sluit het contact met de adviesvrager af.

5 Advies- en ondersteuning van omstanders en professionals

De advies- en ondersteuningstaak zoals in dit hoofdstuk beschreven, heeft betrekking op contacten met omstanders en met professionals die advies of ondersteuning vragen.

5.1 Doel

Omstanders en professionals die advies vragen kennen de stappen die zij kunnen zetten om de situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te doorbreken en de veiligheid te herstellen en zijn in staat om de benodigde stappen te zetten. Het eerste contact zoals beschreven in hoofdstuk 3 en de advisering en ondersteuning zoals beschreven in dit hoofdstuk, vormen samen één gesprek met de adviesvrager. Bij de advisering maakt Veilig Thuis een onderscheid tussen omstanders en professionals.

5.2 Adviesvrager is een omstander

Met omstanders die advies vragen bespreekt Veilig Thuis:

- wat de adviesvrager zou kunnen doen om de onveiligheid met directbetrokkenen te bespreken;
- wat de adviesvrager zou kunnen doen om de onveiligheid aan te pakken;
- op welke manier Veilig Thuis de adviesvrager daarbij kan ondersteunen;
- of de adviesvrager behoefte heeft aan een volgend adviesgesprek over dezelfde casus;

- hoe Veilig Thuis omgaat met het registreren van gegevens naar aanleiding van een advies.

5.3 Adviesvrager is een professional:

Met professionals die advies vragen bespreekt Veilig Thuis:

- wat de adviesvrager zou kunnen doen om de onveiligheid met directbetrokkenen te bespreken;
- wat de adviesvrager zou kunnen doen om de onveiligheid aan te pakken;
- welke mogelijkheden de adviesvrager heeft om de lokale deskundigen te betrekken bij de aanpak;
- op welke wijze Veilig Thuis de adviesvrager daarbij zou kunnen ondersteunen;
- of de adviesvrager behoefte heeft aan een volgend adviesgesprek over dezelfde casus;
- de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen Veilig Thuis en adviesvrager;
- hoe Veilig Thuis omgaat met het registreren van gegevens naar aanleiding van een advies.

In het geval dat er sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling bespreekt Veilig Thuis bovendien⁷:

- het risico op het frustreren of onmogelijk maken van onderzoek door een andere organisatie;
- juridische mogelijkheden om een dwingend kader op te leggen waarbinnen ouders/verzorgers verplicht zijn hulp te aanvaarden;
- welke veiligheidsmaatregelen kunnen getroffen worden.

5.4 Bieden van ondersteuning

De ondersteuning aan adviesvragers kan bestaan uit:

- het ondersteunen in de voorbereiding van gesprekken met directbetrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling;
- het ondersteunen tijdens gesprekken met directbetrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling;
- het ondersteunen in het opstellen en/of bespreken van een veiligheidsplan;
- het bijwonen van een lokaal teamoverleg ter bespreking van de te nemen stappen in geval van huiselijk geweld of kindermishandeling.

5.5 Verdeling van verantwoordelijkheden in geval van advies

In geval van een advies blijft de adviesvrager zelf verantwoordelijk voor de aanpak en voor de stappen die eventueel moeten worden ondernomen. Veilig Thuis is verantwoordelijk voor het zorgvuldig adviseren. Veilig Thuis bespreekt nadrukkelijk

⁷ Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling, Veilig Thuis, Politie, OM, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering Nederland, 2017

met de adviesvrager dat ook na het advies:

- Hij/zij zelf verantwoordelijk blijft voor alle verdere stappen;
- Veilig Thuis geen enkele verdere actie onderneemt richting de directbetrokkenen bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

5.6 Vervolgadvies

In alle gevallen waarin Veilig Thuis meent dat verdere advisering of ondersteuning van de adviesvrager noodzakelijk is, dringt Veilig Thuis aan op het maken van een afspraak voor een volgend adviesgesprek over dezelfde casus. De adviesvrager beslist zelf of hij/zij op dit aanbod van een vervolgadvies in gaat.

5.7 Omzetten van een advies in een melding

Veilig Thuis adviseert de adviesvrager om zijn adviesvraag om te zetten in een melding, indien Veilig Thuis meent dat:

- er mogelijk sprake is van acute dan wel structurele onveiligheid of van een multi problematische leefsituatie waarbij directbetrokkenen niet open staan voor hulpverlening én
- de mogelijkheden van de adviesvrager om het gesignaleerde op een adequate manier op te pakken en aan te pakken ontoereikend zijn.

5.8 Ambtshalve melding

In uitzonderingssituaties kan Veilig Thuis besluiten handelend op te treden zonder toestemming van de adviesvrager. Veilig Thuis besluit tot een amtsshalve melding in het geval dat:

- het veiligheidsrisico voor de directbetrokkene of anderen hoog en acuut is en/of
- de adviesvrager ook met ondersteuning van Veilig Thuis de veiligheid van de directbetrokkenen niet of onvoldoende kan of wil vergroten en
- na opschaling tussen Veilig Thuis en de adviesvrager geen overeenstemming is bereikt over het doen van een melding en
- Veilig Thuis beschikt over persoonsgegevens van de directbetrokkenen.

De overweging om de verantwoordelijkheid voor het zicht op veiligheid op zich te nemen, bespreekt Veilig Thuis met de adviesvrager en zijn/haar organisatie. De verantwoordelijke medewerker van Veilig Thuis neemt het besluit hiertoe na multidisciplinair overleg. Veilig Thuis informeert de adviesvrager over dit besluit en over de gevolgen die dit voor hem/haar heeft.

5.9 Registratie van gegevens over het advies

Veilig Thuis registreert adviezen op naam van de adviesvrager, tenzij hij/zij daar geen toestemming voor geeft. Bij het geven van advies legt Veilig Thuis geen persoons-

gegevens vast van directbetrokkenen. Bij afspraken over een vervolgadvis legt Veilig Thuis de contactgegevens van de adviesvrager vast, met daarbij de afspraken die zijn gemaakt over het vervolg.

5.10 Bewaartermijn

De bewaartermijn voor gegevens over een advies bedraagt twee jaar.

5.11 Vervolg

Veilig Thuis sluit het contact met de adviesvrager af.

6 Meldingen

Veilig Thuis honoreert *altijd* de wens van burgers en professionals om een melding te doen en deze vast te leggen in het registratiesysteem op voorwaarde dat:

- de melding betrekking heeft op (een vermoeden van) huiselijk geweld of kindermishandeling;
- de melder zichzelf en zijn contactgegevens kenbaar maakt aan Veilig Thuis.

6.1 Doel

Het doel van de functie is:

- De verantwoordelijkheid voor het zicht op de veiligheid van de directbetrokkenen is overgedragen van de melder naar Veilig Thuis.
- Veilig Thuis komt in de positie om signalen uit verschillende bronnen te verbinden met de melding en kan zodoende een inschatting maken van de actuele en structurele onveiligheid.

Het eerste contact zoals beschreven in hoofdstuk 3 en het in ontvangst nemen van de melding zoals beschreven in dit hoofdstuk, vormen samen één gesprek met de melder.

6.2 Melding door een omstander

Aanvullend op de onderwerpen die in het eerste contact (hoofdstuk 3, par. 3.2.) aan de orde zijn geweest neemt Veilig Thuis de volgende onderwerpen met de melder door:

- Geeft de melder toestemming voor het verstrekken van zijn persoonsgegevens aan de directbetrokkenen? Is dat het geval dan legt Veilig Thuis de toestemming vast in het dossier.

- De schaalvraag: hoe veilig/onveilig schat de melder de situatie op dit moment in en hoe is dit cijfer onderbouwd?
- Welke verwachtingen heeft de melder van het melden bij Veilig Thuis?
- De feedback die de melder zal krijgen en het moment waarop hij/zij die kan verwachten.

6.3 Melding door professional die valt onder de wet Meldcode

Een professional die valt onder de wet Meldcode maakt bij het doen van een melding altijd gebruik van het afwegingskader. Hij/zij moet een melding doen wanneer zijn/haar afwegingskader⁸ dat aangeeft. Hij/zij kan ook een melding doen wanneer dat volgens zijn/haar afwegingskader niet verplicht is. In het eerste contact (hoofdstuk 3, par. 3.2.2) zijn de vragen van het afwegingskader met de professional besproken. Daar is besloten dat het eerste contact overgaat in het doen van een melding. Aanvullend op de onderwerpen die in het eerste contact aan de orde zijn geweest, neemt Veilig Thuis de volgende onderwerpen met de melder door:

- Is er sprake van (een vermoeden van) acute of structurele onveiligheid?
- De schaalvraag: hoe veilig/onveilig schat de melder de situatie op dit moment in en hoe is dit cijfer onderbouwd?
- Welke verwachtingen heeft de professional van het melden bij Veilig Thuis?
- De feedback die de melder zal krijgen en het moment waarop hij/zij die kan verwachten.

Melding op basis van de Kindcheck

Een professional die werkt met volwassenen met ernstige problemen is verplicht de kindcheck⁹ uit te voeren. Komt hij/zij op basis daarvan tot de conclusie dat hij/zij een melding moet doen dan bespreekt de medewerker van Veilig Thuis de volgende onderwerpen:

- de door de professional ingeschatte effecten van de problemen van zijn/haar patiënt of cliënt voor de veiligheidssituatie van de kinderen;
- de stappen die de professional binnen zijn/haar mogelijkheden heeft gezet om na te gaan of de kinderen veilig zijn;
- het resultaat van het gesprek dat de professional over de opvoeding heeft gehad met zijn/haar patiënt of cliënt.

6.4 Schriftelijk en digitaal ontvangen meldingen

Directbetrokkenen, omstanders en professionals kunnen schriftelijk of digitaal een melding doen op voorwaarde dat:

- de melding betrekking heeft op (een vermoeden van) huiselijk geweld of kindermishandeling;
- de melder zichzelf en zijn/haar contactgegevens kenbaar maakt aan Veilig Thuis.

⁸ Volgens Wijziging Besluit verplichte Meldcode, 23 juni 2017.

⁹ De Kindcheck is opgenomen in stap 1 van de Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, 2013

6.4.1 Meldingen van de politie

De politie doet (bijna al) haar meldingen digitaal en maakt daarbij gebruik van de landelijke Veilig-Thuismelding. Veilig Thuis neemt deze meldingen altijd aan. Indien daar aanleiding toe is, kan Veilig Thuis aanvullende informatie vragen bij de politie.

6.4.2 Meldingen van andere professionals en omstanders

Professionals en omstanders kunnen schriftelijk of digitaal melden. Veilig Thuis neemt contact met hen op in het geval in de melding niet alle onderwerpen zijn beschreven zoals genoemd in dit hoofdstuk en in hoofdstuk 3.

6.5 Anonimiteit ten opzichte van de directbetrokkenen

Uitgangspunt is dat Veilig Thuis de identiteit van de melder bekend maakt aan de directbetrokkenen. Op deze regel van openheid maakt het Uitvoeringsbesluit bij de Wmo 2015 twee uitzonderingen.

Omstanders

De omstander die een melding doet dient zijn/haar persoonsgegevens (NAW en telefoonnummer of e-mailadres) kenbaar te maken aan Veilig Thuis. Zijn/haar identiteit wordt enkel aan het gezin bekend gemaakt met zijn/haar uitdrukkelijke toestemming.

Professionals

Uitgangspunt is dat de professional overeenkomstig de Wet Meldcode zelf aan directbetrokkenen kenbaar maakt dat hij/zij voornemens is een melding te gaan doen.

De professional die een melding doet kan verzoeken zijn/haar identiteit niet kenbaar te maken aan directbetrokkenen in het geval dat het bekend maken van zijn/haar identiteit:

- een bedreiging vormt of kan vormen voor de directbetrokkenen;
- een bedreiging vormt of kan vormen voor de melder of voor medewerkers van de melder;
- leidt of kan leiden tot een verstoring van de vertrouwensrelatie met de directbetrokkenen.

Het recht van de professional op anonimiteit ten opzichte van degene die gemeld wordt en over wie informatie wordt verstrekt, is een recht dat toebehoort aan de professional als melder of als informant.

Hij/zij maakt de uiteindelijke afweging of een van de genoemde uitzonderingsregels op hem/haar van toepassing is of niet.

De medewerker van Veilig Thuis die de melding in ontvangst neemt, zal de melder of informant bij het maken van die afweging ondersteunen en adviseren. Zo zal hij/zij attenderen op mogelijke negatieve gevolgen van anonimiteit ten opzichte van directbetrokkenen zoals:

- onbekendheid met de identiteit van de melder kan er bij directbetrokkenen toe leiden dat zij hun hele sociale omgeving gaan wantrouwen en zich daardoor gaan

isoleren. Dat terwijl de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling onder andere gericht is op het doorbreken van isolement;

- onbekendheid met de identiteit van de melder er toe kan leiden dat directbetrokkenen een verkeerde persoon aanzien voor, en aanspreken als, degene die gemeld heeft;
- anonimiteit voor Veilig Thuis betekent dat (soms belangrijke) delen van de informatie uit de melding, niet met directbetrokkenen besproken kunnen worden in verband met herleidbaarheid. Daardoor kan de aanpak minder effectief zijn.

Anonimiteit ten opzichte van Veilig Thuis

Meldingen waarbij de melder zowel ten opzichte van Veilig Thuis als ten opzichte van de directbetrokkenen anoniem wil blijven, worden in principe niet onderzocht. Wanneer de leidinggevende van Veilig Thuis op basis van een dergelijke melding van oordeel is dat er sprake is van een redelijk vermoeden van acute of structurele onveiligheid voor de directbetrokkenen, kan hij/zij besluiten deze melding toch in behandeling te nemen. Dit besluit wordt vastgelegd in het dossier.

6.6 Melder die zijn/haar melding in wil trekken

Als de melder opnieuw contact zoekt met Veilig Thuis om zijn/haar melding in te trekken, is het aan Veilig Thuis (en niet aan de melder) om te beslissen wat de gevolgen zijn van dit verzoek om intrekking.

1. Melder wil intrekken en Veilig Thuis meent dat de melding onterecht is gedaan.

Veilig Thuis verwijdt de melding en informeert hierover de directbetrokkenen én instellingen of personen met wie Veilig Thuis de melding heeft besproken.

2. Melder wil intrekken, Veilig Thuis wil vervolgstappen zetten.

Meent Veilig Thuis dat de melding tot vervolgstappen dient te leiden, ook na het contact met de melder over zijn/haar wens tot intrekking van de melding, dan blijft de melding in het registratiesysteem staan. Aan de melding wordt wel toegevoegd dat de melder zijn/haar melding wilde intrekken, wanneer hij/zij deze wens te kennen gaf, welke reden hij/zij daarvoor noemde en op grond waarvan Veilig Thuis de melding toch bewaart.

6.7 Afspraken maken

Tot slot maakt Veilig Thuis afspraken met de melder over:

- de vervolgstappen;
- de verantwoordelijkheid voor het zicht op veiligheid;
- de samenwerking tussen Veilig Thuis en de melder;
- de afstemming met de directbetrokkenen;
- de wijze van communiceren.

6.8 Vervolg

Het in ontvangst nemen van de melding leidt tot de inzet van:

- Veiligheidsbeoordeling (Hoofdstuk 7)

7 Veiligheidsbeoordeling

Veiligheidsbeoordeling is in de plaats gekomen van wat eerder Triage heette.

7.1 Doel

Het doel van veiligheidsbeoordeling is dat Veilig Thuis:

- zicht krijgt op de veiligheid in het gezin of huishouden;
- tot het besluit komt bij welke instelling of professional de verantwoordelijkheid wordt belegd voor het nemen van de vervolgstappen waar de melding aanleiding toe geeft.

Veilig Thuis baseert deze besluiten op de inhoud van de melding en op de beschikbare informatie uit eigen systemen en eventuele verkregen informatie vanuit andere bronnen.

7.2 Wettelijke termijn

Veilig Thuis neemt binnen 5 werkdagen na binnenkomst van de melding een besluit bij welke instelling of professional de verantwoordelijkheid wordt belegd voor het nemen van de vervolgstappen waar de melding aanleiding toe geeft.

7.3 Zicht op veiligheid¹⁰

Veilig Thuis is verantwoordelijk voor het zicht op veiligheid zodra Veilig Thuis kennis heeft genomen van het spoedeisend karakter van een melding. In alle andere gevallen draagt Veilig Thuis die verantwoordelijkheid vanaf het moment dat de veiligheidsbeoordeling heeft plaatsgevonden. Veilig Thuis is in ieder geval verantwoordelijk voor het zicht op veiligheid op de 6de werkdag na binnenkomst van de melding. Ook als de veiligheidsbeoordeling op dat moment nog niet is afgerond.

7.4 Stappen in de veiligheidsbeoordeling

De veiligheidsbeoordeling omvat drie stappen:

1. Informatieverzameling
2. Beoordeling
3. Besluitvorming.

7.4.1 Informatie verzamelen

Veilig Thuis kan, indien zij dat voor een betere beoordeling van de melding relevant acht, de gegevens uit de melding aanvullen. Daarbij is een onderscheid tussen informatie die wordt opgevraagd bij anderen voorafgaand aan het contact met directbetrokkenen en informatie die wordt opgevraagd nadat er contact is geweest met de directbetrokkenen.

1. Informatie opvragen in de fase van de veiligheidsbeoordeling voorafgaand aan contact met de directbetrokkenen:

- i. Veilig Thuis kan bij ketenpartners nagaan óf de directbetrokkenen (de zogenaamde 'dat' informatie) bij hen bekend zijn.
- ii. Veilig Thuis kan ook inhoudelijke informatie (de zogenaamde 'wat' informatie) ophalen bij de volgende bronnen:
 - de eigen systemen van Veilig Thuis;
 - andere Veilig-Thuisorganisaties.
 - de Basisregistratie Personen(BRP);
 - het Centraal Gezagsregister;
 - de Raad voor de Kinderbescherming;
 - de directbetrokkenen zelf, voogd of curator;
 - Politie of OM, indien:
- dit voor inschatting van de veiligheid bij het leggen van het eerste contact noodzakelijk wordt geacht;
- op basis van de melding duidelijk is, of door Veilig Thuis de inschatting wordt gemaakt, dat mogelijk ook strafrechtelijk onderzoek wordt gedaan.

¹⁰ definitie Kwaliteitskader Veilig Thuis, Zicht op veiligheid, juli 2016

2. Informatie opvragen in de fase van veiligheidsbeoordeling na contact met de directbetrokkenen.

Bij het contact met de directbetrokkenen wordt hen gevraagd of zij contact hebben met hulpverlening en/of politie. Veilig Thuis informeert de directbetrokkenen over het opvragen van informatie ('wat') bij andere instanties en professionals. Veilig Thuis heeft voor het opvragen van informatie en voor overleg met andere instanties en professionals niet de toestemming nodig van de directbetrokkenen.

7.4.2 Beoordeling

De verzamelde informatie wordt geanalyseerd en altijd beoordeeld aan de hand van een voor Veilig Thuis ontwikkeld triage-instrument.

Beoordeling vindt plaats op basis van de beschikbare informatie vanuit:

- de melding;
- eigen systeem VT;
- VT-register;
- geraadpleegde bronnen.

7.4.3 Veiligheidstaxatie

Veilig Thuis voert een veiligheidstaxatie uit aan de hand van het triage-instrument.

Daarbij screent Veilig Thuis op:

- acute onveiligheid;
- structurele onveiligheid;
- multi problematische leefsituatie.

In de veiligheidstaxatie vermeldt Veilig Thuis alle bekende feiten over onveilige gebeurtenissen met een verwijzing naar de bron(nen). Risicofactoren wegen niet mee in de veiligheidstaxatie. Veilig Thuis noteert de risicofactoren in het dossier en draagt ze over aan de overdrachtpartij(en) ten behoeve van de inzet van risico gestuurde zorg. De veiligheidstaxatie geeft richtlijnen mee ten behoeve van de noodzakelijke vervolgstappen naar aanleiding van de melding.

7.4.4 Besluitvorming

Bij de besluitvorming in de fase van veiligheidsbeoordeling betreft Veilig Thuis waar nodig de expertise van vertrouwensartsen, gedragswetenschappers en/of aandacht-functionarissen op verschillende deelterreinen. Veilig Thuis neemt binnen 5 werkdagen na binnenkomst van de melding een van de volgende besluiten.

- Het besluit de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de vervolgstappen te beleggen bij een van de volgende partijen:
 - Veilig Thuis;
 - lokale teams;
 - een instelling of professional die reeds bij het gezin of huishouden betrokken is;

- een multidisciplinair samengesteld team, voor zover dat team juridisch in staat is de verantwoordelijkheid voor een melding over te nemen;
- het cliëntsysteem zelf.
- Het besluit dat geen vervolgstappen nodig zijn omdat:
 - de bemoeienis van Veilig Thuis bij de melding direct kan worden beëindigd (geen vervolg).

In paragraaf 7.5 worden de criteria beschreven passend bij de bovengenoemde opties.

7.5 Criteria voor het beleggen van de verantwoordelijkheid voor de vervolgstappen

7.5.1 Veilig Thuis

Veilig Thuis kan besluiten zelf verantwoordelijk te blijven voor het zicht op veiligheid. Veilig Thuis kan ook direct de keuze maken voor een van de diensten: *Voorwaarden & Vervolg of Onderzoek*. De keuze tussen deze diensten kan ook gemaakt worden na de veiligheidsbeoordeling, bijvoorbeeld nadat er contact is geweest met de directbetrokkenen. Zie hiervoor ook hoofdstuk 8.

7.5.1.1 Voorwaarden & Vervolg

Veilig Thuis kiest voor het inzetten van deze dienst in het geval dat:

- er aanwijzingen zijn voor acute en/of structurele onveiligheid en/of multi problematische leefsituatie;
- het niet noodzakelijk of wenselijk is een vermoeden van kindermishandeling en/of huiselijk geweld te bevestigen of te weerleggen;
- de directbetrokkene(n) voldoende bereid en in staat is (zijn) om samen te werken aan het herstel van de veiligheid en zo nodig hierbij hulp te accepteren.

7.5.1.2 Onderzoek

Veilig Thuis kiest voor het doen van onderzoek in het geval dat:

- er aanwijzingen zijn voor acute en/of structurele onveiligheid en/of een multi problematische leefsituatie én
- directbetrokkenen onvoldoende meewerken of onvoldoende bereid zijn hulp te accepteren én/of
- het voor het zetten van vervolgstappen noodzakelijk is de gemelde vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling te bevestigen of te weerleggen.

7.5.2 Overdracht aan het lokale team

Veilig Thuis draagt over aan lokale teams indien:

- er sprake is van een casus die wat betreft aard en ernst van de gemelde problematiek door de lokale teams kan worden opgepakt én de lokale teams hebben dit, gelet op de afspraken met de eigen gemeente, in het takenpakket.

7.5.3 Overdracht aan lopende hulpverlening

Veilig Thuis draagt over aan een hulpverlener die reeds betrokken is indien:

- er aanwijzingen zijn voor acute of structurele onveiligheid én een hulpverlener/ professional reeds betrokken is die de gemelde problematiek op een adequate manier kan en wil aanpakken en die daar naar het oordeel van Veilig Thuis toe in staat is.

7.5.4 Overdracht aan een multidisciplinair team

Veilig Thuis draagt over aan een multidisciplinair team indien:

- er aanwijzingen zijn voor acute of structurele onveiligheid, én
- de casus wat betreft ernst en complexiteit vraagt om samenwerking tussen verschillende sectoren, specialisten, het lokale team en het gezin of huishouden met haar sociale netwerk.

7.5.5 Overdracht aan directbetrokkenen

Veilig Thuis draagt over aan de directbetrokkenen indien:

- Veilig Thuis van mening is dat de zorgen die er over de veiligheid zijn door directbetrokkenen voldoende kunnen worden opgepakt en directbetrokkenen zelf voldoende mogelijkheden hebben om de veiligheid te waarborgen;
- directbetrokkenen bereid en in staat zijn om eventuele hulp te vragen en te accepteren en dat ook doen zonder daarop gecontroleerd te worden.

7.5.6 Besluit einde bemoeienis

Veilig Thuis beëindigt de bemoeienis indien:

- er geen sprake (meer) is van een redelijk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- er geen zorgen meer zijn over de veiligheid van de directbetrokkenen.

8 Eerste contact na de melding met directbetrokkene(n)

Zo spoedig mogelijk na de melding wordt contact gelegd met de directbetrokkenen.

Dit contact wordt gelegd:

- als onderdeel van de veiligheidsbeoordeling, of
- direct na afronding van de veiligheidsbeoordeling.

In het eerste contact bespreekt Veilig Thuis met de directbetrokkenen:

- de inhoud van de melding;
- hun visie op de melding en op hun situatie;
- hun mogelijkheden tot samenwerking met Veilig Thuis aan het herstel van de veiligheid;
- de taken en bevoegdheden van Veilig Thuis;
- de contacten die Veilig Thuis eerder al heeft gelegd met andere instanties of professionals;
- de contacten die Veilig Thuis voornemens is te gaan leggen;
- het voornemen te registreren in de VIR in het geval er minderjarigen betrokken zijn;
- de vervolgstappen voor zover deze al te overzien zijn.

Eerste contact in de veiligheidsbeoordeling

Het eerste contact kan onderdeel vormen van de veiligheidsbeoordeling. De informatie uit het contact wordt door Veilig Thuis meegenomen bij de beoordeling van de veiligheid en benodigde vervolgstappen na de veiligheidsbeoordeling. Het contact kan telefonisch worden gelegd of er is een persoonlijk gesprek met de directbetrokkenen. Veilig Thuis kan contact hebben met een, meerdere of alle directbetrokkenen. Alle

informatie van directbetrokkene(n) kan bijdragen aan de kwaliteit van veiligheidsbeoordeling.

Eerste contact na de veiligheidsbeoordeling

Wanneer in de veiligheidsbeoordeling het besluit is genomen dat Veilig Thuis verder gaat met de casus maar nog niet duidelijk is welke dienst het meest passend is, dan kan Veilig Thuis een eerste contact leggen met directbetrokkenen ter ondersteuning van deze keuze.

Het contact kan telefonisch worden gelegd of er is een persoonlijk gesprek met de directbetrokkenen. Veilig Thuis kan contact hebben met een, meerdere of alle directbetrokkenen. Alle informatie van directbetrokkene(n) kan bijdragen aan het maken van de juiste keuze tussen de beide diensten.

Het eerste contact na de veiligheidsbeoordeling leidt tot een besluit tot:

- overdracht aan lopende hulpverlening indien voldaan wordt aan het onder 7.5.3 genoemde criterium;
- voorwaarden & vervolg indien voldaan wordt aan de onder 7.5.1.1 genoemde criteria;
- onderzoek indien voldaan wordt aan de onder 7.5.1.2 genoemde criteria.

9 Voorwaarden & Vervolg

9.1 Doel

De doelen van deze dienst zijn:

- directe veiligheid organiseren voor alle directbetrokkenen;
- inzetten van vervolghulp gericht op stabiele veiligheid en herstel van door de directbetrokkenen opgelopen schade.

9.2 Termijn

Veilig Thuis draagt zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen een termijn van tien weken na de veiligheidsbeoordeling, zorg voor afronding van de dienst *Voorwaarden & Vervolg*.

9.3 Algemeen

Veilig Thuis neemt verantwoordelijkheid voor zicht op de veiligheid bij alle meldingen waarvoor de dienst *Voorwaarden & Vervolg* wordt ingezet. Afhankelijk van de problematiek wordt bij uitvoering van deze dienst de expertise ingezet van vertrouwensartsen, gedragswetenschappers en aandachtsfunctionarissen op diverse deelterreinen.

Veilig Thuis draagt zorg voor afstemming met en tussen andere ketenpartners en is contactpersoon voor de directbetrokkenen.

In het geval de bedreiging van de veiligheid van een of meer directbetrokkenen om directe interventie vraagt, kan Veilig Thuis:

- direct veiligheidsafspraken opstellen en (doen) uitvoeren;
- vervolgens of parallel daaraan de nog niet eerder uitgevoerde onderdelen van de dienst *Voorwaarden & Vervolg* uitvoeren.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

9.4 Doorlopende veiligheidsinschatting

Tijdens de uitvoering van deze dienst beoordeelt Veilig Thuis voortdurend of de situatie nog altijd voldoet aan de in paragraaf 7.5 genoemde criteria. Aanvullende informatie die verkregen wordt kan leiden tot een van de volgende conclusies:

- *De situatie voldoet aan de in paragraaf 7.5.1.1 genoemde criteria.*
Veilig Thuis zet de dienst Voorwaarden & Vervolg voort.
- Er is geen sprake van een vorm van huiselijk geweld of kindermishandeling.
Veilig Thuis sluit haar bemoeienis af.
- *Het is noodzakelijk een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling te bevestigen of te weerleggen.*
Veilig Thuis zet de dienst Onderzoek in.
- *De directbetrokkene(n) is (zijn) niet bereid of in staat om mee te werken en hulp te accepteren.*
Veilig Thuis zet de dienst Onderzoek in.

9.5 Contacten met directbetrokkenen

In het contact met directbetrokkenen komen de in paragraaf 3.2 genoemde onderwerpen aan de orde.

Veilig Thuis vertelt directbetrokkenen met welke professionals Veilig Thuis eventueel al contact heeft gelegd.

9.5.1 Het opstellen van veiligheidsvoorwaarden

Veilig Thuis stelt veiligheidsvoorwaarden vast. In deze voorwaarden wordt vastgelegd waaraan tenminste moet worden voldaan om te komen tot directe en stabiele veiligheid.

Veilig Thuis stelt veiligheidsvoorwaarden vast:

- die een duidelijke relatie hebben met het herstel van veiligheid;
- die voor de directbetrokkenen inzichtelijk en begrijpelijk zijn;
- die toetsbaar en niet onderhandelbaar zijn;
- waarvan op eenduidige manier kan worden vastgesteld of aan de voorwaarden is voldaan;
- die de basis vormen voor het monitoren;
- die overdraagbaar zijn aan ketenpartners.

Veilig Thuis maakt bovendien veiligheidsafspraken of een veiligheidsplan in het geval dit voor herstel van de directe veiligheid noodzakelijk is en er nog geen overdrachtspartij betrokken is.

Veilig Thuis legt de veiligheidsvoorwaarden schriftelijk vast en draagt ze over aan de directbetrokkenen en aan de overdrachtspartij(en). Veilig Thuis maakt met de directbetrokkenen en de overdrachtspartij(en) afspraken over contacten die in het kader van het monitoren zullen worden gelegd:

- met wie;
- op welke momenten.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

9.6 Contacten met professionals

Uitvoering van de dienst *Voorwaarden & Vervolg* gebeurt op basis van de wettelijke taken van Veilig Thuis. Er is daarom geen toestemming nodig van de directbetrokkenen om contacten te leggen met professionals. Wel dienen directbetrokkenen hierover vooraf te worden geïnformeerd.

9.7 Inzetten van vervolghulp

Na het vaststellen van veiligheidsvoorwaarden draagt Veilig Thuis zorg voor het inzetten van een vervolgtraject gericht op directe en stabiele veiligheid en herstel door directbetrokkenen opgelopen schade als gevolg van kindermishandeling en of van huiselijk geweld. Veilig Thuis maakt daarbij – afhankelijk van wat nodig is – gebruik van mogelijkheden voor hulp en ondersteuning alsmede van de mogelijkheden van straf-, bestuurs- en civielrechtelijke maatregelen.

9.8 Vervolg

De dienst Voorwaarden & Vervolg mondt uit in het besluit tot een van de volgende stappen:

- overdracht en monitoren;
- afsluiten dossier.

10 Onderzoek

10.1 Doel

De doelen van het onderzoek zijn:

- het bevestigen of weerleggen van de gemelde vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- het zo nodig vaststellen van veiligheidsvoorwaarden;
- inzetten van vervolghulp gericht op directe en stabiele veiligheid en herstel van door directbetrokkenen opgelopen schade.

10.2 Wettelijke termijn

Veilig Thuis voert het onderzoek zo spoedig mogelijk uit. Uiterlijk binnen een termijn van tien weken na afronding van de veiligheidsbeoordeling wordt het onderzoek afgerond.

10.3 Bijzondere eisen aan het onderzoek

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de algemene richtlijnen zoals verwoord in hoofdstuk 2. Omdat onderzoek leidt tot het antwoord op de vraag of er wel of geen sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling, gelden hier de volgende aanvullende richtlijnen:

- feiten worden gescheiden van meningen, oordelen en hypothesen;
- hoor en wederhoor wordt toegepast;
- meningen, oordelen en hypothesen worden onderbouwd met voldoende feiten;
- de weergave van de melding en van de informatie die door professionals is verstrekt is door hen geaccordeerd;

- als wordt verwezen naar onderzoek of diagnostiek wordt - indien voorhanden - de volledige rapportage daarvan als bijlage toegevoegd aan het onderzoek;
- de meningen van de betrokken gezinsleden over de melding en over het mogelijke geweld worden in het onderzoek opgenomen.

10.4 Plan van aanpak

Nadat het besluit is genomen om de melding in onderzoek te nemen, stelt Veilig Thuis in een intercollegiaal overleg een plan van aanpak op voor de uitvoering van het onderzoek. Daarin staat in ieder geval beschreven of het doen van vooronderzoek noodzakelijk is. Afhankelijk van de problematiek wordt bij uitvoering van het onderzoek de expertise ingezet van vertrouwensartsen, gedragswetenschappers en aandachtsfunctionarissen op diverse deelterreinen.

10.5 Doorlopende veiligheidsinschatting

Tijdens de uitvoering van het onderzoek beoordeelt Veilig Thuis de situatie van het gezin of huishouden voortdurend op acute en structurele onveiligheid.

Vooronderzoek

Uitsluitend in uitzonderingssituaties kan Veilig Thuis na het besluit in de veiligheidsbeoordeling om vervolgstappen te zetten, starten met het verzamelen van informatie bij andere instellingen of professionals zonder dat eerst met directbetrokkenen gesproken is. Dit spreken zonder medeweten van de directbetrokkenen en zonder dat zij gesproken zijn kan voor een periode van maximaal vier weken en alleen in het geval dat:

- er concrete aanwijzingen zijn dat het direct informeren van directbetrokkenen een ernstige bedreiging kan vormen voor een of meer leden van het gezin of huishouden of voor de medewerker van Veilig Thuis;
- directbetrokkenen een direct met hen besproken anonieme melding zouden kunnen herleiden tot de melder.

In het eerste contact met directbetrokkenen informeert Veilig Thuis hen over de melding én over de informatie die van anderen is verkregen.

De contacten met professionals in het kader van het vooronderzoek zijn gericht op het verzamelen van informatie over de inhoud van de melding en het inschatten van de risico's voor directbetrokkenen en medewerkers van Veilig Thuis bij het opnemen van contact met directbetrokkenen naar aanleiding van de melding. In situaties van ernstige bedreiging kan de termijn van vier weken telkens met ten hoogste twee weken worden verlengd. Het besluit hiertoe wordt gemotiveerd en vastgelegd in het registratiesysteem.

Informeren van directbetrokkenen

In het eerste contact met directbetrokkenen informeert Veilig Thuis hen over de stappen die in het kader van het vooronderzoek zijn gezet.

10.6 Onderzoek

In hoofdstuk 2 zijn de algemene richtlijnen beschreven voor het contact met alle directbetrokkenen en voor de mogelijkheden voor het inschakelen van of samenwerken met de Raad voor de Kinderbescherming, Politie, OM en kantonrechter. Voor het onderzoek gelden speciale regels voor het overleg met professionals.

10.6.1 Bevestigen of weerleggen van de gemelde vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

10.6.1.1 Contact directbetrokkenen

Om te kunnen vaststellen of sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling, spreekt Veilig Thuis met alle directbetrokkenen. Veilig Thuis informeert hen over de inhoud van de melding, stelt hen in de gelegenheid daar hun visie op te geven en alle relevante informatie aan te dragen. Veilig Thuis bespreekt met hen welke professionals of instellingen zullen worden benaderd voor aanvullende informatie.

10.6.1.2 Overleg met professionals

Veilig Thuis kan voor het onderzoek relevante informatie opvragen bij professionals of instellingen die contact hebben met de directbetrokkenen.

10.6.1.3 Specialistisch/diagnostisch onderzoek

In een aantal gevallen zijn meer gespecialiseerde onderzoeken nodig bij een of meer van de directbetrokkenen. Veilig Thuis maakt hiertoe gebruik van de expertise van de vertrouwensarts en gedragswetenschapper of werkt hiertoe nauw samen met externe deskundigen. De vertrouwensarts of de gedragswetenschapper - afhankelijk van de benodigde deskundigheid - besluit in principe tot de inzet van externe deskundigen.

10.6.2 Het vaststellen van veiligheidsvoorwaarden

In het geval dat Veilig Thuis tot de conclusie komt dat er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling, stelt Veilig Thuis veiligheidsvoorwaarden vast. In deze voorwaarden wordt beschreven waaraan tenminste moet worden voldaan om te komen tot directe en stabiele veiligheid. Veilig Thuis stelt veiligheidsvoorwaarden vast:

- die betrekking hebben op concreet gedrag;
- die een duidelijke relatie hebben met het herstel van veiligheid;
- die voor de directbetrokkenen inzichtelijk en begrijpelijk zijn;
- die toetsbaar en niet onderhandelbaar zijn;
- waarvan op eenduidige manier kan worden vastgesteld of aan de voorwaarden is voldaan;
- die de basis vormen voor het monitoren;
- die overdraagbaar zijn aan ketenpartners.

Veilig Thuis legt de veiligheidsvoorwaarden schriftelijk vast en stelt het document ter beschikking aan de directbetrokkenen en aan de overdrachtspartij(en).

Veilig Thuis maakt bovendien veiligheidsafspraken of een veiligheidsplan in het geval dit voor herstel van de directe veiligheid noodzakelijk is en er nog geen overdrachtspartij betrokken is.

10.6.3 Vastleggen, overdragen en monitoren

Veilig Thuis legt de veiligheidsvoorwaarden schriftelijk vast en draagt ze over aan de directbetrokkenen en aan de overdrachtspartij(en). Veilig Thuis maakt met de directbetrokkenen en de overdrachtspartij(en) afspraken over contacten die in het kader van het monitoren zullen worden gelegd:

- met wie;
- op welke momenten.

10.6.4 Het inzetten van een vervolgtraject

Na het vaststellen van veiligheidsvoorwaarden draagt Veilig Thuis zorg voor het inzetten van een vervolgtraject gericht op directe en stabiele veiligheid en herstel van door de directbetrokkenen opgelopen schade. Veilig Thuis maakt daarbij - afhankelijk van wat nodig is - gebruik van mogelijkheden voor hulp en ondersteuning alsmede de mogelijkheden van straf-, bestuurs-, en civielrechtelijke maatregelen.

10.7 Uitkomsten van het onderzoek

1. Een beoordeling:

- of er sprake is van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- welke stappen of maatregelen nodig zijn voor alle directbetrokkenen om te komen tot directe en stabiele veiligheid en tot herstel van de schade als gevolg van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

2. Het besluit:

- bij een weerlegd vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling het dossier te sluiten;
- bij een weerlegd noch bevestigd vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling de dienst monitoren in te zetten of het dossier af te sluiten;
- bij een bevestigd vermoeden welke instelling of professional het meest geschikt is om de verantwoordelijkheid te nemen voor de uitvoering van de stappen of maatregelen die nodig zijn voor alle betrokkenen om te komen tot duurzame veiligheid en tot herstel van de gevolgen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling voor betrokkenen. Eventueel kan dit ook het cliëntsysteem zelf zijn.

3. Een van de volgende stappen:

- afsluiten van het dossier;
- inzetten van de diensten Overdracht en Monitoren.

10.8 Vervolg

De dienst Onderzoeken mondt uit in:

- afsluiten van het dossier of,
- inzetten van de diensten Overdracht en Monitoren.

11 Overdracht

Veilig Thuis kan bij de uitvoering van meerdere diensten het besluit nemen tot overdracht. Dat kan na afronding van de veiligheidsbeoordeling, na Voorwaarden & Vervolg en na Onderzoek. Overdracht is mogelijk aan:

- een of meerdere professionals, diensten of instellingen;
- de directbetrokkenen zelf.

11.1 Doel

De verantwoordelijkheid voor het bewerkstelligen van directe en stabiele veiligheid is overgedragen aan een andere partij.

11.2 Overdracht van meldingen van de politie

Voor overdracht van meldingen van de politie geldt voor de onderstaande paragrafen in dit hoofdstuk het volgende:

- Veilig Thuis draagt geen contactinformatie over van medewerkers van de politie, tenzij daar uitdrukkelijk toestemming voor is verleend;
- Veilig Thuis draagt geen informatie over die van belang is in een lopend strafrechtelijk onderzoek.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

11.3 Directe overdracht na veiligheidsbeoordeling

11.3.1 Directe overdracht na veiligheidsbeoordeling aan professionals buiten Veilig Thuis

Veilig Thuis maakt bij directe overdracht na de veiligheidsbeoordeling afspraken met de overdrachtpartij(en) over:

- het maken van een veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan;
- de verantwoordelijkheid voor de uitvoering en het toezicht op genoemde plannen.

Wanneer er sprake is van directe overdracht dan wordt de overdracht schriftelijk of digitaal gedaan, tenzij Veilig Thuis van mening is dat het noodzakelijk/wenselijk is dat een overdrachtsgesprek plaatsvindt in aanwezigheid van de directbetrokkenen ('warme overdracht').

In deze dienst onderneemt Veilig Thuis de volgende stappen:

- draagt de inhoud van de melding en de informatie die in het kader van de veiligheidsbeoordeling is verkregen over aan de overdrachtpartij;
- spreekt met lokaal team en/of reeds betrokken hulpverlener/professional af dat zij contact opnemen met Veilig Thuis als de veiligheid opnieuw in het geding komt of wanneer de onveiligheid blijft bestaan;
- informeert de directbetrokkenen over de melding en over de stappen die worden gezet, of spreekt met de overdrachtpartij af dat deze namens Veilig Thuis aan de informatieplicht zal voldoen.

Directe overdracht mondt uit in het inzetten van de dienst:

- afsluiten bemoeienis.

11.3.2 Directe overdracht na veiligheidsbeoordeling aan de directbetrokkenen

Bij directe overdracht na veiligheidsbeoordeling legt Veilig Thuis schriftelijk vast:

- de afspraken die zijn gemaakt over herstel van directe en stabiele veiligheid;
- de eventuele hulp of ondersteuning die de directbetrokkenen daarbij zullen zoeken;
- dat de directbetrokkenen contact opnemen met Veilig Thuis in het geval dat er geen of onvoldoende herstel is van de directe of stabiele veiligheid;
- dat de verantwoordelijkheid voor het zicht op veiligheid bij de directbetrokkenen ligt vanaf het moment van overdracht.

11.4 Overdracht na uitvoering van de diensten Voorwaarden & Vervolg of Onderzoek

Na uitvoering van deze diensten draagt Veilig Thuis bij voorkeur over in een overdrachtsgesprek waarbij de directbetrokkene aanwezig is ('warme overdracht'). Veilig Thuis onderneemt de volgende stappen:

- draagt de inhoud van de melding en de informatie die in het kader van de veiligheidsbeoordeling is verkregen over aan de overdrachtpartij;

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

- draagt schriftelijk de veiligheidsvoorwaarden over aan de directbetrokkenen en aan de overdrachtpartij;
- maakt afspraken met de overdrachtpartij(en) over het opstellen van een veiligheidsplan, een hulpverleningsplan en een herstelplan;
- maakt met de directbetrokkenen en de overdrachtpartij(en) afspraken over het monitoren op de veiligheidsvoorwaarden;
- spreekt met de directbetrokkenen en de overdrachtpartij(en) af wat de consequenties zijn wanneer er geen of onvoldoende herstel is van de directe veiligheid en stabiele veiligheid.

11.5 Beëindiging verantwoordelijkheid zicht op veiligheid

De verantwoordelijkheid van Veilig Thuis voor het zicht op de veiligheid eindigt vanaf het moment dat de uitvoering van de noodzakelijke vervolgstappen is belegd bij een instelling of professional. Veilig Thuis draagt de verantwoordelijkheid voor de afweging en het besluit tot overdracht.

11.6 Vervolg

De dienst Overdracht mondt uit in:

- monitoren
- afsluiten bemoeienis.

12 Afsluiten bemoeienis

De bemoeienis van Veilig Thuis kan worden afgesloten na:

- veiligheidsbeoordeling;
- directe overdracht;
- overdracht.

12.1 Doel

De doelen van het afsluiten van de bemoeienis zijn:

- melders zijn op de hoogte van wat er met hun melding is gedaan;
- directbetrokkenen zijn op de hoogte van de resultaten van de bemoeienis van Veilig Thuis, van de informatie die aan anderen wordt verstrekt en van de vervolgstappen die Veilig Thuis gaat zetten in het kader van het monitoren.

12.2 Feedback melders

Veilig Thuis geeft feedback aan degene die de melding heeft gedaan.

12.2.1 Feedback aan professionals

Veilig Thuis verstrekt professionals de feedback die noodzakelijk is voor een goede uitoefening van hun taken en bevoegdheden. De feedback bestaat uit de volgende gegevens:

- of Veilig Thuis een vervolgtraject heeft ingezet;
- bij de inzet van een vervolgtraject: de gegevens over de overdrachtpartijen;
- als de melder een rol speelt in het vervolg, draagt Veilig Thuis ook de veiligheidsvoorwaarden en de afspraken over het monitoren over.

Veilig Thuis geeft direct na de veiligheidsbeoordeling feedback aan alle melders. Veilig Thuis geeft een tweede keer feedback aan professionele melders wanneer een van de diensten Voorwaarden & Vervolg of Onderzoek is ingezet.

12.2.2 Feedback omstanders en het informele netwerk

Uit privacy-overwegingen is de feedback aan omstanders en het informele netwerk beperkt. De feedback bestaat uit het informeren van de melder over het al dan niet in behandeling nemen van de melding.

De melder met een voortdurende betrokkenheid bij het gezin of huishouden (zoals naaste familie) zal bij afronding van de bemoeienis van Veilig Thuis telefonisch of schriftelijk worden geïnformeerd. Veilig Thuis verstrekt daarbij informatie over:

- het gegeven - wanneer dit het geval is - dat de melding niet bevestigd is;
- het gegeven - wanneer de melding is bevestigd - dat een vervolgtraject is ingezet en dat op termijn verbetering van de situatie mag worden verwacht;
- de verwachtingen die Veilig Thuis heeft ten aanzien van de melder wat betreft het bieden van ondersteuning aan het gezin of huishouden en wat betreft verdere signalering.

12.2.3 Terugkoppeling aan het professionele netwerk

Voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van hun taken en verantwoordelijkheden worden ook de volgende ketenpartners als bovenstaand beschreven, geïnformeerd:

- de huisarts;

in het geval dat er kinderen betrokken zijn:

- de Jeugdgezondheidszorg;
- de school van het kind.

Als geen actie is ondernomen vernemen melders en ketenpartners waarom de melding is afgesloten.

12.3 Afsluiten met directbetrokkenen

Bij het afsluiten van de bemoeienis draagt Veilig Thuis er zorg voor dat de directbetrokkenen op de hoogte zijn van:

- het afsluiten van de bemoeienis;
- de vastgestelde veiligheidsvoorwaarden;
- de door Veilig Thuis getrokken conclusies en genomen besluiten in het geval dat een onderzoek is uitgevoerd;
- welke professionals, instellingen en melders door Veilig Thuis geïnformeerd zijn en welke informatie Veilig Thuis daarbij heeft verstrekt;
- namen en contactgegevens van hun nieuwe contactpersonen in het geval van een overdracht;
- degene met wie Veilig Thuis na afsluiting nog contacten zal leggen en wanneer die contacten worden gelegd in het geval dat monitoren wordt ingezet;
- de voorwaarden waar hun veiligheidssituatie aan moet voldoen om monitoren af te ronden.

13 Monitoren

13.1 Doel

De doelen van monitoren zijn:

- directe veiligheid, en later stabiele veiligheid voor alle directbetrokkenen;
- Veilig Thuis heeft inzicht in de stappen die zijn gezet tot herstel van de opgelopen schade als gevolg van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

13.2 Informatiepositie Veilig Thuis

Monitoren valt onder de wettelijke taken van Veilig Thuis waarop de sterke informatiepositie van Veilig Thuis van toepassing is. Dit betekent dat Veilig Thuis geen toestemming nodig heeft voor het voeren van overleg met of het informeren van externe partijen in het kader van het monitoren. Wel dienen de directbetrokkenen hierover te worden geïnformeerd.

13.3 Werkwijze

Veilig Thuis gaat in het monitoren na of:

- aan de veiligheidsvoorwaarden is voldaan;
- of deze hebben geleid tot directe veiligheid en later stabiele veiligheid;
- of er aandacht is voor het werken aan herstel van opgelopen schade.

Veilig Thuis vormt zich een beeld over deze onderdelen door:

- contacten met professionals van de overdrachtspartijen;
- individueel contact met alle directbetrokkenen;

- het scoren en het onderbouwen van de scores op de veiligheidsschaal door professionals en directbetrokkenen.

13.4 Frequentie en duur van monitoren

Veilig Thuis monitort gedurende een periode van gemiddeld anderhalf jaar en stelt in overleg met de directbetrokkenen en de overdrachtpartij vast:

- hoe vaak, met wie, op welke tijdstippen en op welke wijze contacten worden gelegd;
- dat Veilig Thuis tenminste monitort na 3 en 12 maanden, en zo veel vaker en langer als nodig is.

13.5 Uitkomsten van het monitoren

Veilig Thuis komt op basis van de informatie die in het kader van het monitoren is verzameld tot een oordeel over de vragen of:

- is voldaan aan de veiligheidsvoorwaarden;
- deze hebben geleid tot directe veiligheid;
- in voldoende mate de stabiele veiligheid is hersteld;
- er aandacht is voor herstel van opgelopen schade.

Is het oordeel op alle vier deze onderdelen positief, dan sluit Veilig Thuis het monitoren af en sluit daarmee ook definitief de bemoeienis met het gezin of huishouden af.

Is het oordeel niet op alle vier genoemde onderdelen positief dan kan Veilig Thuis in het kader van de monitortask de volgende stappen zetten:

- deelnemen aan de evaluatie van het veiligheidsplan samen met directbetrokkenen en de overdrachtpartij;
- aansluiten bij een regionaal zorgoverleg;
- bieden van consultatie en advies.

Leiden bovengenoemde acties tot onvoldoende herstel van de veiligheid of zijn de directbetrokkenen onvoldoende bereid om mee te werken aan de contacten die Veilig Thuis noodzakelijk acht, dan overweegt Veilig Thuis:

- de overdrachtpartijen te adviseren stappen te zetten die leiden tot een dwangmaatregel;
- een ambtshalve melding te doen;
- de bemoeienis met het gezin of huishouden af te sluiten bij gebrek aan mogelijkheden om tot verbetering van de veiligheidssituatie te komen.

Dit besluit tot afronding van de bemoeienis wordt genomen volgens de richtlijnen in paragraaf 2.2. Bij voorkeur worden bij deze besluitvorming ook de directbetrokkenen, de overdrachtpartij(en) en de politie betrokken.

13.6 Afsluiten

Veilig Thuis bevestigt schriftelijk aan de directbetrokkenen en aan de overdrachtpartij(en) de definitieve afronding van de bemoeienis.

14 Wettelijk kader Veilig Thuis

14.1 Positie gemeentebestuur

De Wmo 2015 (hierna de wet) legt de verantwoordelijkheid voor het inrichten van Veilig Thuis bij het gemeentebestuur (art. 4.1.1.). Het gemeentebestuur moet ervoor zorgen dat Veilig Thuis zijn/haar taken ten behoeve van de inwoners kan uitvoeren. Regionale samenwerking daarbij is mogelijk.

Bij de inrichting van Veilig Thuis zijn de gemeentebesturen gebonden aan de wettelijke taken en bevoegdheden (zie par. 14.2 en 14.3) van Veilig Thuis. Anders gezegd: iedere Veilig-Thuisorganisatie moet alle wettelijke taken uitvoeren. Daarnaast kan een gemeentebestuur Veilig Thuis verzoeken om aanvullend ook andere taken op te pakken.

14.2 Wettelijke taken

De wet¹⁾ noemt als taken van Veilig Thuis:

- advies geven;
- meldingen in ontvangst nemen;
- onderzoek doen of er daadwerkelijk sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- zo nodig vervolgstappen in gang zetten in de vorm van overdragen naar vrijwillige hulp, de Raad voor de Kinderbescherming informeren en/of aangifte doen bij de politie;
- een terugkoppeling geven aan de melder.

¹⁾ Zie art. 4.1.1 Wmo 2015

14.3 Informatiepositie van Veilig Thuis

Voor het uitoefenen van de in de wet genoemde taken heeft Veilig Thuis een sterke informatiepositie. Deze sterke informatiepositie betekent dat Veilig Thuis geen toestemming van de directbetrokkenen nodig heeft voor het vastleggen van een melding, het inwinnen van informatie, het bewaren van informatie en het verstrekken daarvan aan derden. Deze sterke informatiepositie heeft Veilig Thuis bij het in ontvangst nemen van meldingen, de veiligheidsbeoordeling, het doen van onderzoek, het stellen van veiligheidsvoorwaarden en vervolgtraject, de overdracht (al dan niet na onderzoek) en het monitoren en het geven van een terugkoppeling aan de melder. Er is ook geen toestemming nodig voor het verstrekken van informatie over de melding aan informanten¹².

Uitzonderingen op de sterke informatiepositie

De sterke informatiepositie van Veilig Thuis geldt niet voor de adviesfunctie. Als Veilig Thuis om advies wordt gevraagd in verband met een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling, gebeurt dit op basis van anonieme gegevens van de directbetrokkenen. Veilig Thuis mag ook geen gegevens van deze directbetrokkenen vastleggen. Wel kan Veilig Thuis, met toestemming van de adviesvrager, zijn/haar naam en contactgegevens vastleggen met het oog op een vervolgadvisie over dezelfde casus. De tweede uitzondering op de sterke informatiepositie geldt bij de dienst op verzoek adviseren en ondersteunen van directbetrokkenen. Als zij zelf contact zoeken met Veilig Thuis met het verzoek hen te ondersteunen bij het stoppen van het geweld, gebeurt dit op basis van vrijwilligheid en geldt voor Veilig Thuis dat er toestemming nodig is voor het voeren van overleg of het geven van informatie aan derden. Zou Veilig Thuis tijdens dit ondersteuningstraject tot het oordeel komen dat het noodzakelijk is een van de andere diensten van Veilig Thuis in te zetten, dan kan Veilig Thuis ambtshalve een melding doen en vervalt de toestemmingsvereiste omdat dan de sterke informatiepositie van Veilig Thuis geldt.

Voorwaarden voor de sterke informatiepositie van Veilig Thuis

De sterke informatiepositie voor de wettelijke taken van Veilig Thuis kan diep ingrijpen in het leven van directbetrokkenen. Daarom stelt de wet een aantal voorwaarden.

Veilig Thuis mag deze sterke informatiepositie alleen gebruiken:

- voor de in de wet genoemde taken;
- voor zover uit de melding een redelijk vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld kan worden afgeleid én
- voor zover het vastleggen, bewaren of verstrekken van informatie noodzakelijk is voor het onderzoek of voor het in gang zetten van de vervolgstappen.

¹² Over de vraag of alle in het Handelingsprotocol genoemde diensten onder de in de wet genoemde taken vallen, is tijdens het ontwikkelproces van het handelingsprotocol overleg gevoerd met het Ministerie van VWS. Het ministerie heeft in dit overleg aangegeven dat de in het handelingsprotocol genoemde diensten onder de in de wet genoemde taken vallen. Dit betekent dat de sterke informatiepositie op al deze diensten van toepassing is met uitzondering van de adviestaak en de taak van het op verzoek ondersteunen van directbetrokkenen.

Dit alles betekent dat van Veilig Thuis gevraagd wordt om per casus te beoordelen of er wel sprake is van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling die de gegevensverwerking rechtvaardigen, én om op casusniveau af te wegen welke informatie aan derden moet worden verstrekt.

Openheid richting directbetrokkenen

De voor directbetrokkenen ingrijpende informatiepositie van Veilig Thuis om persoonsgegevens te mogen verwerken zonder toestemming, koppelt de wetgever aan de plicht van Veilig Thuis om open te zijn in de richting van directbetrokkenen.

Veilig Thuis informeert de directbetrokkenen:

- zo spoedig mogelijk na het in ontvangst nemen van de melding over de inhoud van de melding, de identiteit van de melder¹³, over de verwerking van zijn/haar gegevens, het doel daarvan en over de rechten die hij/zij kan uitoefenen. Ook informeert Veilig Thuis de directbetrokkenen over de personen en instanties met wie de informatie wordt gedeeld en de stappen die Veilig Thuis zal zetten.

NB: Het verstrekken van deze informatie is niet alleen een methodisch belangrijk uitgangspunt maar ook een wettelijke plicht op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Gesprekken met minderjarigen

In het kader van de bemoeienissen van Veilig Thuis met een gezin, kan Veilig Thuis altijd besluiten om met een minderjarige van het gezin in gesprek te gaan. Vanwege de specifieke informatiepositie van Veilig Thuis heeft Veilig Thuis hiervoor geen toestemming nodig van de gezaghebbende ouders. Wel hoort Veilig Thuis de gezaghebbende ouders vooraf te informeren over het feit dat Veilig Thuis ook contact zal hebben met de kinderen, wat globaal de onderwerpen zijn en wat het doel van het gesprek is.

Uitzondering informatieplicht

Het uitstellen van het informeren van directbetrokkenen, dit wil zeggen de melding eerst met anderen bespreken voordat Veilig Thuis in gesprek gaat met directbetrokkenen, is alleen bij wijze van uitzondering mogelijk, namelijk:

'Als dit voor (het beoordelen van) de veiligheid van (een of meer) directbetrokkenen, voor de veiligheid van medewerkers van Veilig Thuis of de veiligheid van anderen noodzakelijk is'.

Uitgangspunten in de omgang met informatie in de veiligheidsbeoordeling op basis van het wettelijk kader

Op basis van het hierboven beschreven wettelijk kader hanteert Veilig Thuis de volgende uitgangspunten in de veiligheidsbeoordeling:

¹³ Zie par. 00 voor de gevallen waarin de identiteit van de melder niet bekend wordt gemaakt aan de directbetrokkenen

1. Veiligheidsbeoordeling: contact met directbetrokkenen

In alle gevallen waarin Veilig Thuis in de veiligheidsbeoordeling overleg voert met personen of instanties, zoals de huisarts, een casusoverleg in het Veiligheidshuis, heeft Veilig Thuis *eerst* contact met de directbetrokkenen om hen te informeren over de melding en om hun visie mee te nemen in de veiligheidsbeoordeling.

NB: Van dit contact kan alleen worden afgezien als er concrete aanwijzingen zijn dat door dit contact risico's ontstaan voor de veiligheid van directbetrokkenen, van de professionals of van anderen.

2. Veiligheidsbeoordeling zonder contact met directbetrokkenen

Als de veiligheidsbeoordeling van Veilig Thuis *alleen* bestaat uit beoordelen van de melding, het raadplegen van openbare bronnen en het checken op bekend/niet bekend bij een of meer instanties, dan kan het besluit worden genomen zonder directe contacten tussen Veilig Thuis en de directbetrokkenen.

3. Directe overdracht na veiligheidsbeoordeling aan derden

Als Veilig Thuis op basis van een veiligheidsbeoordeling waarin geen contact met directbetrokkenen heeft plaatsgevonden (zoals bedoeld onder 2) en hen zonder nader onderzoek direct wil doorgeleiden naar vrijwillige hulp en ondersteuning door lokale teams, kan Veilig Thuis zich rechtstreeks tot deze teams wenden met het verzoek contact te zoeken met de directbetrokkenen om hun situatie te bespreken, zo nodig een hulpaanbod te doen en als zij daarmee instemmen, deze hulp te bieden. Deze werkwijze is uitsluitend mogelijk onder de volgende voorwaarden:

- Het lokale team informeert de directbetrokkenen in het eerste contact over de identiteit van de melder, de inhoud van de melding en de aanleiding voor de afspraak/het huisbezoek.
- Het lokale team reikt een folder uit waarin wordt beschreven dat de gegevens van de directbetrokkenen zijn vastgelegd in het registratiesysteem van Veilig Thuis, wat het doel daarvan is, met wie deze gegevens zijn gedeeld, hoe lang ze worden bewaard en welke rechten directbetrokkenen kunnen uitoefenen. Ook worden de contactgegevens van Veilig Thuis hierin vermeld.
- Als de directbetrokkenen geen hulp van het lokale team wensen, meldt het lokale team dit terug aan Veilig Thuis en verwijdt het lokale team de gegevens die het van Veilig Thuis over de directbetrokkenen heeft ontvangen uit het registratiesysteem.

15 Dossiervorming

15.1 Doel

Doel van dossiervorming is bieden van kwaliteit en continuïteit in de taakuitoefening van Veilig Thuis. Daarnaast biedt dossiervorming ook de mogelijkheid tot het afleggen van verantwoording over de stappen die gezet zijn en de keuzes die zijn gemaakt en de besluiten die zijn genomen. Veilig Thuis legt daarom alle relevante gegevens vast over:

- de melding;
- de veiligheidsbeoordeling;
- het onderzoek;
- de stappen die naar aanleiding van de melding zijn ondernomen en de afspraken die met de directbetrokkenen en met andere partners zijn gemaakt;
- de keuzes die daarbij zijn gemaakt en de besluiten die zijn genomen.

15.2 Eén dossier per gezin

Naar aanleiding van een melding maakt Veilig Thuis één dossier aan voor het gehele gezin of huishouden dat bij de melding is betrokken. Onder *dossier* wordt verstaan: de verzameling van gegevens over de leden van een gezin die in het bestand zijn opgenomen naar aanleiding van een melding.

15.3 Nieuwe melding tijdens uitvoering van een van de diensten

Een nieuwe melding tijdens uitvoering van een van de diensten van Veilig Thuis wordt toegevoegd aan het lopende dossier. De informatie in de nieuwe melding wordt toegevoegd aan de reeds in het triage-instrument vastgelegde gegevens. Op basis van alle op dat moment beschikbare informatie vindt opnieuw een beoordeling plaats van

de acute en structurele onveiligheid en van de vraag of er sprake is van een schadelijke multi problematische situatie. Tevens neemt Veilig Thuis op basis van deze beoordeling opnieuw een besluit over de te nemen vervolgstappen.

15.3.1 Nieuwe melding tijdens monitorfase

Een nieuwe melding tijdens de monitorfase van Veilig Thuis wordt toegevoegd aan het lopende dossier. De informatie in de nieuwe melding wordt toegevoegd aan de reeds in het triage-instrument vastgelegde gegevens. Op basis van alle op dat moment beschikbare informatie vindt opnieuw een beoordeling plaats van de acute en structurele onveiligheid en van de vraag of er sprake is van een multi problematische situatie. Tevens neemt Veilig Thuis op basis van deze beoordeling opnieuw een besluit over de te nemen vervolgstappen. Tot die stappen behoort in ieder geval het informeren over de nieuwe melding van directbetrokkenen en van de hulpverleners/professionals die een rol spelen in de aanpak van de problemen.

15.3.2 Nieuwe melding na afronding monitoren

Een nieuwe melding na de monitorfase van Veilig Thuis leidt tot het aanmaken van een nieuw dossier. Bij de veiligheidsbeoordeling wordt de informatie van eerdere meldingen volledig meegenomen.

15.3.3 Gegevens over een adviesvraag

Er worden bij een adviesvraag geen gegevens vastgelegd van de directbetrokkenen tenzij zij daarvoor toestemming hebben gegeven. Met toestemming van de adviesvrager kan Veilig Thuis hun gegevens wel vastleggen met het oog op een vervolgadvis.

15.3.4 Bewaartermijnen

Adviezen

Adviezen worden gedurende twee jaar na het laatste contact bewaard.

Meldingen

Voor dossiers die zijn aangelegd naar aanleiding van een melding geldt een wettelijke bewaartermijn van 15 jaar, te rekenen vanaf het moment dat Veilig Thuis de gegevens-verwerking in verband met de melding heeft afgesloten.

De bewaartermijn moet worden verlengd indien bij het einde van deze bewaartermijn het jongste kind in het gezin waarmee Veilig Thuis bemoeienis had, nog geen achttien jaar oud is. In dat geval wordt de bewaartermijn verlengd tot en met het jaar waarin dit jongste kind achttien jaar oud is geworden. De bewaartermijn kan eveneens worden verlengd indien dat voor een zorgvuldige taakuitoefening van Veilig Thuis noodzakelijk wordt geacht. Een besluit over de noodzaak tot verlenging in verband met een zorgvuldige taakuitoefening wordt genomen door de leidinggevende van Veilig Thuis. Deze legt zijn/haar besluit gemotiveerd vast in het dossier.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

In het geval er meerdere dossiers zijn over dezelfde perso(o)n(en) dan worden deze dossiers bewaard tot het verstrijken van de wettelijke bewaartermijn van het laatst aangemaakte dossier.

15.4 Vuistregels zorgvuldige dossiervorming

Bij de dossiervorming worden de volgende regels in acht genomen:

Veilig Thuis legt alleen die gegevens vast die nodig zijn voor de taken van Veilig Thuis;

- Veilig Thuis legt de gegevens zo feitelijk mogelijk vast en vermijdt speculaties en interpretaties;
- als er ook oordelen, meningen of hypothesen worden vastgelegd, wordt de status daarvan uitdrukkelijk vermeld, feiten en meningen/hypothesen/oordelen worden van elkaar gescheiden;
- diagnoses worden alleen vastgelegd indien ze zijn vastgesteld door een professional die bevoegd is de betreffende diagnoses te stellen;
- als er feiten en meningen van derden - van buiten Veilig Thuis - worden vastgelegd, dan wordt de bron daarbij vermeld;
- hoor en wederhoor wordt standaard opgenomen in rapportages;
- informatie die wordt vastgelegd en die afkomstig is van informanten, wordt door hen geaccordeerd;
- indien de gegevens die worden vastgelegd niet gebaseerd zijn op actuele contacten met leden van het cliëntsysteem wordt dit uitdrukkelijk vermeld;
- rapporten van externe deskundigen waarvan uitkomsten of conclusies worden vastgelegd in het registratiesysteem van Veilig Thuis, worden in zijn geheel als bijlage toegevoegd;
- de visie van een of meer directbetrokkenen op de melding en op de interventies en beoordelingen van Veilig Thuis wordt expliciet vermeld.

NB: Deze vuistregels gelden voor alle diensten van Veilig Thuis. Het beginsel 'hoor en wederhoor' zal vooral aan de orde zijn bij dossiervorming in een onderzoek. Bij alle andere diensten geldt de eis van 'hoor en wederhoor' in alle gevallen waarin Veilig Thuis inschattingen maakt of besluiten neemt op basis van belastende informatie over een persoon die door een andere persoon of instantie is verstrekt.

15.5 Vastleggen van gegevens naar aanleiding van een (vervolg)advies

Naar aanleiding van een gegeven advies kan Veilig Thuis de naam, de naam van de instelling waar hij/zij werkt en de contactgegevens van de adviesvrager vastleggen met daarbij een omschrijving van het advies. Dit vastleggen van gegevens kan van belang zijn met het oog op een vervolgadvis in dezelfde casus. Het vastleggen van de naam en contactgegevens van de adviesvrager gebeurt op basis van de uitdrukkelijke toestemming van de adviesvrager. Voordat deze toestemming wordt gevraagd legt Veilig Thuis de adviesvrager uit welke gegevens van hem/haar worden vastgelegd en met welk doel dit gebeurt. Ook dient hem/haar vooraf worden gezegd dat hij/zij zijn/haar toestemming te allen tijde weer in kan trekken en hoe hij/zij dit moet doen. Trekt de adviesvrager zijn/haar toestemming in, dan dienen zijn/haar gegevens uit het bestand te worden verwijderd.

Naar aanleiding van een gegeven (vervolg) advies legt Veilig Thuis geen persoonsgegevens vast van het gezin waarover de adviesvrager advies vraagt.

15.6 Gegevens niet ter inzage

De registratiesystemen waarmee Veilig-Thuisorganisaties werken, kennen de mogelijkheid van het vastleggen van gegevens die niet ter inzage zijn.

Dit 'niet ter inzage deel' mag Veilig Thuis alleen gebruiken als een melder of informant anoniem blijft ten opzichte van het gezin. In dat geval legt Veilig Thuis in het 'niet ter inzage deel' de naam en de contactgegevens vast van de melder of de informant. Ook andere gegevens uit de melding of uit de verstekte informatie waardoor de identiteit van de melder of de informant bekend zou kunnen worden, legt Veilig Thuis in dit deel van het registratiesysteem vast.

Het 'niet ter inzage deel' mag Veilig Thuis niet voor het vastleggen van andere gegevens gebruiken. Melders en informanten hebben dus niet de keuze of ze informatie al dan niet 'open' verstrekken. Alle informatie die Veilig Thuis van melders en informanten ontvangt wordt, voor zover relevant, vastgelegd in het dossier. 'Niet ter inzage' is uitsluitend aan de orde in geval van anonimiteit van de melder of de informant. Ook zorgmeldingen van de politie worden in het 'gewone' deel van het dossier vastgelegd.

15.7 Status persoonlijke werkaantekeningen

Uitspraken van rechters en klachtencommissies maken duidelijk dat alle aantekeningen die van belang zijn voor een goede taakuitoefening vastgelegd moeten worden in het dossier. Er is nauwelijks ruimte voor persoonlijke werkaantekeningen die buiten het dossier kunnen worden gehouden, ook al niet omdat persoonlijke werkaantekeningen hun informele karakter verliezen als de beroepskracht ze intern met collega's van Veilig Thuis deelt. Vanaf dat moment behoren ze, waar ze ook worden bewaard, officieel tot het dossier en zijn ze ter inzage. Gelet op de werkwijze van Veilig Thuis, waarin veelvuldig intern overleg wordt gevoerd en vaak meer beroepskrachten bij een cliëntsysteem zijn betrokken, behoren alle gegevens die worden vastgelegd tot het officiële dossier.

15.8 Rechten van directbetrokkenen ten aanzien van de gegevens in het dossier

1. De betrokkene

De wet kent de rechten ten aanzien van een dossier toe aan de betrokkene. De betrokkene is degene op wie de persoonsgegevens die zijn vastgelegd betrekking hebben. Vaak zal het dan gaan om een of meer leden van het gezin. Maar de kring van directbetrokkenen is breder. Te denken valt bijvoorbeeld aan de melder of de informant wiens naam is opgenomen in het bestand.

Omdat Veilig Thuis werkt met één dossier per gezin kunnen er doorgaans meer personen rechten uitoefenen ten aanzien van dit dossier, bijvoorbeeld de pleger, het

slachtoffer en de getuige. Deze directbetrokkenen kunnen geen rechten uitoefenen op het volledige dossier maar alleen op die gegevens die mede op hen betrekking hebben. Wat dit betekent voor het uitoefenen van rechten ten aanzien van gegevens in de dossiers van Veilig Thuis is hieronder in schema gebracht.

Een wettelijk vertegenwoordiger, degene die gezag uitoefent over een minderjarige betrokkene, heeft eveneens recht op inzage, afschrift en correctie. Zie voor zijn/haar positie de toelichting onder het schema.

Soort gegevens in het dossier	Recht op inzage, afschrift en dergelijke kan worden uitgeoefend door:
Gegevens over een advies	Adviesvrager indien zijn/haar naam in het advies is opgenomen.
Gegevens over de melding	De melder en alle directbetrokkenen. De identiteit van de melder en de gegevens uit de melding waaruit deze identiteit kan worden afgeleid, kunnen uitsluitend voor de directbetrokkenen worden afgeschermd, als de melder anonimiteit is toegezegd door Veilig Thuis. Afscherming identiteit gebeurt in deze gevallen voor alle directbetrokkenen.
Gegevens over contacten met informanten	De betreffende informant en de leden van het cliëntsysteem over wie de informant informatie heeft gegeven. De identiteit van de informant en de gegevens waaruit de identiteit kan worden afgeleid, kunnen uitsluitend voor de directbetrokkenen worden afgeschermd, als de informant anonimiteit is toegezegd door Veilig Thuis. Afschermen van identiteit gebeurt in deze gevallen voor alle directbetrokkenen.
Gegevens over gesprekken met de directbetrokkene(n)	De betrokkene(n) op wie de gegevens betrekking hebben.
De uitkomsten van het onderzoek naar de inhoud van de melding	Alle directbetrokkenen.
Het plan voor de toeleiding naar passende hulp	Alle directbetrokkenen voor zover het plan betrekking heeft op het onderzoek naar de melding en op de hulp die op hen betrekking heeft.
Gegevens over het al dan niet slagen van de toeleiding naar de hulp	De directbetrokkenen voor zover deze gegevens op toeleiding naar hulp aan hen betrekking hebben.
Gegevens over verstrekking van gegevens aan hulpverlenende instanties, politie e.d.	De directbetrokkenen voor zover de verstrekking gegevens betreft die op hen betrekking hebben.
Afsluiting van de melding	Alle directbetrokkenen.
Gegevens over de uitkomsten van de veiligheidsbeoordeling	Alle directbetrokkenen.
Gegevens over overdracht van de melding aan lokaal team	Alle directbetrokkenen.

2. Recht op inzage en afschrift

De betrokkene heeft recht op inzage in de gegevens die over hem/haar zijn opgenomen in het dossier. Het recht op inzage betekent ook dat de betrokkene, als hij/zij daar om vraagt, recht heeft op een afschrift (kopie) van de gegevens die hij/zij mag inzien. Bovenaan ieder afschrift dat Veilig Thuis uit het dossier verstrekt vermeldt zij uitdrukkelijk: 'Deze gegevens zijn uitsluitend vastgelegd in verband met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, ze zijn uitdrukkelijk niet bedoeld of bestemd om te dienen als bewijs in een rechtszaak of anderszins.'

3. Beperken of weigeren van het recht op inzage en afschrift

Veilig Thuis kan het recht op inzage en afschrift beperken of weigeren:

- als privacybelangen van een derde daardoor kunnen worden geschaad;
- als de taakuitoefening van Veilig Thuis daardoor niet goed kan worden uitgeoefend waarbij op de eerste plaats moet worden gedacht aan de bescherming van de veiligheid van alle bij het geweld betrokken personen.

4. Recht op correctie

Stelt de betrokkene bij het inzien van zijn/haar gegevens vast dat deze feitelijk onjuist, of (gelet op het doel waarvoor ze worden bewaard) onvolledig, of niet ter zake dienend zijn, dan heeft hij/zij het recht om Veilig Thuis te verzoeken deze gegevens te verbeteren, te verwijderen of af te schermen. Hij/zij kan dit recht van correctie ook uitoefenen voor zover hij/zij meent dat Veilig Thuis bij de dossiervorming in strijd handelt met de wet. Veilig Thuis reageert uiterlijk binnen vier weken schriftelijk en gemotiveerd op het verzoek.

5. Recht op een eigen verklaring

Is de betrokkene het niet eens met gegevens die over hem/haar in het dossier zijn opgenomen, dan kan hij/zij Veilig Thuis verzoeken om zijn/haar eigen verklaring hierover aan het dossier toe te voegen. Zodat duidelijk is dat en waarom hij/zij het met bepaalde gegevens in het dossier niet eens is. Deze eigen verklaring voegt Veilig Thuis toe aan het dossier.

6. Recht op vernietiging

Een directbetrokkene heeft, op grond van artikel 5.3.4 Wmo 2015, het recht om Veilig Thuis te verzoeken om de gegevens die op hem/haar betrekking hebben te vernietigen. Veilig Thuis vernietigt deze gegevens binnen drie maanden na ontvangst van dit verzoek, tenzij het bewaren van de gegevens van 'aanmerkelijk belang' kan zijn voor een ander dan de degene die het verzoek heeft ingediend.

In veel gevallen zal een verzoek om vernietiging door Veilig Thuis moeten worden geweigerd vanwege het 'aanmerkelijk belang' van een ander lid van het gezin, of van

mogelijke toekomstige slachtoffers van geweld. Bijvoorbeeld omdat Veilig Thuis over de gegevens wenst te beschikken in geval van een nieuwe melding of om de toeleiding naar de hulp te kunnen volgen, of om een kind of een partner tegen toekomstig geweld te beschermen.

7. Vernietiging als de melding is weerlegd

Een verzoek om vernietiging dient Veilig Thuis in ieder geval te honoreren als door de uitkomst van het onderzoek van Veilig Thuis de inhoud van de melding wordt weerlegd. In het contact dat Veilig Thuis met directbetrokkenen heeft over de uitkomsten van het onderzoek, wijst Veilig Thuis hen op hun recht om te verzoeken om vernietiging van hun gegevens nu het onderzoek de inhoud van de melding in het geheel niet heeft bevestigd. Veilig Thuis reageert uiterlijk binnen vier weken schriftelijk en gemotiveerd op het verzoek.

8. Rechten van wettelijk vertegenwoordiger(s) van kinderen en jongeren

Het recht op inzage, afschrift, correctie, eigen verklaring en vernietiging wordt uitgeoefend door:

- de wettelijk vertegenwoordiger(s) als de betrokkene nog geen twaalf jaar oud is;
- de wettelijk vertegenwoordiger(s) en de jeugdige beiden als de jeugdige al wel twaalf maar nog geen zestien jaar oud is;
- de jeugdige zelf vanaf zestien jaar.

Is een jongere vanaf twaalf jaar, naar het oordeel van Veilig Thuis wilsonbekwaam, dan kan of kunnen zijn/haar wettelijk vertegenwoordiger(s) namens hem/haar optreden. Wilsonbekwaam wil zeggen dat de jongere, bijvoorbeeld door een verstandelijke beperking of een psychische stoornis, niet in staat is tot het uitoefenen van zijn/haar rechten en/of om de gevolgen daarvan te overzien.

Deze wettelijke rechten betekenen dat *beide* wettelijk vertegenwoordigers inzage hebben in de gegevens die betrekking hebben op het geweld dat wordt vermoed ten aanzien van hun kind dat nog geen zestien jaar oud is. Zij hebben recht op inzage in de inhoud van de melding, in de weergave van de informatie van informanten over de mogelijke mishandeling en andere omstandigheden waarin hun kind zich bevindt en in de uitkomsten van het onderzoek.

Let op: Deze rechten gelden ook voor beide gezaghebbende ouders als zij gescheiden zijn en de kindermishandeling zich mogelijk anderszins afspeelt in een nieuw gezin van een van de ouders. Niet de gezinssamenstelling maar het feit dat de ouder gezag uitoefent over zijn/haar kind brengt deze rechten met zich mee. Ook bijvoorbeeld als de melding betrekking heeft op, een verslaving, een psychische stoornis of op gedrag van de nieuwe partner van de andere ouder.

9. Beperking van de rechten van wettelijk vertegenwoordiger(s) i.v.m. de veiligheid

Veilig Thuis kan de rechten van wettelijk vertegenwoordigers op inzage, afschrift, correctie, eigen verklaring en vernietiging van dossiers van hun kind beperken of weigeren voor zover er concrete aanwijzingen zijn dat zwaarwegende belangen van de jeugdige zich daartegen verzetten. Bijvoorbeeld als een kind iets heeft gezegd tegen Veilig Thuis dat op het moment dat de ouders inzage vragen (nog) niet bekend mag worden bij de ouders. Een besluit om de rechten van de wettelijk vertegenwoordiger(s) te beperken of te weigeren wordt genomen door de leidinggevende van Veilig Thuis. Dit besluit wordt schriftelijk en gemotiveerd medegedeeld aan de verzoeker en vastgelegd in het dossier.

Begrippenlijst

Advies

Een op de behoefte van de adviesvrager afgestemde set van aanwijzingen, raadgevingen en tips met als doel de adviesvrager in staat te stellen zelf verder te kunnen handelen in situaties van huiselijk geweld of kindermishandeling of bij een vermoeden daarvan.

Casusregie

De verantwoordelijkheid voor het zicht op veiligheid en voor het (doen) uitvoeren van het veiligheidsplan, hulpverlenings- en het herstelplan, voor de coördinatie van de hulpverlening aan de leden van het gezin of huishouden (de directbetrokkenen) en voor het onderhouden van het contact met de directbetrokkenen over het verloop van de hulpverlening en over het behalen van de doelen van het veiligheidsplan en het hulpverlenings- en het herstelplan.

Directbetrokkenen

Diegenen die huiselijk geweld en/of kindermishandeling begaan of ondergaan. Alsmede degene die tot hun huishouden of gezin behoren, voor zover Veilig Thuis directe bemoeienis met hen heeft gehad.

Dossier

De gegevens die over één cliënt(systeem) in de registratie van Veilig Thuis zijn opgenomen.

Dossier verwijderen

Het verwijderen van alle dossiergegevens uit het registratiesysteem van Veilig Thuis.

Dossier vernietigen

Het vernietigen van alle inhoudelijke en tot de directbetrokkenen herleidbare gegevens. De informatie die wettelijk verplicht is voor aanlevering aan het CBS en voor managementsturing, blijft bewaard.

Drang

De vooraf besproken gevolgen voor een of meer directbetrokkenen bij het niet nakomen van afspraken in het kader van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Dwangmaatregelen

Maatregelen die zonder instemming van de directbetrokkene door de rechter, de officier van justitie of de burgemeester kunnen worden opgelegd.

Begrippenlijst

Eigen kracht

Het principe waarbij voor zover mogelijk en verantwoord in een oplossingsgerichte benadering wordt aangesloten bij de sterke kanten en vaardigheden van het individu en zijn/haar sociale omgeving en waarbij erop wordt ingezet om die sterke kanten en vaardigheden te versterken door ze verder te (helpen) ontwikkelen.

Eén gezin, één plan

Een plan waarin de verschillende problemen van alle leden van het gezin of huishouden in hun onderlinge samenhang worden gezien en waarbij directbetrokkenen en professionals zich committeren aan een aanpak vanuit een gezamenlijk gedeelde visie en een nauw op elkaar afgestemde uitvoering.

Gezin of huishouden

De personen die in een gezinsverband leven of hebben geleefd of die een gezamenlijke huishouding voeren of hebben gevoerd.

Herstelplan

Een beschrijving van de wijze waarop gewerkt wordt aan herstel van de (ontwikkelings-) schade die directbetrokkenen hebben geleden als gevolg van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Huiselijk geweld

Lichamelijk, geestelijk of seksueel misbruik of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring (definitie artikel 1 Wmo 2015).

Met 'huiselijke kring' worden (ex-)partners, familieleden en huisvrienden bedoeld. Het woord huiselijk verwijst niet naar de plaats van het delict (het kan zowel binnenshuis als buitenshuis plaatsvinden) maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Bij huiselijk geweld kan het gaan om lichamelijk, psychisch of seksueel misbruik. Het kan de vorm aannemen van (ex-)partnergeweld, eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, kindermishandeling, geweld tegen of verwaarlozing van ouderen of geweld tegen ouders.

Hulpverleningsplan

Een beschrijving van de wijze waarop gewerkt wordt aan risicofactoren die bijdragen aan het ontstaan en het in stand houden van de onveiligheid.

Informant

Professional bij wie Veilig Thuis in verband met een onderzoek naar een melding informatie opvraagt over zijn cliënt of patiënt.

Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019

Begrippenlijst

Kindermishandeling

Vorm van - voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige - interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Het gaat hierbij om: seksuele mishandeling, fysieke mishandeling, emotionele/psychische mishandeling, fysieke verwaarlozing, emotionele/psychische verwaarlozing en getuige zijn van partnergeweld (Definitie artikel 1 Jeugdwet).

Lokale team

Binnen gemeenten werkzame gebiedsgerichte teams voor hulp, ondersteuning. Deze teams leiden zo nodig toe naar geïndiceerde vormen van hulp en behandeling.

Melding

Het kenbaar maken aan Veilig Thuis van een situatie of vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling met vermelding van de persoonsgegevens van de directbetrokkene(n).

Monitoren

Nagaan of aan de veiligheidsvoorwaarden wordt voldaan, of directe en stabiele veiligheid wordt hersteld en of gewerkt wordt aan herstel van schade als gevolg van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Multidisciplinair overleg

Overleg van specialisten uit meer dan één vakgebied.

Omstander

Eenieder die, anders dan als rechtstreeks bij het geweld directbetrokkene of als professional, een vermoeden heeft van huiselijk geweld of kindermishandeling en daarmee Veilig Thuis benadert voor advies of voor het doen van een melding.

Onderzoek

Het verzamelen, analyseren en beoordelen van feiten en professionele oordelen over een gemeld (vermoeden van) huiselijk geweld of kindermishandeling met het doel te komen tot de vaststelling of er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling en welke stappen dienen te worden gezet om het geweld en de veiligheid en de schade te herstellen.

Begrippenlijst

Systeemgerichte hulpverlening

Hulpverlening waarbij de problematiek of de hulpvraag van het individu wordt beschouwd en behandeld in samenhang met problemen van alle andere leden van het gezin of huishouden.

Transparantie

Voor cliënten en professionals is helder hoe Veilig Thuis werkt, met wie zij contact legt of overleg voert over een melding en wat haar doelen zijn.

Triage

De naam triage is vervangen door Veiligheidsbeoordeling.

Veiligheidsplan

Een beschrijving van de wijze waarop gewerkt wordt aan de veiligheidsvoorwaarden en aan herstel van directe en stabiele veiligheid.

Veiligheid

De afwezigheid van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Veiligheidsbeoordeling

Besluitvorming door Veilig Thuis over de vervolgstappen die naar aanleiding van de melding gezet worden en over de vraag aan welke professional of instelling de verantwoordelijkheid voor de verdere aanpak van de melding wordt toebedeeld.

Zicht op veiligheid¹⁴

Er is zicht op veiligheid als voldaan is aan de volgende eisen:

- er is een actueel beeld van de veiligheid van alle leden van een gezin of huishouden;
- de veiligheid wordt ingeschat aan de hand van een gestandaardiseerd instrument;
- de veiligheid wordt beoordeeld in een multidisciplinair overleg.

¹⁴ Kwaliteitskader Veilig Thuis, onderdeel Zicht op veiligheid, Landelijk Netwerk Veilig Thuis, Utrecht, 2016

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Landelijk geaccordeerd

Bouwblokken samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop

Bouwblokken voor de verbetering van samenwerking bij strafbare kindermishandeling

Definitieve rapportage - vastgesteld door LNZZ
27 oktober 2020

Werken vanuit de bedoeling

In de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling staat de veiligheid centraal: we werken eerst en steeds opnieuw waar nodig samen aan de directe veiligheid van betrokkenen en daarna aan risico gestuurde en herstelgerichte zorg en doen waar nodig daartoe samen onderzoek naar de feiten. De Ontwikkelagenda Veiligheid voorop bevat verschillende verbeteractiviteiten in de samenloop zorg-straft bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De uitvoering van de Ontwikkelagenda draagt bij aan de ambitie van het *Programma Geweld hoort nergens thuis*. Het landelijk netwerk zorg-straft coördineert de uitvoering.

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Voorop staat dat het realiseren van veiligheid voor kinderen om op te kunnen groeien vanuit een 'veilig thuis' ons allemaal bindt en ons uitdaagt onze professie optimaal in te zetten en op elkaar aan te laten sluiten ten dienste van die veiligheid. De samenwerking bij strafbare kindermishandeling kent een aantal generieke aspecten, zoals het belang van vroegtijdige afstemming tussen straf en zorg in gevallen van meldingen aan Veilig Thuis waarbij sprake is van een vermoeden van

strafbare kindermishandeling. Specifiek is onder meer de jonge leeftijd van de slachtoffers, het feit dat ze soms, heel jong, niet voor zichzelf kunnen spreken en de situatie dat ouders van de slachtoffers ook als verdachte aangemerkt, gehoord en vervolgd kunnen worden.

Blijven verbeteren van de aanpak

Kindermishandeling is een ernstig en complex probleem, waar in de aanpak verschillende organisaties autonome wettelijke verantwoordelijkheden hebben. Dit betekent in de praktijk dat samenwerken bij strafbare kindermishandeling een werk-woord is en geen gegeven. In november 2017 is een handreiking vastgesteld die tot doel heeft de samenwerking te verbeteren. Nu, in 2020, zijn succesfactoren en knelpunten geïnventariseerd evenals de behoefte en kansen om de verbetering door te zetten. De opbrengst van die praktijkronde treft u hierbij aan, een veelomvattend beeld van wat er speelt in de regio's. "Wij willen Isabel van der Leij en Maartje Flipsen die met ons hebben samengewerkt bedanken, evenals alle respondenten die een bijdrage hebben geleverd om tot dit goede en werkbaar resultaat te komen.

Concrete stappen vooruit

Deze rapportage is beschikbaar voor iedereen die betrokken is in de aanpak. Het rapport wordt verspreid onder de deelnemers aan het onderzoek en de betrokken

organisaties onder de Ontwikkelagenda Veiligheid voorop. In het rapport worden 6 bouwblokken voor het doorzetten verbetering genoemd. We gaan nu allereerst vanuit het landelijke en de regionale netwerken zorg-straft met elkaar na wat de eerste concrete stappen vooruit zijn en wat daarvoor regionaal of landelijk nodig is. Daarbij betrekken we ook de andere opbrengsten van de verbeteractiviteiten uit de Ontwikkelagenda Veiligheid voorop en het Programma Geweld hoort ergens thuis, zodat we de aanpak steeds meer in samenhang uitvoering geven.

Meer weten, vragen, reacties en ideeën?

Leg contact met de landelijk of regionaal vertegenwoordiger in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling bij één van de direct betrokken organisaties, of met de regionale of het landelijk netwerk(en) zorg-straft.

Bouwblokken voor de verbetering van samenwerking bij strafbare kindermishandeling

Introductie en inhoudsopgave

Introductie

Voor de aanpak van strafbare kindermishandeling is samenwerking tussen Veilig Thuis, Politie, OM, Nationaal Forensisch Instituut (NFI), de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en andere mogelijk betrokken netwerkpartners nodig.

Deze rapportage beschrijft bouwblokken die regio's in kunnen zetten om de samenwerking tussen partners te verbeteren wanneer er sprake is van vermoedens van strafbare kindermishandeling. De bouwblokken zijn opgehaald uit de praktijk en bouwen voort op een inventarisatie van ervaren succesfactoren en knelpunten voor samenwerking tussen partners in de praktijk.

- Op pagina 3 zijn de in deze rapportage gehanteerde afkortingen en definities opgenomen.
- Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding, doelstelling en scope van het opstellen van de bouwblokken. Daarnaast worden de gehanteerde aanpak en methodiek toegelicht.
- De succesfactoren en knelpunten zijn beschreven in hoofdstuk 2 aan de hand van de vijf aspecten van organisatieverandering.
- In hoofdstuk 3 worden de bouwblokken toegelicht, mede in relatie tot de ervaren succesfactoren en knelpunten.
- In hoofdstuk 4 zijn de bijlagen met overzichten van de referentie documenten, gesprekspartners en deelnemers van de werksessie voor het opstellen van de bouwblokken opgenomen.

De opdrachtgever is bekend met de namen van de respondenten die aan het onderzoek hebben meegewerkt. De lijst respondenten bevat persoonsgegevens waarvan de gegevensverstrekking niet noodzakelijk is voor goede kennisname van de rapportage.

Inhoudsopgave

Afkortingen en definities	03
1. Inleiding	04
1.1. Aanleiding, doelstelling en scope	05
1.2. Aanpak en methodiek	06
2. Ervaren succesfactoren en knelpunten in de praktijk	08
Toelichting op hoofdstuk 2: totstandkoming en leeswijzer	09
2.1. Succesfactoren en knelpunten <i>Mens & Cultuur</i>	10
2.2. Succesfactoren en knelpunten <i>Processen & Logistiek</i>	16
2.3. Succesfactoren en knelpunten <i>Organisatie & Keten</i>	24
2.4. Succesfactoren en knelpunten <i>Wet- & Regelgeving</i>	28
2.5. Succesfactoren en knelpunten <i>Technologie & Informatie</i>	30
3. Bouwblokken en –stenen voor het verbeteren van de samenwerking	32
Toelichting op hoofdstuk 3: totstandkoming en leeswijzer	33
3.1. Bouwblokken voor samenwerking	35
Bouwblok 1 - Optimaliseren overleggen	36
Bouwblok 2 - Hebben en kennen van contactpersonen	37
Bouwblok 3 - Opstellen praktisch kader delen casusinformatie	38
Bouwblok 4 - Leren van elkaar en elkaars ervaringen	39
Bouwblok 5 - Afspreken, bespreken van en aanspreken op verantwoordelijkheden	40
Bouwblok 6 - Inrichten van sturing op samenwerking	41
4. Bijlagen	42
4.1. Referentie documenten	43
4.2. Gesprekspartners	44
4.2. Deelnemers werksessie Bouwblokken	46

Afkortingen en definities

Afkortingen

HSSK	Handreiking Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling
VT	Veilig Thuis
OM	Openbaar Ministerie
NFI	Nationaal Forensisch Instituut
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
LNZS	Landelijk Netwerk Zorg Straf
FA	Forensisch arts
VA	Vertrouwensarts
DR	Districtsrecherche
DRR	Dienst Regional Recherche
LECK	Landelijk Expertise Centrum Kindermishandeling
GI	Gecertificeerde Instelling
J&V	Justitie en Veiligheid
OvJ	Officier van Justitie
OTS	Ondertoezichtstelling

Definities

- **Strafbare kindermishandeling:** Kindermishandeling waarbij sprake is van een strafbaar feit, waaronder: (poging) tot moord; doodslag; het opzettelijk toebrengen van pijn en/of letsel; psychische mishandeling; benadeling van de gezondheid; (poging) tot opzettelijk toebrengen van zwaar lichamelijk letsel; dood door schuld; het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel door schuld; het brengen of laten in hulpeloze toestand (inclusief het onthouden van zorg); bedreiging en belaging; onttrekking aan het gezag; seksueel misbruik van kinderen.
- **Melding:** Het verstrekken van gegevens over een casus door VT aan de politie en het OM, wanneer sprake is van het vermoeden van strafbare kindermishandeling. Door het doen van een melding is aangifte niet meer nodig.
- **Primaire partners:** Partners die direct betrokken zijn bij de stappen rondom de melding van (een vermoeden van) strafbare kindermishandeling, namelijk VT, Raad voor de Kinderbescherming, politie, OM en NFI.
- **Niet-primaire partners:** Partners die betrokken kunnen worden bij een casus, ofwel vooraf, gedurende of na afronding. Voorbeelden hiervan zijn (niet uitputtend): reclassering, sociale wijkteams, gecertificeerde instellingen, regionaal forensisch artsen, scholen, ziekenhuizen.
- **Grijs gebied:** Men spreekt van een casus in het 'grijs gebied' wanneer op basis van het vermoeden niet direct duidelijk is of de inzet van politie of OM wel of geen meerwaarde heeft voor de veiligheid van het kind.
- **Lokale aanjagers:** Medewerkers van de betrokken organisaties die in staat worden gesteld om de (verbetering van de) samenwerking tussen primaire en niet-primaire partners op gang te brengen of te versnellen.
- **Meldingsformulier:** Het formulier dat VT kan gebruiken om een melding te doen, zie bijlage 2 van de HSSK.

1

Inleiding

1.1. Aanleiding, doelstelling en scope

Aanleiding

Voor de aanpak van strafbare kindermishandeling is samenwerking tussen onder andere VT, Politie, OM, NFI en de RvdK nodig. Vanuit de visie Veiligheid Voorop werken de organisaties samen aan het beperken van veiligheidsrisico's en het (duurzaam) herstellen van de veiligheid. Voorwaardelijk hiervoor is een basisveiligheid, welke de organisaties pogen te bewerkstelligen door middel van een dynamische samenwerking (document 9).

In 2017 hebben de uitvoeringsorganisaties een handreiking (de "HSSK", zie document 1) opgesteld die tot doel heeft bij het vermoeden of de signalering van strafbare kindermishandeling direct en adequaat tot samenwerking tussen de partners en andere professionals (melders zoals ziekenhuizen en expertisecentra zoals het LECK) te komen. Begin 2018 is de samenwerking bij strafbare kindermishandeling, als één van de negen verbeteractiviteiten in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop (document 8), als prioriteit benoemd.

De Ontwikkelagenda beschrijft dat er vanuit de praktijk behoefte is aan ondersteuning bij de samenwerking. In de uitvoeringsagenda Veiligheid Voorop (document 9) is deze behoefte verder uitgewerkt.

Doelstelling rapportage

Het Landelijk Netwerk Zorg Straf (hierna: LNZZ) waarin onder andere VT, RvdK, politie en OM vertegenwoordigd zijn, heeft de opdracht gegeven om bouwblokken op te stellen voor succesvolle samenwerking van partners wanneer sprake is van strafbare kindermishandeling. Deze opdracht speelt in op de behoeften van de regionale netwerken Zorg Straf. Vanuit deze motivatie zijn bouwblokken opgesteld aan de hand van succesfactoren en knelpunten die door de professionals van de verschillende organisaties in de praktijk worden ervaren.

Het doel van deze rapportage is het beschrijven van de bouwblokken voor succesvolle samenwerking en de onderliggende ervaren succesfactoren en knelpunten in de samenwerking wanneer er sprake is van (vermoedens van) strafbare kindermishandeling.

Scope van het onderzoek

De bouwblokken, bouwstenen, succesfactoren en knelpunten hebben betrekking op:

- het proces van vermoeden van kindermishandelingen tot aan de evaluatie van de samenwerking, waarbij wordt focust op de stappen zoals deze zijn beschreven in de HSSK;
- de samenwerking van de partners: VT, Politie, OM, NFI en RvdK (primaire partners) en de ervaringen van deze partners ten aanzien van andere betrokken partners (niet-primaire partners). De ervaring van laatstgenoemde partners zelf is geen onderdeel van de scope.

1.2. Aanpak en methodiek

Aanpak

In het kader van de verkenning van de ervaren succesfactoren en knelpunten zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Er zijn 20 gesprekken gevoerd met 39 sleutelfiguren en landelijke vertegenwoordigers vanuit het LNZZ (zie bijlage 4.2.).
- Gespreksverslagen zijn gevalideerd door de gesprekspartners.
- Relevante documenten zijn bestudeerd (zie bijlage 4.1.).
- In de gesprekken benoemde succesfactoren en knelpunten zijn geanalyseerd en integraal beschreven. De beschrijving van de ervaren succesfactoren en knelpunten (zie hoofdstuk 2) zijn afgestemd met het LNZZ, gesprekspartners en contactpersonen van de Regionale Netwerken Zorg Straf.
- Bouwblokken die volgens de gesprekspartners het meest kansrijk zijn om de samenwerking te verbeteren zijn geïnventariseerd als inbreng voor de werksessie Bouwblokken.
- Met gesprekspartners en frisdieners (medewerkers van de primaire partners die een breed beeld hebben van de samenwerking en in staat zijn een eerste inschatting te maken van de mogelijke impact van bouwblokken op de organisatie) zijn in september 2020 in een werksessie bouwblokken uitgewerkt. Een overzicht van deelnemers is weergegeven in bijlage 4.3.
- De inbreng van de deelnemers van de werksessie is uitgewerkt en gestructureerd naar de bouwblokken en bouwstenen zoals gepresenteerd in hoofdstuk 3. Deze zijn afgestemd met het LNZZ.
- Deze rapportage is vastgesteld in het LNZZ-overleg op 27 oktober 2020.

Methodiek

Inventarisatie van ervaren succesfactoren en knelpunten

Voor het uitvoeren van de inventarisatie van succesfactoren en knelpunten is de methodiek van de lerende organisatie toegepast, zoals deze is beschreven in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: door te luisteren naar de praktijk komen knelpunten en kansen in beeld.

De in de praktijk ervaren succesfactoren en knelpunten zijn geïnventariseerd aan de hand van:

- van 'het wiel', zie figuur 1 op de volgende pagina. Het wiel omvat vijf aspecten van organisatieverandering.
- de stappen van de loop van de zaak, zoals deze zijn beschreven in de HSSK, zie figuur 2 op de volgende pagina.

Door gesprekspartners te bevragen langs de as van het wiel en de loop van de zaak is de volledigheid van de opgehaalde succesfactoren en knelpunten geborgd.

Ontwerp van bouwblokken

Vanuit (multidisciplinair) team denken (van lokaal tot landelijk) zijn vervolgens, in samenhang en verbinding, concrete stappen vooruit geformuleerd in de vorm van bouwblokken. De bouwblokken zijn zoveel als mogelijk in aansluiting op de bestaande processen en organisatorische kaders ontworpen.

Figuur 1. Het wiel.

- Succesfactoren en knelpunten die worden ervaren ten aanzien van de door organisaties gebruikte technologie en de ingerichte informatievoorziening.

- Succesfactoren en knelpunten die worden ervaren ten aanzien van de geldende wet- en regelgeving (binnen organisaties en op regionaal of landelijk niveau).

- Succesfactoren en knelpunten die worden ervaren ten aanzien van de (verschillen tussen) mensen die betrokken zijn bij de samenwerking en de cultuur van de verschillende partnerorganisaties.

- Succesfactoren en knelpunten die worden ervaren ten aanzien van het proces dat wordt doorlopen bij de samenwerking tussen partners (zie ook figuur 2) en de bijbehorende logistiek.

- Succesfactoren en knelpunten die worden ervaren ten aanzien van de manier waarop de organisaties en de ketens zijn ingericht en worden aangestuurd.

Figuur 2. Stappen van de loop van de zaak, zoals beschreven in de HSSK als een samenvoeging van de werkprocessen van VT, politie en OM bij samenwerking bij strafbare kindermishandeling.

De melding van VT aan politie wordt voorafgegaan door een concreet vermoeden van strafbare kindermishandeling. Het wordt aangemoedigd dat partners in (anoniem) overleg treden om te constateren of er sprake is van een vermoeden.

Als uit het overleg volgt dat er inderdaad sprake is van strafbare kindermishandeling, of als zonder dat overleg ook al duidelijk was dat er sprake was van strafbare kindermishandeling, meldt VT de zaak bij de politie (geen aangifte nodig).

Nadat de casus bij de politie is gemeld wordt door politie en VT de afstemming gezocht over onderzoekshandelingen en veiligheidsmaatregelen. Indien nodig wordt ook RvdK betrokken.

Onderzoeksplanning en veiligheidsplanning lopen naast elkaar, beïnvloeden elkaar en zijn onderling van elkaar afhankelijk. Gelijktijdig aan het onderzoek wordt het veiligheidsplan in werking gesteld en hierop gemonitord.

Wanneer structurele veiligheid is bewerkstelligd en een eventuele strafrechtelijke uitspraak heeft plaatsgevonden kunnen de partners toewerken naar afronding en de samenwerking in de casus evalueren.

2

Ervaren
succesfactoren en
knelpunten in de
praktijk

Toelichting op Hoofdstuk 2. Ervaren succesfactoren en knelpunten in de praktijk

Totstandkoming van ervaren knelpunten en succesfactoren

Dit hoofdstuk beschrijft de succesfactoren en knelpunten zoals ervaren door gesprekspartners in de samenwerking bij strafbare kindermishandeling.

Voor het inventariseren van de succesfactoren en knelpunten zijn 20 gesprekken gevoerd met 39 sleutelfiguren en landelijke vertegenwoordigers vanuit het LNZZS. De gesprekspartners zijn medewerkers die binnen de eigen regio een belangrijke rol spelen bij de lokale aanpak strafbare kindermishandeling. Een overzicht van de gesprekspartners is gegeven in bijlage 4.2.

Per gesprek zijn gespreksverslagen opgesteld, welke vervolgens zijn afgestemd met de betreffende gesprekspartners. De gevalideerde knelpunten en succesfactoren zijn vervolgens integraal geanalyseerd en gestructureerd naar de aspecten van het Wiel (zie figuur 1 op pagina 7). Daar waar documentatie een relevante bijdrage levert aan de beschreven ervaring is een referentie naar het document opgenomen. De lijst van referentiedocumenten is weergegeven in bijlage 4.1.

De analyse heeft geleid tot een overkoepelend beeld van de succesfactoren en knelpunten die de gesprekspartners ervaren. De presentatie van de ervaren succesfactoren en knelpunten is in de periode juni tot en met september 2020 afgestemd met zowel het LNZZS, de gesprekspartners en contactpersonen van de Regionale Netwerken Zorg Straf.

Leeswijzer

Pagina's 10 tot en met 31 beschrijven de knelpunten en succesfactoren die in de lokale praktijk worden ervaren per aspect van het wiel. Een toelichting op de methodiek van het wiel is te vinden in 1.2. Aanpak en Methodiek op pagina 6 en 7. Specifiek voor het aspect 'Processen & Logistiek' wordt aanvullend de loop van de zaak gevolgd, zoals toegelicht op pagina 7.

Bij het lezen van dit hoofdstuk vragen wij aandacht voor het volgende:

- Daar waar knelpunten of succesfactoren meerdere aspecten kennen, wordt er gerefereerd naar het paginanummer waar het knelpunt of de succesfactor nader wordt toegelicht.
- Per succesfactor en knelpunt is aangegeven vanuit welk perspectief (functie / organisatie) deze wordt ervaren. In de gesprekken is verzadiging opgetreden (de gesprekspartners deelden hetzelfde beeld), waarbij niet kan worden uitgesloten dat andere of aanvullende succesfactoren en knelpunten ervaren worden in de praktijk.

2.1

Ervaren knelpunten en succesfactoren

Mensen & Cultuur

2.1. Succesfactoren en knelpunten aspect 'Mensen & Cultuur'

In de samenwerking tussen partners staat het werken aan duurzame veiligheid van gezinnen voorop

De partners hebben een gemeenschappelijke hoofddoel: samen werken aan het creëren van basisveiligheid, het wegnemen van veiligheidsrisico's en het (duurzaam) herstellen van de veiligheid. Werken vanuit het gezamenlijke doel en hierin als gelijkwaardige partners optrekken wordt door de partners als belangrijk ervaren. Op regionaal niveau weten partners elkaar al vaak te vinden: casussen worden gezamenlijk opgepakt en er worden overkoepelende activiteiten georganiseerd, zoals werkgroepen en bijeenkomsten (voor nadere toelichting op slide 9).

Direct betrokken partners zijn bekend met de HSSK

De nauw bij de aanpak van kindermishandeling betrokken medewerkers kennen de handreiking. Het gaat met name om vertrouwensartsen, rechercheurs en Officieren van Justitie. Medewerkers op afstand van de aanpak zijn niet of in mindere mate bekend met de handreiking. De gesprekspartners ervaren dat het van belang is de handreiking steeds weer onder de aandacht te brengen van medewerkers.

Aan vertrouwen wordt gebouwd door gezamenlijke ervaringen

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen partners, mede door de HSSK, verbeterd en heeft een minder ad hoc-karakter dan eerder. De partners geven aan dat eerdere ervaringen waarin de samenwerking minder goed verliep, belemmerend kunnen werken. Een voorbeeld hiervan is dat in het verleden voorkwam dat de politie zonder overleg een verdachte aanhield in een gezinssituatie. Door in de samenwerking te ervaren dat hierover nu vooraf afstemming plaatsvindt groeit het onderling vertrouwen en kan beeldvorming worden veranderd. Een ander voorbeeld is de doorlooptijd van NFI-onderzoeken. Hoewel deze in de afgelopen jaren is afgenomen, leeft onder gesprekspartners nog steeds het beeld dat deze onderzoeken lang duren.

Kennis en begrip voor elkaar en elkaars werkwijze en mogelijkheden is belangrijk voor vertrouwen

Partners die reeds kennis hebben gemaakt, ervaren dat zij elkaar snel weten te vinden wanneer dit nodig is. Kennis over de organisatie, de mogelijkheden van de partner en begrip van wat voor de andere professional belangrijk is, zijn belangrijke bouwstenen van een goede samenwerking. Periodiek overleg tussen de partners draagt hieraan bij.

In de samenwerking komen twee ketens samen: de zorg- en strafrechtketen. Professionals uit beide ketens werken samen vanuit verschillende 'perspectieven'. Door het combineren van de kennis en mogelijkheden van de partners kan een 'win-win-win-situatie' gecreëerd worden: het gezin krijgt de zorg die nodig is, het strafrecht wordt zo ingezet dat het recht doet aan de situatie en hiermee wordt de veiligheid binnen het gezin geborgd. Hiervoor is het nodig dat partners door de 'bril van de ander' (leren) kijken en kennis hebben van elkaars processen en mogelijkheden.

Het vergt professionals tijd, kennis en ervaring om over elkaar te leren en op regionaal niveau tot een gedeelde visie op de werkwijze te komen. In verschillende regio's zijn bijeenkomsten, vakdagen of themadagen georganiseerd om de HSSK onder de aandacht te brengen. Partners geven presentaties bij de andere organisaties om kennis over te dragen en uit te leggen wat de werkwijze en mogelijkheden van de eigen organisatie zijn. Dit wordt door de partners als zeer waardevol ervaren en draagt bij aan het begrijpen van elkaars 'perspectief'. Ook landelijk worden kennisbijeenkomsten georganiseerd, bijvoorbeeld het LECK congres 'Strafbare kindermishandeling of niet? Een kwestie van samen optrekken' van 13 februari 2020 (documenten 2a en 2b).

2.1. Succesfactoren en knelpunten aspect 'Mensen & Cultuur'

Verschillende perspectieven op samenwerking casussen 'grijs gebied'

Wanneer het gaat om samenwerken onderscheiden gesprekspartners grofweg drie typen casussen. Afhankelijk van het type casus krijgt de samenwerking tussen partners vorm:

- Casussen met ernstig of herhaaldelijk letsel waarbij direct duidelijk is dat justitie betrokken moet worden (bijvoorbeeld overleden kind, shaken baby, ernstig hersenletsel).
- Casussen in een 'grijs gebied', waarbij verschillende factoren meespelen in de keuze om justitie wel of niet te betrekken. Afhankelijk van de mate waarin de lokale samenwerking reeds is vormgegeven en de inschatting van Veilig Thuis door de vertrouwensarts wordt in deze casussen in elk geval overlegd met justitie.
- Casussen zonder of met beperkt letsel of vage vermoedens waarbij aangegeven wordt dat de inzet van justitie (op dat moment) waarschijnlijk geen meerwaarde heeft. Wanneer VT melding doet over dit soort casussen pakt justitie deze vaak niet op. Vastlegging van letsel is in dit soort gevallen wel van belang, omdat er dan in geval van herhaling een dossier is opgebouwd.

Naar schatting worden per jaar circa 100.000 kinderen slachtoffer van kindermishandeling (document 14). De voormalig Landelijk Officier van Justitie Zeden, Huiselijk Geweld & Kindermishandeling schat in VT jaarlijks ongeveer 7000 meldingen van fysiek geweld ontvangt, waarvan de politie in eerste instantie ongeveer 150 meldingen van strafbare kindermishandeling kreeg. Het OM wenst meer overleg over casussen, met name casussen in het grijze gebied. Vertrouwensartsen ervaren in sommige gevallen terughoudendheid om de casus kenbaar te maken bij de politie en het OM. Vertrouwensartsen geven verschillende verklaringen voor deze terughoudendheid.

Verschillende factoren spelen een rol bij de overweging contact te zoeken met elkaar in het geval van casussen in het 'grijs gebied'

De verschillende redenen die officieren geven voor de wens om meer te overleggen zijn uiteengezet op pagina 13. Deze verschillende verklaringen van vertrouwensartsen worden op pagina 14 toegelicht. De figuur hieronder geeft de verschillende factoren die een rol spelen in de verklaringen weer.

Figuur 3. Overwegingen bij het initiëren van overleg bij casussen in het 'grijs gebied'.

2.1. Succesfactoren en knelpunten aspect 'Mensen & Cultuur'

1. Redenen van OM voor wens meer overleg over casussen in het grijze gebied

Verscheidende officieren geven aan dat zij over meer casussen willen overleggen, met name over casussen in het grijze gebied. Officiëren worden soms in een laat stadium bij een casus betrokken. Wanneer zij de casus dan inzien hadden zij, in sommige gevallen, eerder betrokken willen zijn. Doordat partners elkaar leren kennen, ontstaat hierover in de regio's constructief overleg. Wanneer partners elkaar nog niet goed kennen, ervaren vertrouwensartsen dat officieren soms dwingend overkomen ten aanzien van het melden van casussen. Vanuit officieren worden verschillende redenen gegeven over waarom het belangrijk is om het OM vroegtijdig te betrekken.

1.1 Vroegtijdig overleg draagt bij aan het op de juiste manier vastleggen van letsel

Strafrechtelijk onderzoek naar kindermishandeling is complex. Vaak kan het slachtoffer niet praten en zijn er hierdoor geen verklaringen beschikbaar van het slachtoffer. Dit betekent dat het letsel geïnterpreteerd moet worden zonder verklaring. Het goed vastleggen van letsel is in dit soort zaken van belang. De window of opportunity om dit letsel vast te leggen kort: van een onscherpe foto kan je geen scherpe foto meer maken (document 1).

Wanneer wordt besloten een zaak strafrechtelijk te onderzoeken, dan is vroegtijdige afstemming tussen partners belangrijk om de kwaliteit van het vastleggen van het letsel te borgen. Vertrouwensartsen onderschrijven dit. Onvoldoende overleg kan leiden tot het niet (tijdig) uitvoeren van onderzoek (bijvoorbeeld top-teen onderzoek) of het onjuist vastleggen van letsel. Het vastleggen van letsel in dit korte tijdsbestek is ook belangrijk wanneer geen strafrechtelijk onderzoek wordt uitgevoerd. De vastlegging kan op een later moment alsnog gebruikt worden, wanneer bijvoorbeeld sprake is van het herhaaldelijk toebrengen van letsel.

1.2. Het OM kan haar taak alleen vervullen als casussen worden overlegd

De taak van het OM is het onderzoek naar strafbare kindermishandeling te leiden en te beslissen over (het voorleggen van) interventies (aan de rechter). Een officier geeft aan dat het uitvoeren van de taak onder meer van belang is om de maatschappelijke norm te bekrachtigen: geweld tegen kinderen gebruiken is strafbaar. Kinderen krijgen hierdoor de erkenning dat datgene wat hun is overkomen niet normaal of geaccepteerd is (zie ook document 13). Door VT wordt aangegeven dat een strafzaak nodig kan zijn om het verleden af te sluiten en het perspectief op de toekomst te richten. Om deze taak uit te voeren is het OM afhankelijk van meldingen die gedaan worden door VT. Voor VT is het bepalen of kindermishandeling strafbaar is geen primaire taak en spelen andere factoren mee om een casus wel of niet te melden (zie hiervoor ook: Verklaring 2.1 Professionele autonomie is een belangrijke waarde van vertrouwensartsen). Door officieren wordt ervaren dat hierdoor onvoldoende zicht is op alle gevallen van mogelijke strafbare kindermishandeling, waardoor het OM haar taak niet altijd kan uitvoeren.

1.3. Meedenken over herstellen veiligheid / inzetten strafrecht

Verscheidende officieren geven aan dat wanneer niet (anoniem) wordt overlegd over een casus, kansen om de veiligheid te herstellen gemist kunnen worden. Mede daarom wensen officieren dat (anoniem) overleg bij vermoedens van strafbare kindermishandeling in de praktijk de norm is. Het combineren van gereedschapskisten van Zorg en van Straf leidt tot meer mogelijkheden om veiligheid te herstellen: 'samen kun je meer' (zie pagina 22 voor voorbeelden). Met name wanneer sprake is van onveiligheid door structurele problemen binnen het gezinssysteem, wordt ervaren dat het vroegtijdig betrekken van het OM kan bijdragen aan het herstellen van de veiligheid.

Het overleggen over een casus met het OM betekent niet dat er altijd vervolging wordt ingezet. In veel zaken is het (nog) niet nodig dat het strafrecht wordt ingezet, maar kan het OM wel meedenken en adviseren over de casus. Wanneer VT en OM allebei van mening zijn dat strafrechtelijke vervolging op dat moment niet bijdraagt aan het herstellen van de veiligheid, dan vindt dit in principe niet plaats.

2.1. Succesfactoren en knelpunten aspect ‘Mensen & Cultuur’

2. Verklaringen van vertrouwensartsen over terughoudendheid overleg / melden casussen in grijs gebied

Vertrouwensartsen verklaren verschillende factoren die een rol spelen bij de afweging casussen in het grijze gebied (anoniem) te overleggen of deze te melden bij politie en OM. De mate waarin de factoren een rol spelen in de terughoudendheid is mede afhankelijk van de vertrouwensarts, casus en inrichting van de regionale samenwerking.

2.1. Professionele autonomie is een belangrijke waarde van vertrouwensartsen

Bij sommige vertrouwensartsen speelt het gevoel dat het melden van elke casus waarin sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling voorbijgaat aan de expertise van vertrouwensartsen om in te kunnen schatten of overleg met justitie nodig is. Vertrouwensartsen bepalen onder andere aan de hand van de ernst en aard van het letsel (toegebracht / medisch) en in sommige gevallen de intentie waarmee het letsel is toegebracht of justitie betrokken wordt. Afhankelijk van de ernst van het letsel wordt door de vertrouwensarts hierbij de afweging gemaakt in hoeverre een strafzaak bijdraagt aan veiligheid binnen en zorg voor een gezin.

2.2. Transparantie naar het gezinssysteem is een belangrijk uitgangspunt van de werkwijze van VT

Transparantie naar het gezinssysteem is een belangrijk uitgangspunt van de werkwijze van VT (document 4). Transparantie naar betrokkenen is nodig om een relatie op te bouwen met betrokkenen en passende hulpverlening te kunnen bieden. Wanneer VT overlegt met justitie stellen zij betrokkenen hiervan op de hoogte (principe: “inlichten, tenzij...”). Directbetrokkenen worden in principe ook ingelicht over anoniem overleg.

Enkele officieren, in lijn met sommige vertrouwensartsen, geven aan dat zij wensen dat (anoniem) overleg bij vermoedens van strafbare kindermishandeling de norm wordt, zodat gezamenlijk kan worden bekeken wie de beste rol heeft om

de veiligheid binnen een gezin te herstellen. Wanneer dit de norm is, hoeven artsen de keuze om te overleggen met justitie niet telkens te verantwoorden.

2.3. Bij letselzaken in ‘grijs gebied’ worstelen vertrouwensartsen met de vraag of politie en OM betrekken bijdraagt aan veiligheid

Wanneer sprake is van casussen in ‘het grijze gebied’ ervaren vertrouwensartsen (en ook RvdK) soms een worsteling. Veiligheid staat voorop en de inzet van het strafrecht moet helpend zijn om veiligheid te herstellen. Hierbij spelen voor vertrouwensartsen onder andere de volgende overwegingen een rol:

- De inzet van het strafrecht levert niet altijd een meerwaarde op voor de veiligheid binnen het gezin, terwijl het wel een negatieve impact kan hebben: het betrekken van de strafketen kan veel stress opleveren binnen een gezin (en daarmee onveiligheid creëren). Dit is met name een zorg in relatie tot de lange doorlooptijden van strafrechtelijke onderzoeken bij zaken in het ‘grijze gebied’.
- Het betrekken van politie en OM doet recht aan de rechten van het kind, en kan bijdragen aan de medewerking van een gezin aan hulpverlening (bijvoorbeeld door de inzet van het strafrecht met een voorwaardelijk deel als stok achter de deur).
- Het betrekken van van politie en OM wordt in sommige casussen ervaren als criminaliseren.

2.4. Melden is doorbreken beroepsgeheim – Afweging proportionaliteit en subsidiariteit zijn van belang

Het maken van een melding bij de politie vraagt om het doorbreken van het beroepsgeheim van artsen. Wanneer artsen een melding doen, gaat hier een zorgvuldige afweging op basis van proportionaliteit en subsidiariteit aan vooraf. Artsen zijn persoonlijk aansprakelijk voor de afweging die zij maken en kunnen via het tuchtrecht berispt worden wanneer zij het beroepsgeheim doorbreken. Met name wanneer het gaat om zaken in het grijze gebied zijn artsen soms terughoudend om melding te maken.

2.1. Succesfactoren en knelpunten aspect ‘Mensen & Cultuur’

2.5. Angst dat wanneer VT vaker meldt bij justitie, meldingen vanuit professionele melders aan VT afnemen

Naast transparantie naar het gezinssysteem is transparantie naar de melder een belangrijk uitgangspunt. De melders worden ingelicht door VT wanneer zij de casus voorleggen aan justitie. Er is angst dat het uitgangspunt “melden, tenzij...” leidt tot een averechts effect: het draagvlak onder artsen om vermoeden te melden neemt af, zij willen in vertrouwen de vertrouwensarts consulteren. De KNMG heeft in een brief aan de landelijke stuurgroep FMEK aangegeven dat overleg tussen VT en justitie bij elke melding van kindermishandeling aan VT ertoe kan leiden dat artsen minder gaan melden. Tevens wordt door VT aangegeven dat dit draagvlak ook bij andere melders, zoals melders vanuit het onderwijs, zou kunnen afnemen.

2.2.

**Ervaren
knelpunten en
succesfactoren**

***Processen &
Logistiek***

2.2. Succesfactoren en knelpunten aspect 'Processen & Logistiek': Procesbreed

Aantal meldingen niet direct inzichtelijk voor gesprekspartners en minder dan wanneer conform de HSKK gemeld wordt

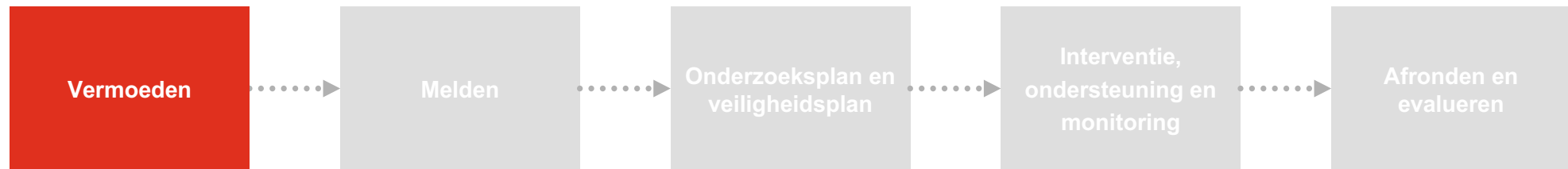
De gesprekspartners hebben beperkt inzicht in landelijke aantallen meldingen van VT bij politie en OM, soort meldingen en het verloop van de melding / zaak, alsook inzicht in de hoeveelheid (anonieme) overleggen die worden gevoerd. Op regionaal niveau is dit inzicht ook beperkt aanwezig. Wanneer gevraagd wordt naar aantallen, geven gesprekspartners aan dat het om een beperkt aantal meldingen van kindermishandeling (exclusief zeden) gaat. Het betreft hier de zaken met ernstig of herhaaldelijk letsel waarbij direct duidelijk is dat justitie betrokken moet worden (bijvoorbeeld overleden kinderen, shake baby's of meerdere botbreuken). Meerdere gesprekspartners vermoeden dat het aantal meldingen (fors) zal toenemen wanneer casussen conform de HSKK gemeld worden, waaronder meer overleg over casussen in het 'grijze gebied',

Het NFI, dat onderzoeken doet wanneer sprake is van letsel, heeft inzicht in hoeveel onderzoeken de afgelopen jaren bij hen zijn aangevraagd. Hieruit blijkt dat het aantal onderzoeken jaarlijks toeneemt. Dit kan erop duiden dat ook het aantal meldingen door VT is toegenomen.

Onduidelijkheid over vermoeden van seksueel misbruik in relatie tot de HSKK

Er leven in de regio's, eenheden en parketten verschillende beelden over of vermoeden van seksueel misbruik wel of niet onder de HSKK vallen. In sommige regio's gaat men ervan uit dat zeden wel onderdeel is van de handreiking en in andere regio's gaat men ervan uit dat dit niet zo is. In de samenwerking tussen partners levert dit soms verwarring op, bijvoorbeeld over of een melding volstaat voor zedenzaken of dat een aangifte nodig is.

2.2. Succesfactoren en knelpunten aspect 'Processen & Logistiek': Vermoeden (1/2)

Anoniem overleg wordt over het algemeen positief ervaren

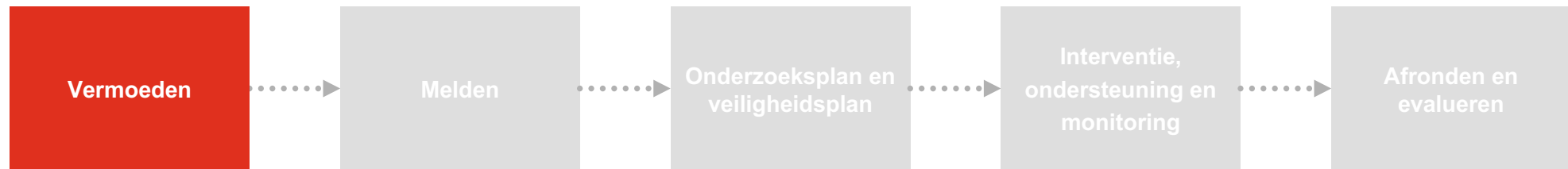
De mogelijkheid tot anoniem overleg bij een vermoeden van strafbare kindermishandeling wordt door de betrokken partners als helpend ervaren, omdat het bijdraagt aan laagdrempelig contact. Eventuele relevante informatie over de casus kan de politie echter niet raadplegen. Vanuit VT wordt soms een druk ervaren van politie en/of OM om na anoniem overleg een casus te melden.

De grens tussen wat wordt gevraagd in taxatiegesprekken en studioverhoren lijkt in de praktijk te vervagen

Geselecteerde gedragsdeskundigen van VT en RvdK (vanaf 2018) worden opgeleid om taxatiegesprekken te voeren. Het doel van taxatiegesprekken is om een vaag vermoeden te duiden (document 1, pagina 20: 'Een taxatiegesprek is een gesprek met een kind om objectieve, gestructureerde en gestandaardiseerde wijze verheldering te krijgen over de betekenis van een vage onthulling'). De politie voert als onderdeel van het onderzoek later in het proces een studioverhoor uit.

Door enkele rechercheurs is aangegeven dat taxatiegesprekken, mede door de intensieve opleiding van gedragskundige, steeds meer het karakter krijgen van een studioverhoor. Terwijl deze door een gecertificeerd verhoorder (politie) uitgevoerd moeten worden, omdat het verklaringen van het kind kan beïnvloeden. Het is daarom van belang om de grens tussen wat er wordt gevraagd in taxatiegesprekken en studioverhoren te verduidelijken. Daarnaast is aangegeven dat onduidelijk is wanneer een taxatiegesprek gevoerd moet worden (regio Den Haag) en in hoeverre er landelijk afstemming is geweest tussen de partners over de grens tussen taxatiegesprekken en studioverhoren (regio Utrecht en regio Amsterdam). De werkgroep kwaliteitskader taxatiegesprekken houdt zich hier momenteel mee bezig.

2.2. Succesfactoren en knelpunten aspect 'Processen & Logistiek': Vermoeden (2/2)

Vermoeden van psychische mishandeling of Münchhausen by proxy worden vaak niet gemeld

Vermoeden van psychische mishandeling of Münchhausen by proxy worden vaak niet gemeld bij justitie. Vanuit sommige vertrouwensartsen wordt aangegeven dat zij inschatten dat de bewijsbaarheid van dit soort zaken beperkt is en de impact van het betrekken van politie en OM groot (zie ook pagina 14: Verklaring 2.3: Bij letselzaken in grijs gebied worstelen artsen met de vraag of politie en OM betrekken bijdraagt aan veiligheid). Een aantal gesprekspartners geeft aan dat het bewustzijn van het belang van overleggen over dergelijke vermoedens onder vertrouwensartsen en Officieren de afgelopen periode gegroeid is.

Aanvullende afspraken over (het zoeken van) onderlinge afstemming over vermoedens

Partners ervaren, wanneer sprake is van casussen in het grijze gebied, dat aanvullende (regionale) afspraken nodig zijn om de juiste route te bewandelen en tot een win-win-win-situatie te komen. Op regionaal niveau maken partners hierover momenteel afspraken. Bijvoorbeeld, afspraken over welke casusgegevens worden ingebracht bij een overleg over zaken waar melding wordt overwogen, bijvoorbeeld door het benoemen van initialen in plaats van namen (document 10).

2.2. Succesfactoren en knelpunten bij aspect 'Processen & Logistiek': Melden/Onderzoeks- en Veiligheidsplan

Melding in plaats van aangifte wordt over het algemeen positief ervaren

De mogelijkheid die de HSSK biedt om een melding te doen in plaats van een aangifte wordt door VT en politie als prettig ervaren: het kost minder tijd en is laagdrempeliger. De HSSK is door middel van een landelijke implementatieopdracht geïmplementeerd bij de politie. Het doen van een melding sluit echter beperkt aan op de algemene opsporingsprocessen van de politie. Mede hierdoor zijn niet alle politiemedewerkers bekend met de mogelijkheid van het doen van een melding in plaats van aangifte.

Overleg in vroeg stadium bij zaken waar sprake is van ernstig letsel wordt positief ervaren

Wanneer sprake is van zeer ernstige kindermishandeling (doodslag, botbreuken, zedendelicten) weten de partners elkaar regionaal snel te vinden. Zeker wanneer reeds tijd gestoken is in het elkaar leren kennen.

Het vroegtijdig betrekken van OM en politie wordt over het algemeen als prettig ervaren, waarbij de partners vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bijdragen aan de veiligheid in een gezin. Door vroegtijdig te overleggen is van het begin duidelijk wie welke activiteiten oppakt. Wanneer justitie te laat betrokken wordt, kunnen bepaalde onderzoekshandelingen niet meer uitgevoerd worden. De partners geven aan dat afstemming over het gesprek met de ouders over de betrokkenheid van de politie belangrijk is.

De letterlijke termen onderzoeksplan en veiligheidsplan worden in de praktijk van samenwerking tussen VT, politie en OM op casusniveau niet altijd gehanteerd. Dit betekent echter niet dat er geen plan voor het onderzoek en het herstellen van de veiligheid worden opgesteld.

2.2. Succesfactoren en knelpunten bij aspect 'Processen & Logistiek': Onderzoeks- en Veiligheidsplan

Doorlooptijden van begin forensisch onderzoek tot zitting frustreren samenwerking en veiligheid

Vanuit VT, politie en OM worden de doorlooptijden van NFI-onderzoek als zeer lang ervaren, oplopend tot 2 jaar. De daadwerkelijke doorlooptijd van NFI-onderzoeken bedraagt momenteel echter tussen de 70 en 78 dagen. Vertraging in het onderzoek ontstaat voorafgaand en tijdens en na afloop van het NFI-onderzoek, hieronder wordt dit nader toegelicht.

Vertraging voor het onderzoek

Wanneer een NFI-onderzoek wordt ingeschreven vindt mondelinge afstemming met de OvJ plaats en wordt gezamenlijk bepaald welke informatie benodigd is voor het onderzoek. Hierbij kan het gaan om:

- Medische stukken. Deze worden opgevraagd/gevorderd door het OM en direct verstrekt aan het NFI in verband met het beroepsgeheim van artsen.
- Processen-verbaal met verklaringen.

De oplevering van het NFI-onderzoek is afhankelijk van de snelheid waarmee medische stukken worden geleverd door ziekenhuizen, huisartsen en andere medische professionals. Het onderzoek start wanneer de onderzoeksmaterialen compleet zijn. Vanaf het moment van inschrijving tot de start van het onderzoek staat de zaak op 'klokstil'.

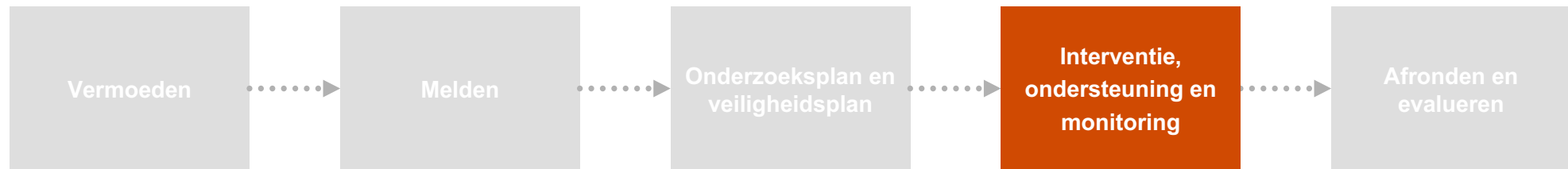
Het OM en NFI ervaren weerstand van artsen om medische stukken te delen. Om dit knelpunt te verlichten adviseert het KNMG dat de arts met Justitie overeenkomt medische stukken voor te leggen aan het NFI. Het NFI kan dan beoordelen of en in hoeverre medische gegevens uit het dossier relevant zijn voor het strafrechtelijk onderzoek en deelt deze gegevens indien relevant met de OM. Wanneer medische dossiers direct aan het OM worden verstrekt, kunnen deze onderdeel van het zaaksdossier worden en beschikbaar voor de advocaat van de verdachte.

Vertraging tijdens en na NFI-onderzoek

In een rechtszaak kan de verdediging het NFI-rapport ter discussie stellen en contra-expertise inzetten. Dit traject zorgt voor vertraging, mede omdat het NFI moet reageren op de bevindingen van de contra-expertise. Daarnaast kunnen naast het NFI-onderzoek ook andere opsporingsonderzoekshandelingen uitgevoerd worden, die de doorlooptijd van het strafrechtelijk onderzoek verlengen.

Na een melding wordt (conform de HSSK) een gezamenlijk onderzoeksplan opgesteld en worden veiligheidsmaatregelen genomen om acute onveiligheid op te heffen en duurzame veiligheid te herstellen. De lange doorlooptijd van het gehele onderzoek kan een risico vormen voor de acute en duurzame veiligheid. In deze periode is het bieden van passende hulpverlening een uitdaging.

2.2. Succesfactoren en knelpunten bij aspect 'Processen & Logistiek': Interventie, ondersteuning en monitoring

Interventies justitiepartners worden ingezet om het veiligheidsplan te versterken

In de regionale samenwerkingen wordt gezocht naar manieren om de mogelijkheden van het OM en politie, anders dan vervolging, in te zetten in casussen. Het OM kan advies vragen aan de reclassering over passende interventies. Bijvoorbeeld door:

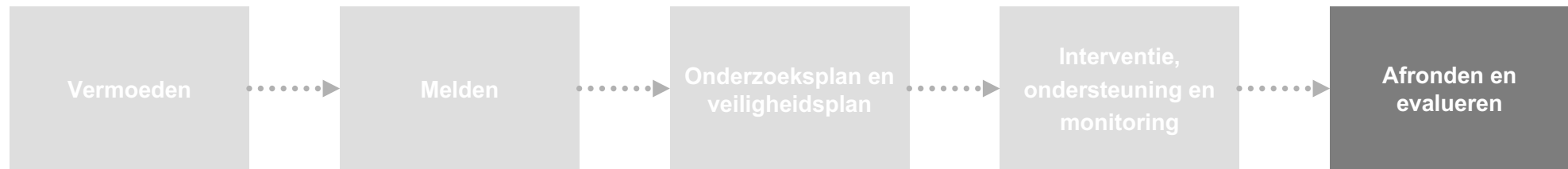
- een waarschuwing af te geven aan een gezin door middel van een voorwaardelijk sepot;
- gebruik te maken van openstaande straffen van betrokkenen die toegang tot gezin blokkeren om VT toegang tot het gezin te verschaffen. Bijvoorbeeld, een ouder kan hulpverleners medewerking weigeren, waardoor er beperkt contact kan worden gelegd met andere leden uit het gezinssysteem.

Terugkoppeling van informatie in zaken met langdurig traject is een uitdaging

In langdurige trajecten zijn partners veelal afhankelijk van de informatie die wordt teruggekoppeld door anderen. Hoewel regio's hier (informele) afspraken over hebben of een periodiek overleg inrichten, is verbetering gewenst. Met name bij:

- gevallen waar meerdere instanties met een gezin werken, zodat zij op de hoogte zijn van elkaars inzet;
- gevallen waar zorg is overgedragen van VT naar een gecertificeerde instelling (GI);
- gevallen waar de informatie nodig is om de veiligheid langdurig te kunnen waarborgen. Bijvoorbeeld, de uitkomsten van het politieonderzoek, de rapportage van het NFI en de afdoening door het OM;
- gevallen waar terugkoppeling kan bijdragen aan leren over elkaars werkprocessen en inzichten op welke vlakken de samenwerking kan verbeteren.

2.2. Succesfactoren en knelpunten bij aspect 'Processen & Logistiek': Afronden en evalueren

Partners ervaren het evalueren achteraf als waardevol

Door praktijkvoorbeelden over samenwerking te delen en elkaar te bevragen, leren partners elkaars perspectief kennen en worden lessen voor de toekomstige samenwerking opgehaald. Regio's evalueren casussen als onderdeel van verschillende overleggen, voorbeelden hiervan zijn (niet uitputtend):

- een periodiek casus- of actieoverleg (regio's Midden-Nederland, Noord-Nederland)
- de werkgroep HSSK (regio's Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland-Zuid)

Het inrichten van structurele evaluatie is een uitdaging door beperkte tijd, ruimte en het aantal betrokken partners

Gesprekspartners geven aan dat het inrichten van structurele evaluatie wordt bemoeilijkt doordat:

- partners beperkte capaciteit beschikbaar hebben;
- er veel verschillende contactpersonen vanuit verschillende instanties bij een casus betrokken zijn, waardoor het lastig is om betrokkenen aan tafel te krijgen.

Met name bij negatieve ervaringen in het verleden wordt het als belangrijk ervaren om tot de kern van de vraag of frictie te komen: met de feiten op tafel en met een gespreksleider. Hier ligt een voorbeeldfunctie voor kartrekkers vanuit het OM, politie en VT.

2.3.

**Ervaren
knelpunten en
succesfactoren**

***Organisatie &
Keten***

2.3. Succesfactoren en knelpunten bij aspect ‘Organisatie & Keten’

Mate waarin HSSK onder de aandacht is gebracht verschilt per regio

De mate waarin de HSSK onder de aandacht is gebracht verschilt per regio. Lokaal zijn verschillende activiteiten uitgevoerd, bijvoorbeeld door (niet uitputtend):

- een OvJ die een dag gingen meelopen bij VT (parket Midden-Nederland)
- het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten (regio Rotterdam-Rijnmond/Zuid-Holland-Zuid) en vakdagen (regio Zeeland West-Brabant)
- voort te bouwen op het actieoverleg (Noord-Midden Limburg) of overleg in Veiligheidshuizen (regio Zeeland West-Brabant)
- voort te bouwen op reeds bestaande samenwerking en netwerken (parketten Amsterdam, Noord-Holland)

Vaste contactpersonen en korte lijnen zijn belangrijke succesfactoren voor samenwerking

In vrijwel alle regio's wordt het belang van vaste contactpersonen en korte lijnen voor succesvolle samenwerking benadrukt. Dit is behulpzaam om snel contact te kunnen leggen, en om vertrouwen over en weer te laten groeien. Vanuit VT vervullen vertrouwensartsen vaak de rol van vaste contactpersoon, vanuit het OM zijn dit de kindermishandelingsofficieren. Vanuit de politie is dit niet belegd bij een specifiek type functionaris. In enkele regio's is een (tijdelijke) coördinator aangesteld om de route van de zaak binnen de politie te coördineren.

In verschillende regio's zijn initiatieven om in kaart te brengen welke medewerkers van wanneer en in welke gevallen beschikbaar zijn en de contactgegevens in een overzicht op te nemen. Deze overzichten worden als zeer helpende ervaren in de samenwerking. Bijvoorbeeld:

- Routekaart (regio Zeeland West-Brabant, document 12) / Stroonschema (regio Den Haag/Haaglanden)

- Voorblad met contactgegevens aan de HSSK toegevoegd (regio Rotterdam Rijnmond / Zuid-Holland-Zuid)
- Spoedoverleg appgroep (regio Amsterdam, regio Utrecht)
- Centraal loket (eenheid Noord-Nederland) / Expertiseteam Ietsel (regio Zuid-Oost-Brabant)

Samenwerking wordt beïnvloed door capaciteitsvraagstukken

Bij de verschillende organisaties wordt een capaciteitstekort ervaren. Dit tekort heeft soms impact op de samenwerking:

- hoewel de partners een centraal overzicht van hoe zaken zijn opgepakt, verlopen en worden afgedaan wenselijk en belangrijk vinden, heeft geen van de partijen de capaciteit om dit als taak op te pakken (regio Amsterdam)
- het ontbreken van gekwalificeerde artsen voor Ietselfoto's (parket Noord-Holland) of een vertrouwensarts (regio Zaanstreek-Waterland) beïnvloeden de uitvoering van onderzoek.
- het is onduidelijk of er voldoende capaciteit is zodat VT kan aansluiten bij bestaande overleggen tussen politie en OM (regio Noord-Holland).

2.3. Succesfactoren en knelpunten bij aspect ‘Organisatie & Keten’

Bestuurlijke en organisatorische inbedding van samenwerken bij strafbare kindermishandeling nodig

Samenwerking vraagt inzet, tijd en capaciteit van mensen. Het is daarom belangrijk om deze aspecten op bestuurlijk niveau te borgen. Daarnaast vraagt samenwerking om een gezamenlijke visie op zowel operationeel, tactisch en strategisch niveau. Ook bestuurders van de organisaties moeten elkaar kennen, prioriteren, een visie uitdragen en het tactisch en operationeel niveau ondersteunen. In de regio Noord- en Midden Limburg is momenteel een ontwikkeling gaande om ervoor te zorgen dat samenwerken bij strafbare kindermishandeling ook besproken wordt door de ambtelijke top en in bestuurlijke overleggen. In verschillende regio's wordt het Regionale Netwerk Zorg Straf ingezet om op regionaal niveau bestuurlijke borging te bewerkstelligen.

Coördinatie vanuit VT draagt bij aan samenwerking

De vertrouwensartsen (VT) zijn een belangrijke schakel tussen de gedragswetenschappers en onderzoekers van VT enerzijds en de Politie en OM anderzijds. Ook in de communicatie tussen justitiepartners en gecertificeerde instellingen (GI's) vervult de vertrouwensarts van VT een schakelfunctie. In de regio's waar (tijdelijk) geen vertrouwensarts is, verloopt de samenwerking over het algemeen minder soepel (parket/eenheid Noord-Holland).

Verschiedende VT-regio's hebben een coördinator voor de samenwerking tussen VT en justitie aangesteld:

- procesregisseur (regio IJsselland, regio Rotterdam-Rijnmond/Zuid-Holland-Zuid)
- projectmanager Straf & Zorg (VT Flevoland)

Deze regio's geven aan dat de coördinatoren bijdragen aan succesvolle samenwerking partners.

Heldere interne route van zaak binnen politie draagt bij aan samenwerking

De politie heeft de HSSK vertaald naar een landelijke Werkinstructie (document 7) en infographic huiselijk geweld (document 6). Kindermishandeling is geborgd binnen het generieke proces van Huiselijk geweld, dat wordt uitgevoerd door de Districtsrecherche (hierna: DR). Zedenzaken worden opgepakt door de Dienst Regionale Recherche (hierna: DRR). Afhankelijk van de eenheid zijn binnen de DR medewerkers met een taakaccent aangewezen.

Door sommige partners wordt de wens geuit om kindermishandelingszaken, net als zedenzaken, onder te brengen bij de DRR. De politie geeft echter aan dat het beleggen van kindermishandelingszaken bij de DR aansluit bij de positie en het werk van de DR. De DR staat in nauw contact met de basisteams en netwerkpartners. Door deze aansluiting is de bereikbaarheid en beschikbaarheid groot, waardoor hulp laagdrempelig en lokaal kan worden aangeboden. Daarnaast sluit het aan op de decentralisatie van jeugdzorg naar gemeenten.

Het inrichtingsplan van de politie kent geen centrale coördinator voor kindermishandelingszaken, die de loop van zaken coördineert binnen de organisatie. De politie en partners merken dat zaken hierdoor niet direct bij de juiste medewerkers belegd worden en kennis verspreid binnen de organisatie aanwezig is. Dit kost tijd / capaciteit van zowel de politie als partners. In verschillende regio's hebben eenheden initiatief genomen om de route te verduidelijken. Bijvoorbeeld in de vorm van:

- de inrichting van een centraal loket bij de politie (eenheid Noord-Nederland)
- de inrichting van een functie coördinator onderzoek kindermishandeling (DR Kennemerland)
- de tijdelijk invulling van de rol coördinator door een projectleider (eenheid Amsterdam)

2.3. Succesfactoren en knelpunten bij aspect ‘Organisatie & Keten’

De rol van de RvdK is beperkt beschreven in de HSSK, de rol van de Landelijke discussie FMEK beïnvloedt de regionale samenwerking GI's / lokale teams is niet beschreven

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en gecertificeerde instellingen (GI's) hebben in sommige casussen (daar waar er sprake is van een gedwongen jeugdkader) een belangrijke rol in het herstellen van de veiligheid. De rol van deze partners is beperkt (RvdK) of niet (GI's en lokale teams) beschreven in de HSSK. In de praktijk lopen gesprekspartners tegen de volgende knelpunten aan:

- De RvdK zit veelal achteraan het proces: zij worden betrokken wanneer veiligheidsafspraken niet worden nageleefd. Door de RvdK vroegtijdig te betrekken kan tijdig worden gesproken over het inzetten van civielrechtelijke interventies (zoals bijvoorbeeld het inzetten van een ondertoezichtstelling (OTS)). De kennis en ervaring van de RvdK wordt dan onvoldoende meegewogen.
- De RvdK krijgt in het merendeel van de ontvangen zaken een verzoek van de gemeente. In die verzoeken komen vermoeden van strafbare kindermishandeling naar voren, maar is er niet altijd een strafrechtelijk traject ingezet of overwogen. Daarnaast ziet de RvdK kinderen ook vanuit andere aanleidingen (bijvoorbeeld jeugdstrafrecht, echtscheiding), waar mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling. De samenwerking tussen RvdK en VT in dergelijke gevallen niet beschreven in de HSSK.
- In de periode dat justitie een strafzaak oppakt, kan de verantwoordelijkheid voor de hulpverlening aan een gezin naar verloop van tijd toegewezen worden aan een GI of lokale teams. Wanneer nieuwe informatie over de strafzaak beschikbaar komt over een strafzaak, kan dit van belang zijn voor de betrokken hulpverlener. De HSSK beschrijft niet of en hoe VT en justitie informatie verstrekken aan de GI's en lokale teams. In regio Flevoland verloopt de communicatie met het OM via VT. Dit is omslachtig en leidt tot vertraging in de communicatie.

De afgelopen tijd was er een discussie tussen VT en OM over de inzet van forensisch artsen op landelijk niveau. Inmiddels is de afspraak gemaakt dat er komend jaar gewerkt gaat worden met een Handelingskader Forensisch Medische Expertise bij Kinderen (FMEK), waarbij er op basis van casuïstiek geleerd wordt en zo nodig verbeterd wordt.

De landelijke discussie had impact op de regionale samenwerking. In verschillende regio's werd gevraagd om stroomlijning op landelijk niveau: oog hebben voor elkaars opdracht en professionaliteit, en meer vertrouwen hebben naar elkaar.

- In een regio wordt ervaren dat de schuring/verharding op landelijk niveau de samenwerking op regionaal niveau beïnvloedt, terwijl op regionaal niveau juist grote stappen zijn gezet.
- De vertrouwensartsen in een andere regio ervaren ook een impact: zij geven aan te merken dat het OM zich terughoudender in de samenwerking opstelt dan voorheen.

2.4.

Ervaren
knelpunten en
succesfactoren

*Wet- en
regelgeving*

2.4. Succesfactoren en knelpunten bij aspect ‘Wet- & regelgeving’

Er worden verschillende betekenissen gegeven aan de HSSK

De handreiking is opgesteld als een onderlegger om vanuit verschillende perspectieven lokaal tot een goede samenwerking te komen. Het Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019 beschrijft dat VT conform de handreiking werkt. De in het protocol beschreven werkwijze sluit echter niet volledig aan op de werkwijze zoals deze is beschreven in de HSSK. Bijvoorbeeld, de HSSK (document 1) vraagt bij een vermoeden strafbare kindermishandeling om direct overleg VT-Politie/OM, dus nog vóór het gesprek met directbetrokkenen als onderdeel van de veiligheidsbeoordeling. Het Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019 (document 4) – waar de HSSK reeds in is verwerkt – vraagt echter van VT-medewerkers als onderdeel van de veiligheidsbeoordeling om direct in gesprek te gaan met betrokkenen, en pas daarna contact te leggen met andere instellingen en professionals (zie document 4, pagina's 9 en 35).

Er zijn onder gesprekspartners verschillende beelden bij de status en weging van de handreiking. De handreiking is bedoeld om te gebruiken als toets voor het eigen handelen, en om met elkaar in gesprek te gaan (document 1, pagina 3). Hoewel de handreiking en het handelingsprotocol geen wettelijke status hebben, worden de stukken soms wel geïnterpreteerd als vastgesteld en leidend proces.

Wens om concreter kader informatie delen

In de handreiking wordt ingegaan op welke informatie gedeeld mag worden. In de praktijk wordt ervaren dat concretisering hiervan nodig is, onder andere om aansluiting van VT bij reeds bestaande overleggen tussen politie en OM te vereenvoudigen. Er zijn reeds aanvullende (tentatieve en informele) afspraken gemaakt in Noord-Holland (document 5) en VT-regio Utrecht (document 10).

Wens vanuit VT om meer uitleg juridisch kader en implicaties

Vanuit VT hebben medewerkers vragen over de juridische status van het doel van een melding, zoals:

- Wat is het juridische verschil tussen een melding en aangifte?
- Wat is de juridische impact van een melding bij de politie ("krijgt een ouder bijvoorbeeld nog een VOG?")?
- Welke informatie uit de melding komt terecht in het strafdossier? (document 14).

Wens tot meer verbinding met civielrecht

Wanneer sprake is van kindermishandeling en ouders werken in het vrijwillig kader mee aan hulpverlening, is momenteel beperkt mogelijkheid om via het civielrecht kinderschermingsmaatregelen op te leggen (bijvoorbeeld een OTS). Deze maatregelen zijn vanuit het perspectief van veiligheid soms wenselijk. Professionals uit zowel de zorg- als strafketen hebben behoefte aan verdere uitwerking van deze route.

2.5.

**Ervaren
knelpunten en
succesfactoren**

***Technologie &
Informatie***

2.5. Succesfactoren en knelpunten bij aspect ‘Technologie & Informatie’

Het meldingsformulier van VT naar politie wordt over het algemeen positief ervaren, digitalisering is geen nadrukkelijke wens

In de basis is het meldingsformulier helpend en tijdbesparend. In het meldingsformulier is veel informatie opgenomen, soms meer dan vroeger in de aangifte. Het formulier is vooral gericht op casussen waarbij sprake is van fysiek letsel. Vanuit een aantal vertrouwensartsen is aangegeven dat de opbouw van het formulier verbeterd kan worden.

De automatisering van de koppeling van politie naar VT heeft de kwaliteit van de melding verhoogd en bespaart tijd (voor toelichting zie document 3a, 3b en 3c). De gesprekspartners uiten echter geen nadrukkelijke wens om een dergelijke koppeling voor de melding van VT naar politie te realiseren. Er vindt vaak telefonisch overleg plaats, waarnaar het meldingsformulier via e-mail verzonden wordt aan de contactpersoon.

3

Bouwblokken en –
stenen voor het
verbeteren van de
samenwerking

Toelichting op Hoofdstuk 3. Bouwblokken en –stenen voor het verbeteren van de samenwerking

Totstandkoming van de bouwblokken

Dit hoofdstuk beschrijft zes bouwblokken voor het verbeteren van de samenwerking tussen partners wanneer sprake is van (een vermoeden van) strafbare kindermishandeling.

De bouwblokken komen voort uit de succesfactoren voor het verbeteren van de samenwerking zoals deze worden ervaren door professionals van de verschillende partnerorganisaties. Gesprekspartners hebben bij de afstemming van de ervaren succesfactoren en knelpunten aangedragen welke factoren ('bouwblokken') bijdragen aan het versterken van de succesfactoren.

Vervolgens zijn de voorgedragen bouwblokken gezamenlijk (door VT, politie, RvdK, OM en NFI) en in lijn met de visie Veiligheid Voorop uitgewerkt in een werksessie op 22 september 2020. Een overzicht van deelnemers aan deze werksessie is opgenomen in bijlage 4.3. op pagina 46. Per bouwblok zijn tijdens de werksessie meerdere bouwstenen uitgewerkt door de deelnemers.

Bij het uitwerken van de bouwblokken is aandacht geschonken aan de aansluiting met:

- de visie Veiligheid Voorop;
- de werkwijzen en organisatorische kaders die gehanteerd worden in de praktijk en de behoeften en initiatieven die mogelijk in andere regio's reeds worden ervaren en uitgevoerd. Bijvoorbeeld, aansluiting met bestaande overlegtafels, zoals (niet uitputtend) het actieoverleg, motorkapoverleg, ZSM, AJB stuurgroepen van Zorg en Veiligheidshuizen regionaal portefeuillehouders overleg Straf/Zorg. De daadwerkelijke impact van bouwblokken op bestaande werkwijzen en organisatorische kaders is niet in kaart gebracht.

Leeswijzer

De bouwblokken zijn erop gericht succesfactoren te versterken en ervaren knelpunten in de samenwerking weg te nemen. Hoe dit kan worden bereikt is beschreven door de bouwstenen van het bouwblok. Op de volgende pagina zijn in figuur 4 de succesfactoren, bouwblokken en bouwstenen in een overzicht weergegeven.

Op pagina 35 tot en met 41 worden de bouwblokken beschreven en is per bouwblok aangegeven welke knelpunten daarmee geadresseerd worden. Ieder bouwblok is opgedeeld in bouwstenen. Per bouwsteen wordt kort beschreven wat de bouwsteen inhoudt en welke acties mogelijk zijn om de bouwsteen te realiseren

De bouwblokken en onderliggende bouwstenen kunnen op regionaal en/of lokaal niveau worden gebruikt om de samenwerking (verder) te verbeteren. De mogelijke acties geformuleerd bij de bouwblokken zijn adviezen vanuit de lokale praktijk.

Figuur 4. Bouwblokken en –stenen dragen bij aan samenwerking

3.1.

Bouwblokken voor samenwerking

Bouwblok 1

Optimaliseren
overleggen

Bouwblok 2

Hebben en kennen
van contactpersonen

Bouwblok 3

Opstellen praktisch
kader delen
casusinformatie

Bouwblok 4

Leren van elkaar en
elkaars ervaringen

Bouwblok 5

Afspreken/
bespreken van en
aanspreken op
verantwoordelijk-
heden

Bouwblok 6

Inrichten van sturing
op samenwerking

Bouwblok 1 - Optimaliseren overleggen

De HSSK is gericht op tijdig overleg tussen netwerkpartners wanneer er sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. Overleg vindt op verschillende momenten en manieren plaats in verschillende samenstellingen van partners, afhankelijk van wat nodig is in voor de casus. Het optimaliseren van overleggen leidt tot een verbeterde samenwerking, omdat de betrokken partners de aanpak beter kunnen afstemmen en beter gebruik kunnen maken van elkaars mogelijkheden. Het is van belang dat partners duidelijke afspraken hebben over wanneer, op welke manier en wie overlegd wordt.

Door het bouwblok geadresseerde knelpunten:

- Verschillende perspectieven op samenwerking casussen 'grijs gebied' (p. 12 - 15)
- Terugkoppeling van informatie in zaken met langdurig traject is een uitdaging (p. 22)
- Het inrichten van structurele evaluatie is een uitdaging door beperkte tijd, ruimte en het aantal betrokken partners (p. 23)
- Samenwerking wordt beïnvloed door capaciteitsvraagstukken (p. 25)

Bouwsteen	Beschrijving bouwsteen	Mogelijke acties
Mogelijkheid tot anoniem overleg	Het delen van casussen zonder gegevens van betrokkenen om met politie en OM te overleggen over een passende strafrechtelijke aanpak. In het anoniem overleg wordt besproken of een maatregel proportioneel is, er geen vervangende (minder schadelijke) maatregel mogelijk is en of het melden het kind belang dient.	• <i>Organiseer of versterk de mogelijkheid tot anoniem overleg:</i> ○ <i>door landelijke ondersteuning te vragen (bijvoorbeeld via ondersteuning op projectmatige basis gefaciliteerd vanuit het LNZZ of door het LNZZ te vragen om verbinding te leggen met een andere regio te lering).</i> ○ <i>door lokale aanjagers het anoniem overleg onder de aandacht te laten brengen.</i> ○ <i>Maak de mogelijkheid tot anoniem overleg bekend onder partners.</i> ○ <i>Leg de meerwaarde van anoniem overleg uit aan de hand van het de resultaten van anoniem overleg van casussen in het 'grijs gebied'.</i> • <i>Stimuleer ad hoc anoniem overleg ('gewoon bellen'). Zie ook Bouwblok 4 - Leren van elkaar en elkaars ervaringen.</i> • <i>Gebruik bestaande overlegtafels om anoniem te overleggen. Bijvoorbeeld (niet uitputtend): actieoverleg, motorkapoverleg, ZSM, AJB stuurgroepen van Zorg en Veiligheidshuizen regionaal portefeuillehouders overleg Straf/Zorg.</i>
Bouwen aan vertrouwen	Het groeien van vertrouwen tussen partners door samen tijd en aandacht te hebben voor de ervaren knelpunten in de samenwerking.	• <i>Faciliteer lokale aanjagers door ondersteuning en tijd aan hen beschikbaar te stellen om verbinding tussen de partners te leggen en te versterken.</i> • <i>Kom op vaste momenten met partners bij elkaar om verbinding te faciliteren en te werken aan vertrouwen.</i>
Afspraken over melden casussen	Concrete afspraken over welke casussen wel en welke niet (anoniem) gemeld worden door VT bij politie.	• <i>Voer aan de hand van casuïstiek gesprekken over de verschillende perspectieven die officieren en vertrouwensartsen hebben ten aanzien van samenwerken bij casussen in het 'grijs gebied', en hoe deze vertaald kunnen worden naar interactie en werkafspraken. Laat het gesprek begeleiden door een medewerker die kan fungeren als brug tussen verschillende perspectieven (bijvoorbeeld een beleidsmedewerker op dit thema), of door een neutrale partij.</i>

Bouwblok 2 - Hebben en kennen van contactpersonen

Partners geven aan dat het voor de samenwerking van belang is om de route van een casus / zaak te kennen en vaste contactpersonen te hebben. Dit is nodig om een vangnet voor de veiligheid te bewerkstelligen. Korte lijnen tussen zowel primaire (politie, VT, OM, RvdK) als niet-primaire partners (bijvoorbeeld GI's en sociale wijkteams) dragen er aan bij dat de juiste medewerkers betrokken worden bij een casus. Bijvoorbeeld wanneer in afwachting van de afronding van een zaak veranderende omstandigheden binnen een gezin vragen om nieuwe veiligheidsmaatregelen.

Door het bouwblok geadresseerde knelpunten:

- Onduidelijkheid over vermoeden van seksueel misbruik in relatie tot de HSSK (p. 17)
- De rol van de RvdK is beperkt beschreven in de HSSK, de rol van de GI's / lokale teams is niet beschreven (p. 27)

Bouwsteen	Beschrijving bouwsteen	Mogelijke acties
Niet-primaire partners bij overleg	Korte lijnen met niet-primaire partners worden gefaciliteerd in verschillende bestaande overleggen, zodat deze partners tijdig betrokken worden wanneer nodig.	• Nodig niet-primaire partners uit bij de bestaande overleggen, zodat vroeg in het proces de mogelijke interventies door zowel primaire als niet-primaire partners duidelijk worden. Bijvoorbeeld mogelijkheden met betrekking tot ondertoezichtstelling.
Contacten op functies en rollen	Korte lijnen tussen functionarissen die binnen de primaire en niet-primaire partnerorganisaties werkzaam zijn op het gebied van strafbare kindermishandeling.	• Creëer een overzicht van de verschillende functionarissen op die per partnerorganisatie bij het proces betrokken kunnen zijn, zodat contact tussen deze functionarissen snel gelegd kan worden. • Neem bij overzichten met contactgegevens de gegevens op van noodnummers of achtervang (belangrijk om door te kunnen gaan als een specifieke persoon uitvalt). Dit helpt ook bij het houden van korte lijnen ondanks een hoog verloop van personeel bij organisaties.
Casuseigenaren als schakels	Casuseigenaren, die fungeren als schakels tussen betrokken medewerkers binnen de eigen organisatie en tussen organisaties, dragen zorg voor een goede casusoverdracht en korte lijnen tussen contactpersonen.	• Leer betrokken partners hoe zij hun netwerken (met primaire en niet-primaire partners) kunnen ontsluiten voor andere mogelijke contactpersonen binnen de eigen organisatie. Een voorbeeld hiervan is de opleiding die door de politie wordt aangeboden gericht op 'leren netwerken'. • Wijs per casus de eigen organisatie een 'eigenaar' van de casus aan, welke het aanspreekpunt is voor de partners en als schakel fungeert bij de casusoverdracht aan een nieuwe eigenaar (casusregie). Communiceer bij overlegmomenten over de verandering van eigenaarschap naar partners. Zie ook bouwsteen Coördinatie binnen het netwerk onder Bouwblok 6 - Inrichten van sturing op samenwerking
Routekaart	Een lokaal overzicht van de voor de samenwerking beschikbare medewerkers en contactgegevens. De routekaart beschrijft welke medewerker wanneer benaderd kan worden.	• Voer lokaal gesprekken met partners (primair en niet-primair) over de inhoud van de routekaart: vraag aan iedere partner in welke stap zij een rol vervullen. • Maak afspraken over hoe en wanneer met elkaar wordt gecommuniceerd. • Stel per partnerorganisatie een lijst op met contacten die benaderd kunnen worden over een casus, denk hierbij aan zowel de reguliere contacten als de contacten voor scenario's als spoed, nacht, ziekte/andere uitval.

Bouwblok 3 - Opstellen praktisch kader delen casusinformatie

In het netwerk waarin wordt samengewerkt bij strafbare kindermishandeling zijn er veel partners die elk over een deel van de belangrijke informatie beschikken. Het delen van casusinformatie gedurende de gehele loop van de zaak is belangrijk om een volledig beeld te hebben van de casus. Dit beeld is de basis voor de samenwerking, omdat de partners hiermee samen kunnen besluiten welke aanpak het beste is voor (de veiligheid van) het kind.

Door het bouwblok geadresseerde knelpunten:

- Melden is doorbreken beroepsgeheim – Afweging proportionaliteit en subsidiariteit zijn van belang (p. 14)
- Wens om concreter kader informatie delen (p. 29)
- Wens vanuit VT om meer uitleg juridisch kader en implicaties (p. 29)

Bouwsteen	Beschrijving bouwsteen	Mogelijke acties
Scenario's bij melden 'grijs gebied'	Scenario's beschrijven hoe samenwerking tussen partners eruitziet wanneer door VT wordt besloten de casus te melden.	• <i>Maak procesafspraken op basis van het samen doorlopen van scenario's bij samenwerken in 'grijs gebied' zaken. Maak hierbij inzichtelijk dat het betrekken van het OM niet direct betekent dat er wordt gestraft. Zie ook bouwblok 1- Optimaliseren overleggen en bouwblok 4 - Leren van elkaar en elkaars ervaringen.</i>
Beslisboom delen persoonsgegevens	Het vertalen van wettelijke kaders naar praktische afspraken ten aanzien van het delen van informatie.	• <i>Maak samen met netwerkpartners, die informatie delen met partners wanneer sprake is van strafbare kindermishandeling, een beslisboom voor het delen van persoonsgegevens. Geef hierbij aan wanneer en hoe het delen van persoonsgegevens plaats mag en kan vinden. Zorg hierbij voor afstemming over de interpretaties van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die de partnerorganisatie hanteren.</i>

Bouwblok 4 - Leren van elkaar en elkaars ervaringen

In de samenwerking komen de zorg- en strafrechtketens samen. Professionals uit beide ketens werken samen vanuit verschillende 'perspectieven'. Kennis over de betrokken organisaties, de mogelijkheden van de partners en begrip van wat voor de andere professionals belangrijk is, zijn belangrijke bouwstenen van een goede samenwerking. Eerdere ervaringen waarin de samenwerking minder goed verliep kunnen belemmerend werken. Door in de samenwerking te ervaren dat vooraf afstemming plaatsvindt over onderzoek handelingen en veiligheidsmaatregelen groeit het onderling vertrouwen en kan beeldvorming worden veranderd.

Door het bouwblok geadresseerde knelpunten:

- Het inrichten van structurele evaluatie is een uitdaging door beperkte tijd, ruimte en het aantal betrokken partners (p. 23)
- Er worden verschillende betekenissen gegeven aan de HSSK (p. 29)

Bouwsteen	Beschrijving bouwsteen	Mogelijke acties
Leren door doen	Door een casus te behandelen conform de HSSK of andere afspraken, waarbij op afgesproken momenten gereflecteerd wordt de samenwerking, kunnen betrokken partners de samenwerking doorleven en er in gezamenlijkheid van leren.	• Maak van het actieoverleg een lerend overleg. Doorloop bijvoorbeeld elke 3-6 maanden dezelfde casus vanuit de verschillende perspectieven om zo inzicht te krijgen in beslismomenten, afwegingen en kaders van partners, bijvoorbeeld door middel van 'serious games'.
Evalueren van casussen	Het structureel achteraf gezamenlijk bespreken van de samenwerking aan de hand van casuïstiek en hier lessen uit halen.	• Evalueer de samenwerking aan de hand van casuïstiek met zowel partners (primair en niet-primair) en in het bijzonder met melders (bijvoorbeeld artsen, ziekenhuizen, scholen). • Maak een landelijk handvat voor het evalueren van casussen, bijvoorbeeld aan de hand van de loop van de zaak. Borg hierin dat evaluatie een structureel onderdeel wordt van een casus behandeling.
Delen best-practices	Het delen van positieve praktijkvoorbeelden, alsook het organiseren van het delen van deze positieve praktijkvoorbeelden, over samenwerking tussen partners ter lering.	• Agendeer het bespreken van positieve praktijkvoorbeelden bij bestaande overleggen, zowel bij overleggen binnen de eigen organisatie als bij overleggen waar ook partners aansluiten. Bespreek de casussen door en schenk aandacht aan de gemaakte afwegingen. • Maak gebruik van de creativiteit en kanalen binnen de partnerorganisaties (OM Spaces of Qteams politie) om succesverhalen te delen. Bijvoorbeeld een verfilming van de visie gefaseerde ketenzorg, naar inspiratie van de film Zorg en Straf die in Limburg is gemaakt.
Voorlichting/bijeenkomsten	Het bezoeken van partners in het kader van het delen van kennis (over de eigen organisatie) en ervaringen.	• Organiseer een denksessie met partners om te bepalen welke behoeften er bestaan en welke vormen van (voorlichtings)bijeenkomsten kunnen worden ingezet. Voorbeelden zijn meeloopstages bij partnerorganisaties en symposia. • Stel middelen en capaciteit beschikbaar voor (voorlichtings)bijeenkomsten.

Bouwblok 5 – Afspreken, bespreken van en aanspreken op verantwoordelijkheden

Een blauwdruk waarin de rollen, verantwoordelijkheden en taken per partner helder zijn beschreven geeft vorm aan de verwachtingen ten aanzien van samenwerking. De HSSK beschrijft hoe VT, politie en OM de samenwerking bij vermoedens van strafbare kindermishandeling kunnen vormgeven. In de samenwerking kunnen andere partners, zoals de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), gecertificeerde instellingen (GI's), reclassering en sociale wijkteams ook een belangrijke rol vervullen. Met name in complexe casussen met betrokkenheid van veel verschillende partners is samenwerking van belang.

Door het bouwblok geadresseerde knelpunten:

- De rol van de RvdK is beperkt beschreven in de HSSK, de rol van de GI's / lokale teams is niet beschreven (p. 25)
- Wens tot meer verbinding met civielrecht (p. 29)

Bouwsteen	Beschrijving bouwsteen	Mogelijke acties
Expliciete rol niet-primaire partners	Het in kaart brengen, beschrijven en bij overleggen betrekken van niet-primaire partners. Voorbeelden van deze partners zijn (niet uitputtend): reclassering, sociale wijkteams, gecertificeerde instellingen, regionaal forensisch artsen, scholen, ziekenhuizen.	• Maak GI's meer bewust van de waarde van gezinssysteemgericht werken door GI's uit te nodigen bij overleggen en regionale tafels. Zie ook bouwblok 1 - Optimaliseren overleggen en bouwblok 2 - Hebben en kennen van contactpersonen. • Maak, in aanvulling op de HSSK, een landelijk template voor de lokale blauwdruk voor samenwerking waarin afspraken ten aanzien van taken, rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokken partners vastgelegd kunnen worden (waaronder RvdK en GI's). Geef lokaal invulling aan dit template. Beschrijf in de blauwdruk expliciet de rol van niet-primaire partners vooraf, gedurende en na de loop van de zaak. Stem de lokale blauwdruk af met alle primaire en niet-primaire partners en vraag eventueel regionale of landelijke ondersteuning bij respectievelijk het RNZS of LNZZS.
Momenten voor reflectie / feedback	Faciliteer momenten en manieren om elkaar aan te spreken op de samenwerking	• Maak duidelijke afspraken ten aanzien van taken, rollen en verantwoordelijkheden voor het gehele proces. Spreek spelregels af ten aanzien van het opstellen en delen van feedback, en escaleren (wie en wanneer). Zie ook bouwblok 1 - Optimaliseren overleggen. • Agendeer bij overleggen met partners reflectiemomenten waar het proces van samenwerking en verbeterpunten daarbinnen (leerervaringen) besproken worden aan de hand van de spelregels. Zie ook bouwblok 1 - Optimaliseren overleggen.

Bouwblok 6 - Inrichten van sturing op samenwerking

Het bewerkstelligen van acute en duurzame veiligheid voor het kind vraagt om een samenwerking op alle niveaus. Zowel letterlijk in het huis van het kind (operationeel) als aan de tafels waar de besluiten over financiering worden genomen (tactisch en strategisch). Het inrichten van sturing op samenwerking biedt niet alleen kansen om op regionaal en landelijk niveau knelpunten weg te nemen, maar geeft ook signalen af naar de operationele laag: samenwerken is een noodzaak.

Door het bouwblok geadresseerde knelpunten

- Aantal meldingen niet direct inzichtelijk voor gesprekspartners en minder dan wanneer conform de HSSK gemeld wordt (p. 15)
- Doorlooptijden van begin forensisch onderzoek tot zitting frustreren samenwerking en veiligheid (p. 19)
- Mate waarin HSSK onder de aandacht is gebracht verschilt per regio (p. 23)
- Bestuurlijke en organisatorische inbedding van samenwerken bij strafbare kindermishandeling nodig (p. 24)

Bouwsteen	Beschrijving bouwsteen	Mogelijke acties
Kortere doorlooptijd	Het inrichten van de sturing op de doorlooptijden van het forensisch onderzoek vanaf aanvraag van dit onderzoek tot zitting.	• Verkort de doorlooptijd van de onderzoeksfase door het medisch dossier direct van de huisarts of het ziekenhuis aan de NFI-arts te laten sturen. • Onderzoek de mogelijkheid om NFI-onderzoeken naar strafbare kindermishandeling in het huidige financieel kader van het NFI aan te passen*. Stel vanuit het LNZZS hiervoor een notitie op voor het Ministerie J&V.
Coördinatie binnen het netwerk	Het beleggen van de sturing op de netwerk-samenwerking.	• Gebruik het Regionaal Netwerk Zorg Straf om op operationeel en tactisch niveau zicht te krijgen op hoe partners in de samenwerking staan. Faciliteer bestaande en nieuwe regionale werkgroepen met tijd en capaciteit. Schenk hierbij extra aandacht aan de noodzaak van coördinatie binnen het netwerk. • Ontwikkel bestaande regionale werkgroepen door naar bijeenkomsten waar complexe zaken met partners doorgesproken worden. Betrek hierbij zowel primaire als niet-primaire partners. • Notuleer opbrengsten van regionale werkgroepen in actiegerichtes notities. Gebruik regionale werkgroepen om behoeften ten aanzien van bestuurlijke borging te formuleren als gezamenlijke vraag bij bestuurders. Zie ook de bouwsteen Bestuurlijke borging hierboven.
Management informatie	Het inzichtelijk maken van aantallen, soorten (bijvoorbeeld uitgesplitst naar het vermoeden) en status (bijvoorbeeld, is het onderzoek reeds afgerond?) casussen.	• Houd aantallen van casussen van verschillende complexiteit bij in regionale werkgroepen die reeds goed functioneren wat betreft het bespreken van complexe casussen. Borg hierbij dat deze informatie niet wordt ingezet ter verantwoording en control, maar ter inzicht. Dit inzicht is de basis voor het gesprek om te komen tot leerervaringen.
Sturing op samenwerking	Het sturen op de inzet en output van samenwerking aan de hand van management informatie.	• Borg dat door de netwerkpartners als een netwerk gestuurd wordt op de inzet van partners op de samenwerking en de output van deze inzet. Gebruik hiervoor de beschikbare management-informatie en beschrijf deze verantwoordelijkheid in de blauwdruk, zie Bouwblok 5 – Afspreken, bespreken van en aanspreken op verantwoordelijkheden. Beleg de verantwoordelijkheid voor de sturing op het juiste (bestuurlijke) niveau in het netwerk.

4

Bijlagen

4.1. Referentiedocumenten

Referentie	Naam document	Datum document
1	Handreiking Samenwerking bij strafbare kindermishandeling	1-11-2017
2a	Programma LECK congres 13 februari 2020	13-3-2020
2b	Toelichting bij programma LECK congres 13 februari 2020	13-3-2020
3a	2.5 jaar doorontwikkeling VT-melding	4-3-2020
3b	VT-melding met kinderen	2017
3c	VT-melding zonder kinderen	2017
4	Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019	2019
5	Afspraken VT/Politie/OM regio Noord-Holland	z.d.
6	Infographic politie Huiselijk geweld Veiligheid Voorop!	z.d.
7	Werkinstructie kindermishandeling Politie	z.d.
8	Veiligheid Voorop Ontwikkelagenda	Juli 2018
9	Veiligheid Voorop Uitvoeringsplan	Januari 2019
10	Uitgangspunten, Werkafspraken En Leerpunten Overleg Strafbare Kindermishandeling Regio Utrecht	11-02-2020
11	Werkwijze Letselonderzoek Bij Mogelijk Huiselijk Geweld Of Kindermishandeling Waar De Politie (Nog) Niet Bij Betrokken Is	Juni 2019
12	Routekaart: Samenwerken Bij Vermoedens Van Strafbare Kindermishandeling. Arrondissement Zeeland-west-brabant	18-05-2020
13	Handreiking 'samenwerken bij strafbare kindermishandeling', artikel in Focus	19-06-2020
14	Nationale Prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen	oktober 2018

Bouwblokken voor de verbetering van samenwerking bij strafbare kindermishandeling

27 oktober 2020

Artikel “Handreiking ‘samenwerken bij strafbare kindermishandeling’” in het Nederlands juristenblad

Handreiking 'samenwerken bij strafbare kindermishandeling'

Eva Kwakman, Karina Dekens, Imke Rispens & Marianne Heestermans¹

Dit artikel bevat een nadere duiding van de aanleiding context en status van de Handreiking 'samenwerking bij strafbare kindermishandeling'. De handreiking is een resultaat van samenwerking tussen politie, Veilig Thuis, reclassering, Raad voor de Kinderbescherming en openbaar ministerie. Het artikel bevat tevens een reactie op het artikel 'De Handreikingen Kindermishandeling van het openbaar ministerie', van Erens c.s. (*NJB* 2019/1560, afl. 27).

Achtergrond

Elk jaar worden in Nederland tussen de 90.000 en 127.000 kinderen slachtoffer van kindermishandeling.² In november 2017 is de Handreiking 'samenwerking bij strafbare kindermishandeling'³ (hierna: de HSSK) verschenen. De handreiking is een resultaat van samenwerking tussen politie, Veilig Thuis, reclassering, Raad voor de Kinderbescherming en openbaar ministerie. Het doel van deze samenwerking is om de eigen wettelijke taken van deze overheidsorganen beter in samenhang uit te voeren, opdat de belangen van kinderen die slachtoffer zijn van mishandeling en misbruik, beter worden gediend. Dit artikel bevat een nadere duiding van de aanleiding context en status van de HSSK.

Over de HSSK is nog niet veel gepubliceerd, met uitzondering van een artikel⁴ waarin de handreiking werd aangeduid als 'onwetenschappelijk, onpraktisch en oneethisch tegenover kinderen'. Het onderhavige artikel bevat tevens een reactie op deze nogal stevige en ons inziens onterechte kwalificaties.

De Nederlandse Staat is verdragsrechtelijk gebonden aan de opdracht tot het beschermen van kinderen tegen mishandeling en misbruik.⁵ Het afgelopen decennium is regelmatig geconstateerd dat ten aanzien van deze bescherming nog veel te winnen is. Zo verwijst de analyse van het Samenwerkend Toezicht Sociaal Domein (STSD) van 2016⁶ van elf onderzoeken naar calamiteiten rondom mishandeling van kinderen, naar structurele problemen in de wijze waarop instanties in casus waarin vermoedens van kinder-

mishandeling aan de orde zijn, handelen en samenwerken. Het STSD constateerde onder meer dat een totaalbeeld in casus ontbreekt doordat feiten niet gedeeld worden, dat een gemeenschappelijke norm over veiligheid ontbreekt, dat hulp vaak ten onrechte een vrijblijvend karakter heeft en dat dwang nauwelijks wordt ingezet of overwogen. Daarnaast werden gebreken geconstateerd aan de tijdige inzet van de juiste hulp en ondersteuning en aan het monitoren van de effectiviteit van de ingezette acties.

Het fenomeen kindermishandeling raakt aan verschillende professionele domeinen. Er zijn medische, sociaaleconomische, psychologische, pedagogische, financiële en juridische dimensies. De verdragsrechtelijke verplichting om kinderen te beschermen, vereist dat vanuit al deze dimensies in samenhang wordt gezorgd voor een betere situatie voor het betreffende kind. In de praktijk is deze eenduidige verplichting versnipperd neergelegd in verschillende wetgeving, met verschillende professionele en juridische definities van wanneer gehandeld kan en

**Zelfs de definitie van
kindermishandeling is op
diverse plekken in de
wetgeving verschillend**

moet worden. Zelfs de definitie van kindermishandeling is op diverse plekken in de wetgeving verschillend.

Waar de dwangmaatregelen moeten worden ingezet om kindermishandeling te doen stoppen, kent het Nederlandse systeem mogelijkheden in drie juridische domeinen: het civiele recht met daarin de mogelijkheden tot onder toezichtstelling en uithuisplaatsing,⁷ het bestuursrecht met daarin de aan de burgemeester verstrekte bevoegdheid tot het opleggen van een huisverbod⁸ en het strafrecht met een breed scala⁹ aan maatregelen en mogelijke bijzondere voorwaarden en *in ultimo* vrijheidsberoving. Elk van deze wettelijke kaders kent eigen bewijsdrempels en eigen vormen waarin onder dwang kort of langer kan worden ingegrepen door de overheid in het leven van daders of slachtoffers.

Met de invoering van de nieuwe WMO per 1 januari 2015 is Veilig Thuis aangewezen als centrale actor in dit brede veld. Deze organisatie is onder meer belast met het – na melding door een professional of burger – doen van onderzoek naar de vraag of er daadwerkelijk sprake is van kindermishandeling. Vervolgens dient Veilig Thuis te beoordelen of en zo ja tot welke stappen de melding aanleiding geeft.¹⁰ In verschillende wetten die zien op een groot deel van het professionele veld dat mogelijk kindermishandeling kan signaleren, is daarnaast opgenomen dat bij mogelijke kindermishandeling het melden aan Veilig Thuis moet worden overwogen.¹¹ Veilig Thuis kan waar nodig vervolgens politie en Raad voor de Kinderbescherming in kennis stellen van de melding indien het belang van de betrokkene dan wel de ernst van de situatie waarop de melding betrekking heeft, daartoe aanleiding geeft.¹²

De praktijk voorafgaand aan de invoering van de nieuwe WMO per 1 januari 2015, was dat meldingen van kindermishandeling die gedaan werden bij het AMK, de voorloper van Veilig Thuis, nauwelijks de politie bereikten. Waar al ingezet werd op dwangmaatregelen, gebeurde dat via de Raad voor de Kinderbescherming door middel van civielrechtelijke beschermingsmaatregelen. Hierdoor werd nauwelijks gebruik gemaakt van de mogelijkheden die het strafrecht biedt om te onderzoeken of en door wie mogelijk geweld is gebruikt tegen een kind. Dit leidde tot zowel het vrijuit gaan van daders, als in gevallen tot blijvende onterechte vermoedens van kindermishandeling in het hulpverleningsdomein die achteraf gezien veel eerder hadden kunnen worden ontkracht.

Naast de omstandigheid dat nauwelijks gebruik werd gemaakt van de strafvorderlijke mogelijkheden om grondig feitenonderzoek te doen, werd evenmin gebruik gemaakt van de mogelijkheden om het strafrecht (mede)

in te zetten om daders van geweld tegen kinderen tot duurzame gedragsverandering te brengen. Ten slotte werd de norm dat geweld gebruiken tegen kinderen strafbaar is, niet bevestigd en bekrachtigd. Dat is zowel maatschappelijk problematisch als problematisch ten opzichte van de kinderen die het betreft; zij krijgen immers niet de erkenning dat datgene wat hen is overkomen niet normaal en geaccepteerd is, waar andere slachtoffers van strafbare feiten dat wel (kunnen) krijgen.

Van meer samenwerken naar HSSK

Anders gezegd, de hiervoor aangehaalde hiaten in de Nederlandse aanpak van kindermishandeling zoals deze door het STSD zijn geconstateerd, zijn mede verklaarbaar vanuit het gegeven dat een van de beschikbare actoren in het (rechts)systeem, niet of nauwelijks was betrokken bij het fenomeen kindermishandeling en dat er nauwelijks strafzaken rondom dit vraagstuk bestonden.

Pogingen om hierin rond 2011 door middel van een convenant tussen politie, OM en Jeugdzorg verandering te

Het model voor de samenwerkingsafspraken was een eerste belangrijke stap in het structureel anders inrichten van de aanpak van kindermishandeling in Nederland

brengen, hadden mondjesmaat resultaat. Daarnaast waren deze afspraken gesloten met partijen die na de invoering van de WMO 2015 niet meer eindverantwoordelijk waren. In 2014 heeft het openbaar ministerie daarom contact gezocht met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Vanaf 2015 zouden gemeenten immers verantwoordelijk worden voor (de inrichting van) Veilig Thuis. Dit contact leidde tot een VNG-uitgave van een model voor de samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis, politie en OM.¹³ Dit model bevat aanbevelingen voor meldingen, informatie-uitwisseling en samenwerking bij onder meer kindermishandeling.

Het model voor de samenwerkingsafspraken was een eerste belangrijke stap in het structureel anders inrichten

Auteurs

1. Mr. E.H.G. Kwakman is senior Officier van Justitie en veranderkundige. Tussen

2015 en eind 2019 was zij landelijk Officier van Justitie Huiselijk Geweld, Kindermishandeling en Zeden. Drs. K. Dekens en Drs.

I. Rispens zijn onderzoekers bij de Politieacademie en o.a. verbonden aan het onderzoek voor kwetsbare personen (studio-verhoor). Drs. M. Heestermans is GZ psycholoog, gespecialiseerd in seksueel

misbruik bij verstandelijk beperkten.

Noten

2. Derde nationale prevalentiestudie kindermishandeling, NPM2017, www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2668g-informantenstudie-kindermishandeling.aspx.
3. www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2017/11/09/handreiking-samenwerken-bij-strafbare-kindermishandeling.

4. 'De Handreikingen Kindermishandeling van het Openbaar Ministerie', Erens c.s.

NJB 2019/1560, afl. 27, p. 1932.

5. Het IVRK, het EVRM en het Verdrag van Istanbul.

6. www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/05/10/leren-van-calamiteiten-2-veiligheid-van-kinderen-in-kwetsbare-gezinnen.

7. Art. 1:254-1:265 BW.

8. Wet Tijdelijk Huisverbod, *Stb.* 2008, 421.

9. Blijv. art. 14c, 15a en 509hh Sr.

10. Art. 4.1.1 lid 2 onder b en c WMO.

11. Besluit Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

12. Art. 4.1.1 lid 2 onder e WMO.

13. https://vng.nl/files/vng/publicaties/2015/201509_model_voor_de_samenwerkingsafspraken.pdf.

© Shutterstock

van de aanpak van kindermishandeling in Nederland. Het vormde de basis voor het verder vormgeven van deze samenwerking. Dat heeft inmiddels zijn neerslag gevonden in de ontwikkelagenda van het zogenaamde 'landelijk netwerk zorg/straf huiselijk geweld/childermishandeling' (LNZS).¹⁴ Deze ontwikkelagenda is voorzien van een verandermethodiek die onderbouwd wordt door veranderekundige literatuur die toegespitst is op complexe veranderingen met meerdere organisaties samen.¹⁵ De gekozen verandermethodiek gaat daarbij uit van continue lerend organiseren, vanuit de inhoud en ter ondersteuning van de gemeenschappelijke ambitie: veiligheid van kinderen. De HSSK is een neerslag van een volgende tussenstap in dit ontwikkelproces. De HSSK geeft houvast aan professionals die moeten werken in een complexe context van verschillende organisaties en wettelijke taken.

Met het voorgaande is aangetoond dat de HSSK een wetenschappelijk (veranderekundig) onderbouwd en praktisch document is waarin samenwerking wordt beschreven die bijdraagt aan de veiligheid van kinderen, waarmee de HSSK ook de ethische toets doorstaat. Gesteld zou kunnen worden dat daarmee de kritiek van Erens c.s. op de HSSK voldoende is weersproken.

Voordat toch op een aantal overige punten ingegaan wordt, is van belang in algemene zin te constateren dat de kritiek van Erens c.s. grotendeels een drogredenering is in de vorm van een stroman. Deze bestaat er met name uit dat de HSSK en de niet-gepubliceerde Handreiking 'Praten met kinderen bij seksueel misbruik'¹⁶ documenten zouden zijn die de werkwijze beschrijven van de bij de HSSK

betrokken organisaties. Aan deze onterechte aanname wordt vervolgens gekoppeld dat de wetenschappelijke onderbouwing van de door de betrokken organisaties gebruikte methodes, ten onrechte ontbreekt in de HSSK. En daaraan wordt vervolgens de conclusie verbonden dat de HSSK dus onwetenschappelijk is. Een drogreden dus. Ook op specifieke kritiekpunten is een dergelijke rede-neerconstructie te herkennen.

Het voert te ver om op alle kritiek die raakt aan de reguliere werkwijze van de vijf betrokken organisaties in te gaan. Op een paar punten rondom het horen van kinderen zal wel gereageerd worden nu de samenwerking daar deels overlapt met de gekozen methodiek.

Horen van kinderen bij vermoedens van misbruik of mishandeling

Alle professionals die te maken krijgen met signalen of vermoedens van kindermishandeling, doen feitenonderzoek om dat vermoeden te onderbouwen. Als het gaat om misbruik of mishandeling van kinderen, is de verklaring van het kind zelf een belangrijke bron van informatie. Tegelijkertijd is die verklaring een bron waar uiterst voorzichtig mee moet worden omgegaan. Zeker bij jonge kinderen is er een behoorlijk risico op beïnvloeding van de verklaring. Daardoor kunnen verklaringen ontstaan die niet overeenkomen met wat er feitelijk is gebeurd. De verklaring kan meer, minder of andere feiten betreffen dan in de werkelijkheid aan de orde waren. De consequenties hiervan kunnen zijn dat er ten onrechte niet wordt gehandeld om de veiligheid van het kind te waarborgen met als

Als het gaat om misbruik of mishandeling van kinderen, is de verklaring van het kind zelf een belangrijke bron van informatie

gevolg dat kinderen onveilig blijven. Het kan ook betekenen dat ten onrechte wel wordt gehandeld, met als ultiem risico onnodige uithuisplaatsingen of veroordelingen. Deze context maakt dat er waarborgen moeten worden ingebouwd in de wijze waarop met kinderen wordt gesproken. Te denken valt aan de soort vragen die gesteld worden, het aantal gesprekken dat gevoerd kan worden, de opleiding van de mensen die de gesprekken voeren en de vastlegging van gesprekken opdat ze later getoetst kunnen worden.

Waar het gaat om het verkrijgen van bewijs van strafbare feiten, is in Nederland het verhoor van kinderen toebedeeld aan de politie¹⁷ die met inachtneming van deze waarborgen optreedt.¹⁸ Er is geen andere instantie die op dit moment met diezelfde waarborgen tot dezelfde in het recht bruikbare resultaten kan komen.

Met kinderen onder de vier jaar worden, vanwege hun te beperkte verbale vermogens, als uitgangspunt geen verhoren uitgevoerd. Kinderen tot twaalf jaar worden in beginsel alleen gehoord als er sprake is van een duidelijke (spontane) onthulling over mogelijk strafbare feiten. Een onthulling vindt vaak elders plaats en soms in het kader van gesprekken die door Veilig Thuis of Raad voor de Kinderbescherming gevoerd worden. De omstandigheden waaronder een onthulling wordt gedaan, zijn erg belangrijk voor de inschatting van de betrouwbaarheid van de daarop volgende verklaring. Om die reden heeft de politie in het kader van de HSSK meegewerkt aan een handreiking voor medewerkers van Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming over hoe om te gaan met een dergelijke onthulling. Hierbij is aangesloten bij een methodiek die al eerder was ontwikkeld voor situaties van vermoedens van seksueel misbruik bij verstandelijk beperkte mensen: het taxatiegesprek.¹⁹

Het taxatiegesprek is een gestructureerd gesprek, dat in zijn vorm en opzet enerzijds de ruimte biedt om eventueel misbruik of mishandeling te onthullen en anderzijds zoveel mogelijk voorkomt dat degene die onthult tij-

dens het gesprek op ongewenste wijze wordt beïnvloed door de wijze waarop het gesprek verloopt. Als er inderdaad een onthulling plaatsvindt die een vermoeden van een strafbaar feit in zich heeft, wordt het gesprek zorgvuldig afgerond²⁰ en wordt uitgelegd dat er later over gesproken wordt. Waar een taxatiegesprek aantoonbaar volgens de beschreven methodiek wordt uitgevoerd en vastgelegd, wordt de bewijskracht van het daarop volgende studioverhoor vergroot. En dat is in het belang van het kind.

Kritiek van Erens c.s.

Over dit taxatiegesprek wordt door Erens c.s. gesteld dat dit 'institutional betrayal' betreft, nu het kind direct na de onthulling niet door kan praten over de details van wat hem of haar is overkomen. Het is echter maar de vraag op welke manier het grootste 'verraad' aan kinderen wordt gedaan: doorpraten in een gesprek dat vervolgens te weinig bewijswaarde heeft om te dienen als onderbouwing van juridisch afdwingbare maatregelen die tot veiligheid van het kind kunnen leiden, of stoppen en kort daarna verder praten, met als resultaat een gesprek dat wel goed bruikbaar is ter onderbouwing van eventueel noodzakelijke afdwingbare juridische maatregelen.

Tegelijkertijd stellen Erens c.s. dat meerdere interviews nodig zijn om tot een voldoende gedetailleerde verklaring te komen en dat het in beginsel eenmalige studioverhoor daarmee niet volstaat. Op deze stelling is veel af te dingen. Ten eerste wordt nergens in de aanwijzing *Zeden van het openbaar ministerie* of in de werkinstructie van de politie bepaald dat een tweede verhoor niet mag; als er redenen voor zijn, kan het onder voorwaarden gewoon worden uitgevoerd. Ten tweede is het door Erens c.s. ter onderbouwing aangevoerde onderzoek niet in Nederland uitgevoerd en de uitkomsten ervan zijn vanwege de verschillen in de praktijk niet zonder meer toepasbaar op de Nederlandse situatie. Daarbij ontbreekt kennis over een aantal relevante aspecten van het verhoren van kinderen, zoals over het effect van retentietijd, in combinatie met de invloed van misleidende informatie (*post-event information*) op het herhaald horen op de herinnering (als er bijvoorbeeld toch thuis met de getuige wordt gesproken over het incident).²¹ Vervolgens speelt dat er bij meermalen horen in elk geval voldaan moet zijn aan specifieke waarborgen waaraan in de huidige praktijk niet zonder meer voldaan wordt.²² Daarbij is niet onderzocht wat de impact van een verhoor is op een kind en diens herinnering aan dat geweld of misbruik. Het praten over beschuldiging van geweld of misbruik kan emotioneel belastend zijn en het uitgangspunt is dat de belasting voor een kind zo min mogelijk moet zijn. Ten derde bestaat er ook onderzoek

14. Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop

https://vng.nl/sites/default/files/pagina_attachments/2016/veiligheid_voorop_...

ontwikkelagenda_landelijk_netwerk_zorg_...

en_straf_hg_en_km.pdf.

15. Vgl. bijv. Balieux & Van der Wiel, *Durf het verschil te maken. Realistisch veranderen in organisaties*, 2018; Homan, *Het et-cetera principe*, BIM Media 2013; Wouter Hart, *Verdraaide Organisaties*, terug

naar de bedoeling, Vakmedianet 2013; Kaats & Ophelij, *Leren samenwerken tussen organisaties*, Kluwer 2011.

16. De inhoud is in de HSSK verwerkt.

17. Zie *Kamerstukken II 2012/13*, 24170, 140.

18. Zie over de verhoorpraktijk bij de Nederlandse politie het rapport: Van Wijk c.s., *Minderjarige slachtoffers van zeden-*

misdriven gehoord. Een kwalitatief onder-

zoek naar de verhoorpraktijk, Beke, 2018.

19. Zie M.C. Heestermans, K.J.H.M. Bogaard, & P.J.C.M. Embregts, *Gezegd of*

gezeggen: Diagnostiek bij seksueel

misbruik van en door mensen met een

verstandelijke beperking, 2015.

20. Uiteraard wordt dan ook waar nodig

actie ondernomen met het oog op de veiligheid.

21. D. La Rooy, C. Katz, L.C. Malloy & M.E.

22. S. Krähenbühl, M. Blades & C. Eiser, 'The

effect of repeated questioning on children's

accuracy and consistency in eyewitness

testimony', *Legal & Criminological Psychology*,

2009, 14, p. 263-278.

21. D. La Rooy, C. Katz, L.C. Malloy & M.E.

22. S. Krähenbühl, M. Blades & C. Eiser, 'The

effect of repeated questioning on children's

accuracy and consistency in eyewitness

testimony', *Legal & Criminological Psychology*,

2009, 14, p. 263-278.

dat juist wijst op beperkte meerwaarde van meerdere verhoren zonder dat er nieuwe vragen zijn.²³

Het laatste te bespreken punt is de stelling van Erens c.s. dat door de politie gebruik wordt gemaakt van een methodiek 'waarvan aangetoond is dat deze onvoldoende leidt tot open-vraagstelling tijdens het kind-interview'. Deze stelling is onjuist. De bron van deze uitspraak betreft een veldonderzoek van een aselechte steekproef van studio-verhoren. Uit dit onderzoek bleek dat verhoorders van politie wel degelijk gerichte open vragen stelden, vrijwel geen suggestieve vragen, maar meer gebruik konden maken van de vraagtechniek 'gerichte invitatie' ('Je zei dat je werd geslagen, vertel me daar eens alles over') in plaats van meteen gerichte open vragen te stellen. Veldonderzoek laat zien hoe in de praktijk verhoren worden uitgevoerd en betreft geen validatieonderzoek van de methodiek van het scenariomodel zelf.²⁴ Daarnaast wordt in de stelling voorbijgegaan aan het feit dat het door de politie

gebruikte scenariomodel sterk lijkt op het door de auteurs voorgestane NICHHD-protocol. Het scenariomodel verschilt slechts op een paar aspecten daarvan. De aanpassingen ten opzichte van het NICHHD-protocol worden door andere experts als verstandige toevoegingen op het NICHHD-protocol aangemerkt, ten gevolge waarvan de door de Nederlandse politie gebruikte methode van het kindverhoor tot de absolute top van de wereld behoort.²⁵

Met Erens c.s. kan worden geconcludeerd dat er nog veel moet gebeuren in Nederland om daadwerkelijk interdisciplinair te handelen waar het gaat om de veiligheid van kinderen die slachtoffer zijn van misbruik of mishandeling. De HSSK is daarin echter juist een belangrijke eerste stap, waarin betrokken partijen niet alleen proberen aan te geven dát ze willen samenwerken, maar ook h_oe ze dat kunnen doen. Daarin is het een voor Nederland uniek document dat al veel in beweging heeft gezet. Het is nog niet klaar, maar we zijn echt begonnen. •

23. G.F. Waterhouse, A.M. Ridley, R.H.C. Bull, D.J. La Rooy & R. Wilcock, 'Dynamics of repeated interviews with children', *Applied Cognitive Psychology*, 2016, 30, p. 713-721.

24. I.W. Rispens, K. Dekens & R. Haak, 'Commentary: Assessing the quality of child investigative interviewing in the Netherlands', *Applied Cognitive Psychology*,

2019, 33, p. 898-900, DOI: 10.1002/acp.3545; K. Dekens & J. van der Sleen, *Handleiding Het kind als getuige. [Handbook The child as a witness]*, Amsterdam: Reed Business 2013; I. Rispens. & J. van der Sleen, 'Interviewing witness in the Netherlands', in: D. Walsh, G.E. Oxburgh, A.D. Redlich & T. Myklebust (eds.), *International Developments and Practices in Investi-*

gative Interviewing and Interrogation. Volume 1: Victims and Witnesses, New York, NY: Routledge 2017, p. 174-188.

25. R. Horselenberg & P.J. van Koppen, 'Kinderen als getuigen', in: P.J. van Koppen, J.W. de Keijser, R. Horselenberg & M. Jelicic (eds.), *Routes van het recht. Over de rechtspsychologie*, Den Haag: Boom juridisch 2017, p. 591-615; K. Dekens &

J. van der Sleen, *Handleiding Het kind als getuige [Handbook The child as a witness]*, Amsterdam: Reed Business 2013; W. Rispens, K. Dekens & R. Haak, 'Commentary: Assessing the quality of child investigative interviewing in the Netherlands', *Applied Cognitive Psychology*, 2019, 33, p. 898-900, DOI: 10.1002/acp.3545.

Routekaart strafbare kindermishandeling Zeeland-West-Brabant

De Routekaart

De Routekaart 'samenwerken bij strafbare kindermishandeling' is in de regio Zeeland-West-Brabant ontwikkeld en tot stand gekomen in afstemming met vertrouwensartsen en gedragswetenschappers van Veilig Thuis (Zeeland, West-Brabant, Midden-Brabant), en met politie en justitiepartners (OM, Reclassering, RvdK). Deze routekaart is een praktische vertaling van de Handreiking samenwerken bij strafbare kindermishandeling (november 2017) naar de uitvoeringspraktijk en geeft overzichtelijk weer welke stappen door welke partijen worden gevolgd bij een vermoeden van strafbare kindermishandeling na een melding bij Veilig Thuis.

N.B. De routekaart samenwerken bij strafbare kindermishandeling is onderdeel van het project 'Doorontwikkeling MDA++ in regio West-Brabant' in het kader van de 'Referentiewerkwijze Interventieteam Huiselijk Geweld West-Brabant' vanuit het Landelijk Programma Geweld hoort nergens thuis (GHNT) en in opdracht van regio West-Brabant/ centrumgemeente Breda.

Opsteller: Marieke Kleinjan Advies & Projectmanagement (augustus 2020).

ROUTEKAART: SAMENWERKEN BIJ VERMOEDENS VAN STRAFBARE KINDERMISHANDELING

Deze **Routekaart** gaat over samenwerking tussen Veilig Thuis, Politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering in gevallen van meldingen aan Veilig Thuis waarbij sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. De Routekaart is gebaseerd op de Handreiking Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling (zie document *Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling*, Landelijk Netwerk Straf-zorg, maart 2017). Het gaat hier om strafrechtelijk vervolgbare kindermishandeling, de bevoegdheden van Politie en Openbaar Ministerie zijn beperkt tot die situaties waarbij sprake is van een (vermoeden van een) strafbaar feit.

MELDING BIJ VEILIG THUIS; BEOORDELING VERMOEDENS VAN (STRAFBAAR) KINDERMISHANDELING

Alle meldingen bij Veilig Thuis gaan over vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. De wettelijke taak van Veilig Thuis is het verkrijgen van informatie en het beoordelen van de veiligheid naar aanleiding van de melding die is gedaan. Op basis van verkrijgen en beoordeling kan sprake zijn van vermoedens van strafbare kindermishandeling, zoals toegebracht letsel of anderszins. Daarbij is het van belang om vroegtijdig af te stemmen tussen Veilig Thuis en justitiepartners hoe de werkzaamheden van de verschillende organisaties (straf/zorg) zich (volgordelijk) tot elkaar verhouden (beoordeling, interventies, onderzoek). Het belangrijkste doel is: *samen werken aan directe veiligheid voor alle betrokkenen*. Vermoedens van strafbare kindermishandeling zijn:

1. Er was of is een **letsel/symptoom** dat niet (volledig) te verklaren is uit interne (medische) oorzaken of externe niet-verwijtbare oorzaken
 2. Er wordt kindermishandeling vermoed op basis van **gedrag of uitlatingen van een kind**
 3. Er worden **door een derde feitelijke handelingen waargenomen** die strafbare kindermishandeling opleveren
 4. De **dader meldt** dat hij een kind heeft mishandeld
- N.B. bij seksueel misbruik bij kinderen dient óók dit werkproces te worden gevolgd.

BELANGRIJKE UITGANGSPUNTEN BIJ SAMENWERKEN BIJ (VERMOEDENS VAN) STRAFBARE KINDERMISHANDELING

- Soms telt iedere minuut
- Prioriteit ligt bij medische zorg en het veilig stellen van het kind
- Eerst nadenken, overleggen en overwegen, dan handelen
- Er vindt afstemming plaats tussen politie en Veilig Thuis
- Indien sprake is van spoedhandelingen vindt afstemming plaats met Officier van Justitie (OVJ)
- Veilig Thuis bepaalt de veiligheidsvoorwaarden ten behoeve van de veiligheid van directbetrokkene(n)
- Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming stemmen af over de consequenties van niet navolgen van de gestelde veiligheidsvoorwaarden door betrokkenen
- Politie en Veilig Thuis stemmen af over wel/niet raadplegen van forensisch arts

MEERWAARDE VOOR SAMENWERKEN BIJ SAMENLOOP STRAF/ ZORG INTERVENTIES

Veilig Thuis en justitiepartners hebben (deels gelijke) wettelijke opdrachten in zaken van huiselijk geweld en (strafbare) kindermishandeling. Deze overlap zit op twee punten: het onderzoek / de interventies die nodig zijn en het besluit over wat er moet gebeuren. Dit betekent dat er tussen de strafrechtssketen en Veilig Thuis hierover afstemming moet plaatsvinden, om overlap en of parallele trajecten te voorkomen. Het doorbreken van eventuele (gewelds)patronen kan niet eenzijdig vanuit zorg of strafrecht worden opgelost. Wél kan het strafrecht deze (reeds lopende) hulpverleningstrajecten *ondersteunen en versterken* door de inzet van strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen. Zowel ten bate van de directe veiligheid (bescherming slachtoffers) als ter ondersteuning van risicogestuurd zorg (aanpakken van onderliggende oorzaken van geweld / kindermishandeling). Dus: *samenwerken aan directe én structurele veiligheid voor alle directbetrokkenen*.

Legenda:

FA = Forensisch Arts
GW = Gedragswetenschapper
HG = Huiselijk Geweld
KM = Kindermishandeling
MDO = Multi Disciplinair Overleg
OVJ = Officier van Justitie
FMO = Forensisch Medisch Onderzoek

RvdK = Raad voor de Kinderbescherming
VA = Vertrouwensarts
VT = Veilig Thuis

Werkproces bij Veilig Thuis

Afstemming zorg - straf interventies

= wederzijdse afstemming en overleg nodig

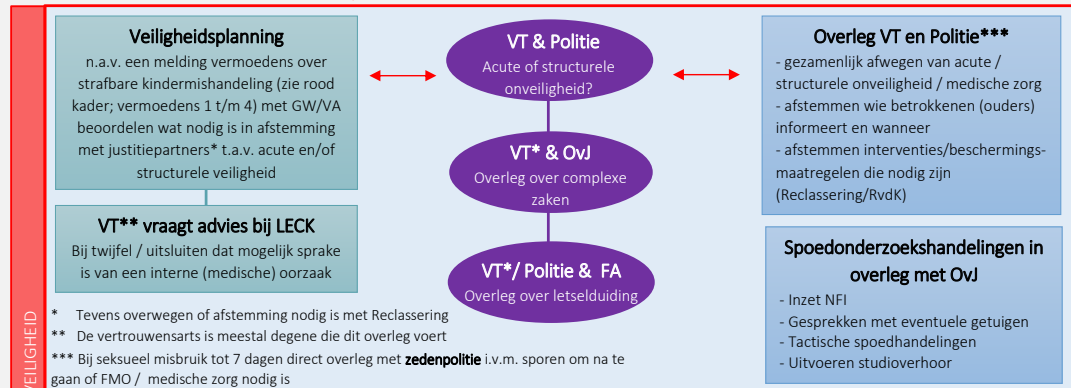
Gezamenlijk uitgangspunt

Werkproces bij politie

STAP 0 Melding bij Veilig Thuis: verrijken van informatie en beoordelen van veiligheid

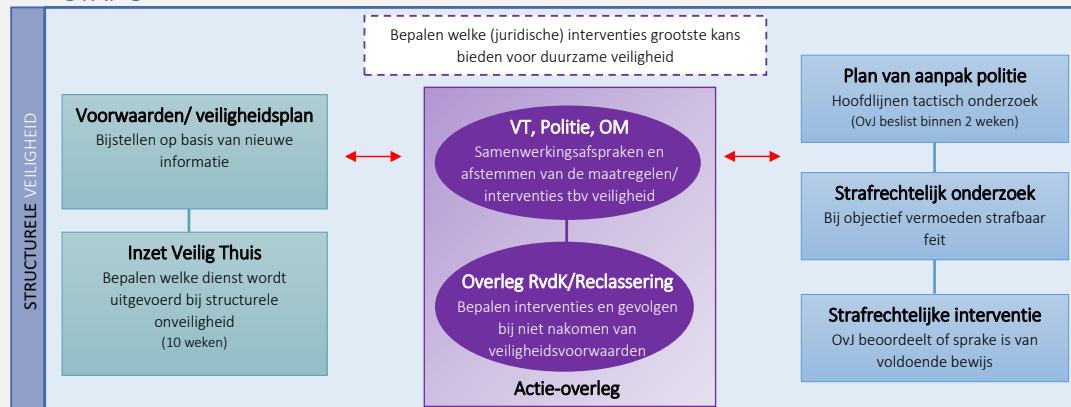
STAP 1 Plan van aanpak: veiligheid, interventies en onderzoekshandelingen

STAP 2 Uitvoeren: directe interventies en/of spoedonderzoekshandelingen

STAP 3 Onderzoeksfase: veiligheidsplanning, onderzoek en (juridische) interventies

VEILIG THUIS is 24/7 bereikbaar via 0800-2000

WEST-BRABANT

Veilig Thuis:
 Vertrouwensarts:
 Vertrouwensarts 24/7:
 Politie OVD-R Baronie:
 Politie OVD-R Markiezen:
 OvJ Markiezen:
 OvJ Baronie:
 Forensisch arts:
 RvdK:
 Reclassering

MIDDEN-BRABANT

Veilig Thuis:
 Vertrouwensarts:
 Vertrouwensarts 24/7:
 Politie (OVD-R):
 OvJ:
 Forensisch arts:
 RvdK:
 Reclassering:

* piketdienst OvJ 24/7

ZEELAND

Veilig Thuis:
 Vertrouwensarts:
 Vertrouwensarts 24/7:
 Politie (OVD-R):
 OvJ:
 Forensisch arts:
 (via meldkamer politie)
 RvdK:
 Reclassering:

** bureaudienst RvdK voor het hele arrondissement. Voor vragen en consult bereikbaar tussen 8.30-12.30 uur. Voor crisis hele dag bereikbaar (24/7).

*** telefoonnummer Reclassering is ZSM-nummer, dit nummer alleen gebruiken bij stap 1 van de routekaart. In latere fase (stap 3) is afstemming via Actieoverleg.

STAP 0. Melding bij Veilig Thuis; verrijken van informatie en beoordelen van veiligheid

Veilig Thuis ontvangt een melding over vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Op basis van de melding vindt verrijking en beoordeling plaats over de veiligheid van betrokkene(n). Indien sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit wordt vroegtijdig afgestemd met justitiepartners, zie stap 1.

STAP 1. Plan van aanpak: veiligheid, interventies en onderzoekshandelingen

Bij vermoedens van strafbare kindermishandeling met GW/VA beoordelen wat nodig is in afstemming met justitiepartners t.a.v. acute en/of structurele veiligheid, interventies en (spoed)onderzoekshandelingen. Vraag advies bij LECK indien twijfel is over medische oorzaak. Overleg met politie óf met OVD-R (bij complexe zaken*).

Doel overleg met politie/ OVD-R; kom tot een gezamenlijk plan (onderzoek en interventies)

- Wat is nodig voor veiligheid kind en eventueel andere betrokkenen?
- Welk vermoeden van strafbaar feit?
- Noodzaak tot forensisch onderzoek / sporenonderzoek? Overwegen melding bij Politie? Etc.

Aandachtspunten:

- Overleg kan ook anoniem (geen naam van betrokkene)
- Onderzoek naar feiten kan maar één keer goed, politie heeft toegang tot andere onderzoeksmiddelen of opsporingsmogelijkheden
- Aangifte doen is niet noodzakelijk, politie kan ambtshalve oppakken. Melding vanuit Veilig Thuis is voldoende. Aangifte kan soms wel meer mogelijkheden bieden. Stem dit af met politie. Voor zedenzaken geldt dat doen van aangifte noodzakelijk is.
- Prioriteit ligt bij medische zorg en veiligstellen kind (en eventueel andere betrokkenen).

*Overleden kinderen, als na lijkenschouw blijkt van een vermoeden van niet-natuurlijke oorzaak, zaken met toegebrachte hersenletsel (inclusief zaken met toegebrachte schedel-hersenletsel), botbreuken bij kinderen onder de 3 jaar oud, nageboorte klachten of afwijkingen (PCF), brandwonden, overige zaken die specifieke aandacht vragen

STAP 2. Uitvoeren: directe interventies en/of spoedonderzoekshandelingen

- Politie en Veilig Thuis (en OM) moeten afstemmen betreffende plan van aanpak; wat gaan we doen, wie doet wat op welk moment.
- Acties uitvoeren: informeren betrokkenen, veiligstellen betrokkene(n), medische zorg, forensisch onderzoek, sporenonderzoek, etc.
- Veiligheidsvoorwaarden opstellen met betrokkene(n) evt in afstemming met RvdK.
- Beoordelen welke spoed(onderzoek)shandelingen noodzakelijk zijn en waarover overleg nodig is met OvJ, denk aan gesprekken met eventuele getuigen, tactische spoedhandelingen waarvoor toestemming OM nodig is, uitvoeren studioverhoor.

STAP 3. Onderzoeksfase: veiligheidsplanning, onderzoek en (juridische) interventies

- **Veiligheidsplan:** de noodzakelijke maatregelen in het belang van veiligheid van directbetrokkenen
- **Inzet Veilig Thuis:** de onderzoekshandelingen / interventies zijn vooraf afgestemd met de politie. Doel is informatie verzamelen ten behoeve van de opvoedsituatie van het kind, zodat helder beeld ontstaat of sprake is van een (structurele) onveilige situatie en wat nodig is voor verder vervolg om veiligheid te herstellen (bijv. traumabehandeling).
- **Afstemming Straf/Zorg (Actie-overleg):** om verdere onderzoekshandelingen/ interventies af te stemmen of scenario's uit te denken (niet nakomen veiligheidsafspraken) kan de casus worden ingebracht bij het Actie-overleg (VT, Politie, OM, RvdK, Reclassering). Zedenzaken worden op dit moment niet standaard in het Actie-overleg besproken.
- **Plan van aanpak:** In hoofdlijnen is een voorstel voor tactisch onderzoek beschreven. Het PvA wordt altijd aan de OvJ voorgelegd. De OvJ beslist zo snel mogelijk (max 2 weken) op PvA. Lopende het onderzoek kan PvA worden aangepast, als situatie daarom vraagt.
- **Strafrechtelijk onderzoek/ interventie:** informatie wordt gedeeld. Politie mag informatie met VT delen tbv veiligheid van betrokkene(n). Als het gaat om informatie die afbreuk kan doen aan strafrechtelijke bewijsbaarheid, dan overlegt politie met OvJ. Als zaak bewijsbaar is, dan wordt, voor zover mogelijk, inhoud van strafrechtelijke interventie gedeeld met VT.

BIJLAGE: BESPREEKPUNTEN VOOR AFSTEMMING ONDERZOEK EN VEILIGHEID

Belangrijke bespreekpunten voor afstemming onderzoeksplanning en veiligheidsplanning: de volgende opsomming kan dienen ter ondersteuning voor het afstemmen van onderzoek en veiligheid.

Over de verdenking:

- Welk strafbare feit is mogelijk aan de orde (artikelnummer + bestanddelen, denk ook aan doen-plegen, medeplegen etc.)?
- Waar is het vermoeden op gebaseerd bij aanvang van het onderzoek?

Over de (medische) onderbouwing van de verdenking:

- Is er toestemming om de medische informatie te delen gevraagd/gegeven? Zo nee, wie regelt dat alsnog?
- Welke afspraken zijn met behandeld artsen en/of overige hulpverleners gemaakt over vastleggen van letsels en/of uitspraken van kind en/of ouders/verzorgers?
- Gaat het inderdaad om een voldoende stevig vermoeden van kindermishandeling? Welke alternatieve oorzaken voor het geconstateerde letsel kunnen aan de orde zijn? (bij twijfel raadpleegt de politie de FA)?
- Is er een noodzaak voor nader forensisch onderzoek door het NFI zelf dan wel door een andere forensische arts en zo ja hoe en door wie? En zo ja, is daar toestemming voor van beide ouders?
- Is het nodig een deskundige te benoemen om een letselduidingsrapportage te schrijven? Zo ja: wie benoemt deze en welke vragen moeten aan de deskundige worden gesteld?

Over sporen, locatie-onderzoek en gegevensdragers:

- Welke sporen of gegevensdragers zijn mogelijk bewijzend of onkrachtend voor het vermoeden? Wie draagt zorg voor in beslag name of onderzoek en wanneer?
- Is het nodig onderzoek te doen op de plaats waar het letsel zou zijn ontstaan, wie gaat dat doen, hoe wordt eea vastgelegd? Foto's maken van situatie ter plaatse.
- Onderzoek van de woning.

Over de verklaringen die er zijn of nog moeten komen:

- Zijn ouders/verzorgers tot op dit moment meewerkend? Waar blijkt dat uit?
- Wat wordt er op dit moment verteld aan het kind en/of de ouders/verzorgers over de stappen die nu gezet worden en door wie? En hoe wordt dat vastgelegd?
- Zijn er risico's op beïnvloeding van getuigen of verdachten? Zo ja, welke risico's zijn dat en wat is er nodig om dat te voorkomen? (NB geen daderinformatie delen!)
- Wie gaat wanneer waarover met wie in gesprek?
- Wat is de eerste onthulling van het kind geweest over het ontstaan van het letsel? Bij wie is deze onthulling gedaan? Is die persoon al gehoord, zo nee, wie gaat dat doen?
- Kan het kind gehoord worden over het ontstaan van het letsel? Zo ja, wie gaat dat doen en hoe wordt dat vastgelegd?

Over de afstemming in de zaak na het eerste overleg:

- Wie met wie wanneer overleg heeft over de afstemming in de zaak?
- Welke onderzoeksresultaten bij voorkeur gedeeld moeten worden met wie door wie?

BIJ KNELPUNTEN EN/OF BELEMMERINGEN IN SAMENWERKING

N.B. 16.07.2020: Nog nader bepalen tijdens volgend overleg in Regionaal Netwerk HG/KM Zeeland-West-Brabant

Externe verwijzingen

Externe verwijzingen

Website

Interview met Diana Roggen, kindermishandelingsofficier bij parket Noord Nederland

<https://magazines.openbaarministerie.nl/opportuun/2020/04/het-interview>

Week tegen Kindermishandeling

<https://www.weektegenkindermishandeling.nl/>

FMEK handelingskader

<https://ggdghor.nl/thema/forensisch-medische-expertise-bij-kindermishandeling/>

Aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0037818/2016-05-01>

Richtlijn voor strafvordering huiselijk geweld

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0036268/2015-03-01>

Richtlijn voor strafvordering kindermishandeling

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0036269/2015-03-01#:~:text=Een%20beleidssepot%20in%20kindermishandelingszaken%20is,dat%20geen%20geldboete%20wordt%20ge%C3%ABist.&text=Het%20vragen%20en%20opleggen%20van,en%20ernst%20van%20het%20feit.>

Vanaf 1 maart 2020 geldt een nieuwe Richtlijn strafvordering huiselijk geweld:
Staatscourant 2020, 62346 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen
(officielebekendmakingen.nl)

Video

Samenwerken bij huiselijk geweld en kindermishandeling

<https://vimeo.com/477164272>

